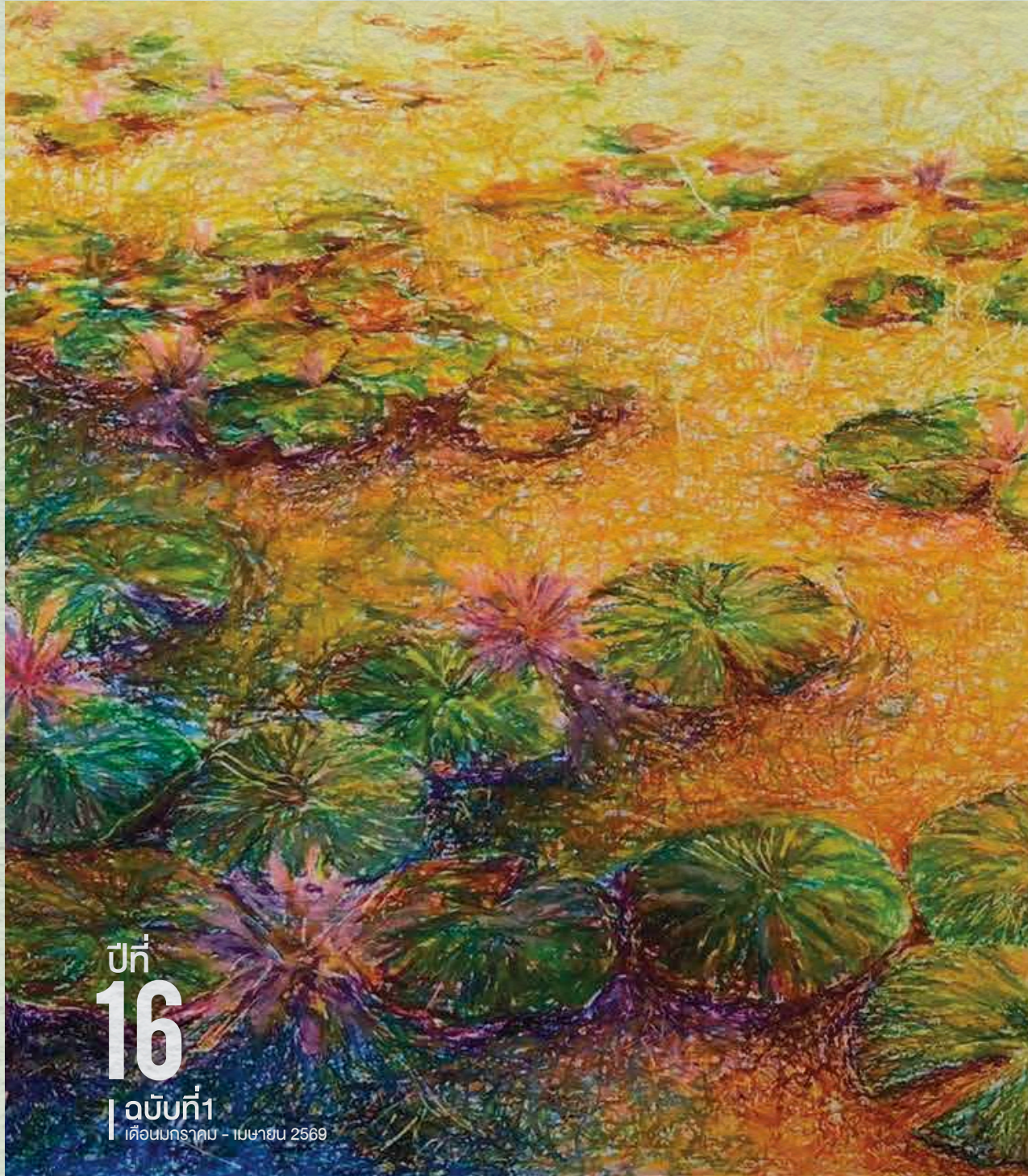

วารสารวิชาการ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

JOURNAL OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
NAKHON PATHOM RAJABHAT UNIVERSITY

ปีที่
16

| ฉบับที่ 1

เดือนมกราคม - เมษายน 2569

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เข้าสู่ปีที่ 2 ที่ได้รับการประเมินเป็นวารสารกลุ่มที่ 2 จากการประเมินคุณภาพวารสารใหม่เข้าสู่ฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI 2) ประจำปี พ.ศ. 2568 – 2573 กองบรรณาธิการมุ่งส่งเสริมและพัฒนางานวิจัยให้มีคุณภาพและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้งด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และสหวิทยาการ โดยสะท้อนถึงปัญหา แนวทางแก้ไข และองค์ความรู้ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อวงวิชาการ วงการศึกษา การพัฒนาชุมชนและสังคมประเทศชาติที่เกิดผลจากงานวิจัย

วารสารฉบับนี้ ได้รวบรวมบทความวิจัยและบทความวิชาการ จำนวนทั้งสิ้น 8 บทความ ดังนี้ นุชนารถ ใจสา และ โยธิน ศรีโสภะ ศึกษาาระดับการจัดการเรียนรู้ของครูและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ศิริวิมล นกทรัพย์ และ ปิยธิดา คำพิพจน์ ศึกษาการใช้กาลในภาษาอังกฤษในบทนำของบทความวิจัยสาขาวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ หมวดปัญญาประดิษฐ์ โดยคัดเลือกบทนำของบทความวิจัยจำนวน 43 ฉบับ จากวารสารที่มีค่าดัชนีสูงสุดใน Scimago Journal และ Country Rank ประจำปี พ.ศ. 2565 ถึง ปี พ.ศ. 2566 แพรภทรา เขียวชะอุ่ม และ คณะฯ ศึกษาทุนทางสังคมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ธารา จันทรอนู นำเสนอการพัฒนาฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก จังหวัดนครปฐม ให้เป็นแหล่งค้นคว้าของชุมชน กัณหา เสริมสินธุ์ ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิของหน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม สุดคนึง อาจชอบ การ และคณะฯ ศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนรู้ผ่านการออกแบบเชิงพหุปัญญาเป็นฐาน 6 มิติ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ที่หลากหลาย สายฟ้า หาสีสุข นำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้สิทธิบัตร 4 กับ การบริหารสถานศึกษาสู่ความสำเร็จตามพระพุทธศาสนา พระจาตุรงค์ อาจารย์สุโก และพระเกรียงศักดิ์ สิริสุโก นำเสนอบทวิจารณ์หนังสือเรื่อง “อภิปรัชญา Metaphysics” เขียนโดย วนิดา ขำเขียว

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารฉบับนี้จะเป็นอีกหนึ่งฐานข้อมูลสำหรับครู อาจารย์ นักวิจัย นักศึกษา และผู้สนใจในเผยแพร่ผลงานวิชาการและวิจัย และนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อยังให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมวิชาการและงานวิจัยในวงกว้างยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้แต่งทุกท่านที่ส่งผลงานมาตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่ผลงานกับวารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ฉบับ 16 (1) นี้ ในการนี้กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ประเมินบทความและให้ข้อเสนอแนะอย่างดียิ่งเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนางานวิชาการและวิจัยให้เป็นแหล่งเรียนรู้และยังให้เกิดประโยชน์ในวงวิชาการต่อไป

สารบัญ

หน้า

การนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 นุชนารถ ใจสา และโยธิน ศรีสภากา.....	1
การวิเคราะห์การใช้กาลในภาษาอังกฤษในบทนำของบทความวิจัยสาขาวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ หมวดปัญญาประดิษฐ์จากวารสารที่มีค่าดัชนีสูงที่สุดใน SCImago Journal และ Country Rank ศิริวิมล นกทรัพย์ และปิยธิดา คำพิพนธ์.....	19
ทุนทางสังคมกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน แพรวภัทรา เขียวชะอุ่ม จุฑาทิพย์ ถาวรรัตน์ และประสงค์ ต้นพิชัย.....	38
การพัฒนาฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก จังหวัดนครปฐม ธารว จันทร์อนุ.....	60
การพัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิของหน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการมหาวิทยาลัย ราชภัฏนครปฐม กัณหา เสริมสินธุ์.....	79
การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนยุคใหม่ด้วยการออกแบบการเรียนรู้เชิงพหุปัญญา เป็นฐาน 6 มิติ ผ่านกระบวนการ SELVES Process สุดคนึง อาจชอบการ วรพล ศรีเทพ และเปรมพันธ์ ชูลิทธิ.....	94
อิทธิบาท 4 : หลักธรรมนำการบริหารสถานศึกษาสู่ความสำเร็จ สายฟ้า หาสีสุข.....	113
บทวิจารณ์หนังสือเรื่อง “อภิปรัชญา Metaphysics” เขียนโดย วนิดา ขำเขียว พระจาดรงค์ อาจารย์สุโก และพระเกรียงศักดิ์ สิริสุโก.....	122

การนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3
Internal Supervision Affecting the Teaching Management of Teachers under
the Office of Suphanburi Primary Educational Service Area 3

นุชนารถ ใจสา^{1*} และโยธิน ศรีสภา²
Nutchanart Jaisa^{1*} and Yothin Srisopha²

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา^{1*}
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา²
Graduate student, Master of Education Program in Educational Administration, Chaopraya University^{1*}
Assistant Professor Dr., Thesis Advisor Faculty of Humanities and Social Sciences, Chaopraya University²

*Corresponding Author, E-mail: nutchanartjaisa@gmail.com

Received: August 15, 2024

Revised: October 3, 2024

Accepted: October 24, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา 2) ศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้ของครู และ 4) สร้างสมการพยากรณ์การนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 310 คน เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน ผลการศึกษาพบว่า 1) การนิเทศภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก 2) การจัดการเรียนรู้ของครู อยู่ในระดับมาก 3) การนิเทศภายในสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการเรียนรู้ของครูในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ตัวแปรด้านการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม (X_3) การบริหารงานบุคคล (X_6) การพัฒนาวิชาชีพ (X_2) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (X_5) ร่วมกันทำนายการจัดการเรียนรู้ของครู ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถอธิบายการผันแปรของการจัดการเรียนรู้ของครู ได้ร้อยละ 72.60

สามารถเขียนสมการในรูปคะแนนดิบได้ดังต่อไปนี้

$$\hat{Y} = 1.27 + 0.40(X_3) + 0.10(X_6) + 0.17(X_2) + 0.08(X_5)$$

เขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังต่อไปนี้

$$\hat{Z} = 0.59(Z_3) + 0.17(Z_6) + 0.20(Z_2) + 0.13(Z_5)$$

คำสำคัญ: การนิเทศภายในสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the level of internal supervision; 2) study the level of the teaching management of teachers; 3) study the relationship between internal supervision and teaching management of teachers; and 4) formulate the predictive equation of internal supervision on the teaching management of teachers under the office of Suphanburi Primary Educational Service Area 3. The samples consisted of 310 teachers under the office of Suphanburi Primary Educational Service Area 3. The data collection instrument was a questionnaire. Statistical analysis was represented in frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis. The results showed that: 1) Internal supervision was generally a high level. 2) The teaching management of teachers was generally a high level. 3) Internal supervision had a positive relationship with the teaching management of teachers at a high level with the statistical significant at .01 level. 4) Teamwork (X_3) Human Resource Management (X_6) Professional Development (X_2) and Classroom Action Research (X_5) together explained learning management of schools with the statistical significance at .01 level. These parameters explained the variance of the teaching management of teachers at the percentage of 72.60

The equation in a raw score was as follows:

$$\hat{Y} = 1.27 + 0.40(X_3) + 0.10(X_6) + 0.17(X_2) + 0.08(X_5)$$

The equation in a standard score was as follows:

$$\hat{Z} = 0.59(Z_3) + 0.17(Z_6) + 0.20(Z_2) + 0.13(Z_5)$$

Keyword: *internal supervision, the teaching management of teachers, the office of Suphanburi Primary Educational Service Area 3*

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 5) การพัฒนาคุณภาพของคนไทยให้มีคุณภาพได้นั้นการศึกษามีบทบาทสำคัญ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ตลอดช่วงชีวิต การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงรวมเป็นพลังสร้างสรรค์ที่จะช่วยพัฒนาประเทศให้เกิดความยั่งยืนได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: ก)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีการกำหนดมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พุทธศักราช 2561 ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พุทธศักราช 2561 ไว้ 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานการบริหารและจัดการ และมาตรฐานการจัด การเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนของครูมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพของผู้เรียน จากการศึกษาของพงษ์ศักดิ์ ศิริโอภา (2564: 111) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า ปัจจัยด้านครูผู้สอนเป็นตัวแปรที่ร่วมทำนายคุณภาพผู้เรียนได้ร้อยละ 79.60 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายอยู่ในระดับ 0.382

จากปัจจัยดังกล่าว จึงอาจกล่าวได้ว่าการจัดการเรียนรู้ของครูย่อมส่งผลต่อการสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากเปรียบเทียบผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 มีค่าเฉลี่ยดังนี้ ภาษาไทย 59.49 คณิตศาสตร์ 30.41 วิทยาศาสตร์ 39.83 และภาษาอังกฤษ 43.26 เมื่อเทียบกับปีการศึกษา 2564 ที่มีค่าเฉลี่ยดังนี้ ภาษาไทย 54.37 คณิตศาสตร์ 37.82 วิทยาศาสตร์ 35.27 และภาษาอังกฤษ 38.02 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3, 2564) จะเห็นได้ว่าในรายวิชาภาษาไทย วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำลง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีหน้าที่ในการช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนให้ครูผู้สอนมีความสามารถในการพัฒนางานในวิชาชีพของตนเองให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งจะช่วยให้ครูมีความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ รวมทั้งส่งผลถึงคุณภาพการศึกษา การจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยการนิเทศการศึกษา เพื่อช่วยแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในสังคม

รวมทั้งมุ่งส่งเสริมพัฒนาครูให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ (ยุพิน ยืนยง, 2553: 207)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดทิศทางขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดนโยบายสำคัญในการสนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ คือ การนิเทศบูรณาการโดยใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการสร้างความเข้มแข็งการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้ร่วมมือกันในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของการเรียนการสอน จึงทำให้การนิเทศภายในของสถานศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพการสอนของครู รวมทั้งพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน จากการศึกษาวิจัยของนักการศึกษาหลายท่าน พบว่า การนิเทศภายใน ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะพัฒนาและส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนมีความหลากหลายและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณภาพ (พัชรินทร์ ช่วยศิริ, 2554: 119) จากงานวิจัยของดารุณี บุตรพรม (2559: 94) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทการนิเทศของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 อำเภอดงขี้เหล็ก พบว่าการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมากกับประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนให้สูงขึ้น และจากงานวิจัยของนิภารัตน์ ศิริ (2561: 85) เรื่อง การนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูอาชีวศึกษา พบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูอาชีวศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ถือเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัดมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 และกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาสู่คุณภาพระดับประเทศ แม้ว่าโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จะนำแนวทางมาปฏิบัติ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมาปฏิบัติในสถานศึกษา แต่จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับประเทศ ประจำปี 2563 ที่ผ่านมา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ยังคงมีผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในรายวิชา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 และจากรายงานการวิจัยข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3, 2564) ในด้านการจัดการเรียน

การสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พบว่า ในภาพรวมครูยังขาดความรู้ ความสามารถและทักษะกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งครูส่วนใหญ่ยังคงยึดครูเป็นศูนย์กลาง เน้นการจัดการเรียนการสอนโดยการบรรยายเป็นหลักขาดประสิทธิภาพในการวัดผลที่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และรูปแบบการวัดและประเมินผลที่ไม่หลากหลาย ประกอบกับการจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถมาเรียน ณ ที่ตั้งสถานศึกษาได้ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้จำเป็นจะต้องได้รับการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน พัฒนาครูผู้สอนให้มีคุณภาพ และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ต่อไป

จากที่มาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ว่าอยู่ในระดับใด เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูและคุณภาพการศึกษารวมทั้งส่งเสริมให้เกิดกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่เป็นรูปธรรม เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3
2. เพื่อศึกษาระดับการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

สมมติฐานการวิจัย

1. การนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 อยู่ในระดับมากเมื่อเทียบกับเกณฑ์
2. การจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 อยู่ในระดับมากเมื่อเทียบกับเกณฑ์

3. การนิเทศภายในสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

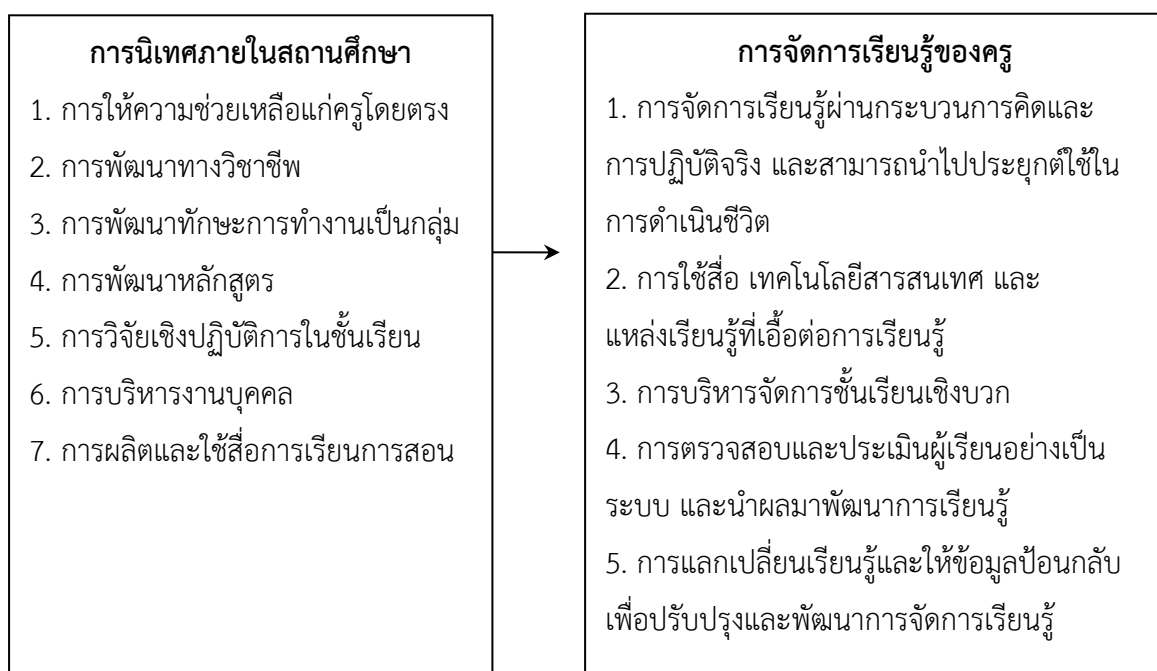
4. การนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างน้อยหนึ่งตัวแปรสามารถพยากรณ์การจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ โดยเลือกศึกษาการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งได้จากการสังเคราะห์ตัวแปรของการนิเทศภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ 1) การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง 2) การพัฒนาทางวิชาชีพ 3) การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม 4) การพัฒนาหลักสูตร 5) การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน 6) การบริหารงานบุคคล และ 7) การผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน ส่วนในประเด็นของการจัดการเรียนรู้ของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2561 มาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและการปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต 2) การใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก 4) การตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาการเรียนรู้ และ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ดังแสดงในภาพที่ 1

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 โดยมีขอบเขตของเนื้อหา ดังนี้

1.1 การนิเทศภายใน ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่

- 1.1.1 การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง
- 1.1.2 การพัฒนาทางวิชาชีพ
- 1.1.3 การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม
- 1.1.4 การพัฒนาหลักสูตร
- 1.1.5 การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน
- 1.1.6 การบริหารงานบุคคล
- 1.1.7 การผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

1.2 การจัดการเรียนรู้ของครู ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1.2.1 การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและการปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต
- 1.2.2 การใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- 1.2.3 การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก
- 1.2.4 การตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาการเรียนรู้
- 1.2.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้

2. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ประจำปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,577 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3, 2564)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ปีการศึกษา 2564 จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie, & Morgan (1970) จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนขนาดสถานศึกษาและการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวน 310 คน

3. ด้านตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การนิเทศภายในสถานศึกษา จากการสังเคราะห์ตัวแปรการนิเทศภายในสถานศึกษาของนักวิชาการและนักการศึกษา ประกอบด้วย 7 ด้าน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ของครูตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 มาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยใช้วิธีการสำรวจ ซึ่งมีรายละเอียดของวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 1,577 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จำนวน 310 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูป Krejcie, & Morgan (1970) และใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามขนาดของสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพส่วนบุคคล จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแบบของ Likert (Likert's 5 rating scale) ซึ่งมีค่าคะแนนตั้งแต่ 5 4 3 2 และ 1 ตามลำดับ ซึ่งมีความหมายดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีข้อคำถามจำนวน 46 ข้อ ประกอบด้วย 7 ด้าน จากการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษา

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครู เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแบบของ Likert (Likert's 5 rating scale) ซึ่งมีค่าคะแนนตั้งแต่ 5 4 3 2 และ 1 ตามลำดับ ซึ่งมีความหมายดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีข้อคำถามจำนวน 26 ข้อ ประกอบด้วย 5 ด้าน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2561

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายใน สถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและนิยามศัพท์ภายใต้คำแนะนำของ อาจารย์ที่ปรึกษา

3.2 ศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาประยุกต์ให้สอดคล้องกับงานวิจัยเพื่อนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามให้ครอบคลุมตามนิยามศัพท์เฉพาะ ในด้านต่าง ๆ

3.3 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ ความถูกต้องเหมาะสมในเบื้องต้นและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบ คุณภาพของแบบสอบถาม ทั้งด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และสำนวนภาษา โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะและข้อคำถาม ด้วยการหาค่าดัชนีความ สอดคล้อง (Index of Item Objectives Congruence : IOC) พบว่ามีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และนำไปลองใช้กับครูผู้สอนที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.94

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยส่งหนังสือพร้อมแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็น ครูผู้สอนในโรงเรียน และรับกลับคืนผ่านระบบออนไลน์ จำนวน 310 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้น จึงตรวจนับจำนวนและความถูกต้องของแบบสอบถาม แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม คอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

5.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษา และข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการ เรียนรู้ของครู วิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำไปเปรียบเทียบกับ ค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ดังนี้ (Best, 1970 อ้างถึงใน เทวพร ขำเมธา, 2558: 38)

4.50–5.00 หมายถึง มีการนิเทศภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

3.50–4.49 หมายถึง มีการนิเทศภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.50–3.49 หมายถึง มีการนิเทศภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

1.50–2.49 หมายถึง มีการนิเทศภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

1.00–1.49 หมายถึง มีการนิเทศภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.3 หาความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้ของครู โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน แล้วนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้ (จริยาภรณ์ พรหมมิ, 2559: 106)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ สูงกว่า 0.81 หมายถึง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.61-0.80 หมายถึง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.41-0.60 หมายถึง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.21-0.40 หมายถึง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับน้อย

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ต่ำกว่า 0.20 หมายถึง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับน้อยมาก

5.4 วิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณแบบมีขั้นตอน ระหว่างการนิเทศภายในสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้ของครู

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาวิจัย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การนิเทศภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน รองลงมาคือ การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง และการพัฒนาทางวิชาชีพ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การบริหารงานบุคคล และการพัฒนาหลักสูตร

2. การจัดการเรียนรู้ของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ รองลงมาคือ การตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและการปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่าองค์ประกอบของการนิเทศภายในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.20-0.81

4. ผลการสร้างสมการพยากรณ์ที่เกิดจากการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม (X_3) การบริหารงานบุคคล (X_6) การพัฒนาวิชาชีพ (X_2) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (X_5) สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยทั้ง 4

ตัวแปร สามารถอธิบายการผันแปรคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ได้ร้อยละ 72.00 สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.27 + 0.40(X_3) + 0.10(X_6) + 0.17(X_2) + 0.08(X_5)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$\hat{Z} = 0.59(Z_3) + 0.17(Z_6) + 0.20(Z_2) + 0.13(Z_5)$$

อภิปรายผล

1. การนิเทศภายในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน รองลงมาคือ การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง และการพัฒนาทางวิชาชีพ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การบริหารงานบุคคล และการพัฒนาหลักสูตร ทั้งนี้อาจเนื่องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ตามความในหมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรับรองการประกันคุณภาพภายนอก ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 เล็งเห็นถึงความสำคัญของการนิเทศสถานศึกษาสู่การปฏิบัติเพื่อสนองรับกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดและเพื่อเตรียมความพร้อมรับการตรวจประเมิน เพื่อรับรองการประกันคุณภาพภายนอกจากสำนักงานมาตรฐาน ส่งผลให้ระดับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเมธินี สะไร (2560) ได้ศึกษาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหพัฒนา อำเภอรือเสาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 พบว่าการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีการนิเทศภายในสูงที่สุด คือ ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มและด้านการพัฒนาหลักสูตร ส่วนการนิเทศภายในที่มีระดับการบริหารต่ำที่สุด คือ ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง และสอดคล้องกับงานวิจัยของสายวินิตย์ ดวงสนาม (2561) ได้ศึกษาการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 พบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธารทิพย์ ด้ายศ (2561) ได้ศึกษาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา

ในโรงเรียนขนาดเล็กตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของนุชจริ จันทวาท (2562) ได้ศึกษาการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานวิชาการใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า การ นิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านพัฒนากลุ่ม ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการและ ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง และสอดคล้องกับงานวิจัยของนิตพงศ์ ภูขันธ์ (2563) ซึ่งได้ศึกษา การนิเทศภายในของโรงเรียนวัดราชบุรุษบำรุง (งามศิริวิทยาการ) พบว่า การนิเทศภายในโรงเรียนวัด ราชบุรุษบำรุง (งามศิริวิทยาการ) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการ พัฒนาทักษะงานกลุ่ม รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ส่วนด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. การจัดการเรียนรู้ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาการจัดการเรียนรู้ของครูทุกด้านอยู่ในระดับมาก และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการ จัดการเรียนรู้ รองลงมาคือ การตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาการ เรียนรู้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและการปฏิบัติจริง และ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก ทั้งนี้อาจเนื่องจาก สถานศึกษาได้ตระหนักรู้และดำเนินการตามหลักเกณฑ์ของกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พุทธศักราช 2561 ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้สถานศึกษา ทั่วประเทศได้นำหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่กำหนดขึ้นไปปรับใช้ให้เข้ากับบริบทการจัดการศึกษาของแต่ละ โรงเรียนเพื่อเป็นการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาของแต่ละโรงเรียนว่ามีมาตรฐานเทียบเคียงกับ มาตรฐานสากล โดยมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบด้านการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกำลังสำคัญหลักก็คือครู ดังนั้น คุณภาพ การจัดการเรียนการสอนของครูถือเป็นดัชนีชี้วัดสำคัญที่จะแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีการ จัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดหรือไม่ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครู ให้ความสนใจและพยายามปรับตัว ปรับวิธีการจัดการเรียนรู้ หาเทคนิควิธีการสอนต่าง ๆ มาใช้เพื่อใ้ นักเรียนเกิด ความสนใจ และช่วยยกระดับคุณภาพผู้เรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ให้สูงขึ้น ส่งผลทำให้ระดับ การจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 อยู่ในระดับ มาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยจริยา แดงอ่อน (2559) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการนิเทศ

ภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร พบว่า ประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 พบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.692$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูให้ความสำคัญและส่งเสริมให้เกิดการนิเทศภายในสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น ผู้บริหารสถานศึกษามีการนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรที่นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และเหมาะสมกับผู้เรียน รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษา ร่วมส่งเสริมให้ครูมีการประเมินตนเองเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น และส่งเสริมให้ครูสื่อสารกันอย่างเปิดเผย ยอมรับซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (professional learning community) มาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่ระบุในแผน การจัดการเรียนรู้และสอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม และสนับสนุนงบประมาณ รวมทั้งจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ที่จะนำมาใช้เป็นสื่อ หรือเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้จัดการเรียนรู้อย่างเหมาะสมแก่ผู้เรียน ทำให้ครูและตัวนักเรียนมีสื่อในการเรียนรู้ที่ทันสมัยทำให้เข้าใจในเนื้อหาที่ยากได้อย่างง่ายดาย ครูมีการบริหารจัดการชั้นเรียนโดยเน้นให้นักเรียนทุกคนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนนักเรียนและครู รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูตรวจสอบและประเมินการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ นอกจากนี้ครูมีการปฏิบัติและเข้าร่วมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ของตนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้จนเกิดประสิทธิภาพส่งผลให้การนิเทศภายในสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกโดยตรงกับการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจริยา แดงอ่อน (2559) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานครพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับมากที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาธิณี ปั่นก้อน และทศพล ธิชะพร (2561) ได้ศึกษาการบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อมาตรฐานด้าน

คุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษากับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการสร้างสมการพยากรณ์ที่เกิดจากการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 พบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม (X_3) การบริหารงานบุคคล (X_6) การพัฒนาวิชาชีพ (X_2) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (X_5) สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ได้ร้อยละ 72.60 ($R^2 = 0.726$) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ร่วมกันส่งเสริมและสนับสนุนการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยมุ่งเน้นและพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม โดยผู้บริหารสถานศึกษาสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร และเปิดโอกาสให้ครูและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานร่วมทั้งกำหนดเป้าหมายของทีมร่วมกัน ผู้บริหารสถานศึกษามีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบหรือทีมงานในการบริหารงานทรัพยากรบุคคลในสถานศึกษาอย่างชัดเจน ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ได้บังคับบัญชามีความก้าวหน้าในวิชาชีพ โดยการส่งเสริมให้ครูจัดทำผลงานทางวิชาการเพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา และส่งเสริมให้มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ นอกจากนี้ยังสร้างความตระหนักให้ครูเห็นความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน และส่งเสริมให้ครูทุกระดับมีการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 4 ตัวแปร คือ การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม (X_3) การบริหารงานบุคคล (X_6) การพัฒนาวิชาชีพ (X_2) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (X_5) จึงส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี เขต 3 เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาโรจน์ ปั่นก้อน และทศพล ธิชะพร (2561) ได้ศึกษาการบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษาสามารถพยากรณ์มาตรฐานคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 โดยรวมได้ร้อยละ 53.50 ($R^2 = 0.535$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรพิจารณากำหนดนโยบายการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกโรงเรียนเห็นความสำคัญ และนำเอากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษามาใช้ในการปฏิบัติงานทุกส่วนในสถานศึกษา เพื่อควบคุมและตรวจสอบผลการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

1.2 ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนในด้านองค์ความรู้เรื่องกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้แก่ครูผ่านการอบรมครู เพื่อให้ครูมีเทคนิคหรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นที่นักเรียนเป็นหลัก สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้สนุกสนาน รวมทั้งดำเนินการนิเทศติดตามผลจากการอบรมให้ความรู้ด้านเทคนิคหรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ว่าแต่ละโรงเรียนนำไปสู่การจัดการเรียนรู้อย่างไร เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสู่การปฏิบัติ

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการนิเทศภายในสถานศึกษาในด้านการพัฒนาหลักสูตรและการบริหารงานบุคคล ทั้งนี้เพราะผลจากการวิจัย พบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาในด้านการพัฒนาหลักสูตรและการบริหารงานบุคคล มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ส่งเสริมให้มีการนิเทศและประเมินหลักสูตรหลังจากที่นำหลักสูตรไปใช้ รวมถึงมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับบริบท จุดเน้นของสถานศึกษาและความต้องการของท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดนโยบายหรือวิธีการในการสรรหา คัดเลือก บรรจุ และพัฒนาบุคลากรอย่างชัดเจน ให้ความสำคัญกับกระบวนการบริหารและจัดการทรัพยากรบุคคลในองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพ และควรมีการกำหนดแนวทางหรือวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูยุคธรรมโดยยึดผลการปฏิบัติงานเป็นหลัก

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนครูในการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและการปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก ทั้งนี้เพราะผลการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนรู้ของครู ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและการปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้เทคนิคหรือวิธีการสอนที่หลากหลายตามบริบท

และความต้องการของผู้เรียน และเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน รวมทั้งครูผู้สอนมีการบริหารจัดการชั้นเรียนโดยเน้นให้นักเรียนทุกคนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนนักเรียนและครู โดยพยายามหาหรือใช้เทคนิคหรือวิธีการที่น่าสนใจเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันในชั้นเรียน

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมในการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา เนื่องจากการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นกลุ่มมีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้ของครู โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด และสามารถร่วมกันทำนายคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูได้สูงที่สุดเช่นกัน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความตระหนักถึงความเข้าใจในกระบวนการทำงานโดยยึดวัตถุประสงค์ขององค์กรเป็นหลัก และเปิดโอกาสให้ครูและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานรวมทั้งกำหนดเป้าหมายของทีมงาน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้พัฒนาศักยภาพของตนเองเพื่อการทำงานกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนและเสริมแรงโดยการสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู ส่งผลให้ครูสามารถดึงศักยภาพของตนที่มีมาใช้ในการปฏิบัติงานจนสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการนิเทศภายในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 เพื่อค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อการนิเทศภายใน และนำปัจจัยดังกล่าวไปพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

3.2 ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

3.3 ควรศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อหาแนวทางหรือมาตรการในการส่งเสริมให้การนิเทศภายในสถานศึกษาบรรลุผลและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.

ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

_____. (2554). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

เก็จกนก เอื้อวงศ์. (2555). *การนิเทศในสถานศึกษา*. Wordpress. <http://www.mystou.files.Wordpress.com/2022/01/2503-8-t.pdf>

จริยา แดงอ่อน. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- จริยาภรณ์ พรหมมิ. (2559). ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ดารุณี บุตรพรหม. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทการนิเทศของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 อำเภออัญมณีบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- เทวพร ขำเมธา. (2558). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มสาระสายสังคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ธารทิพย์ ด้ายศ. (2561). การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- นิติพงศ์ ภูซัง. (2563). การนิเทศภายในของโรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง(งามศิริวิทยาการ). วารสารบัณฑิตศึกษา มจร.บ้านสมเด็จเจ้าพระยา 5(2), 17-27.
- นิภาวรรณ ศรี. (2561). การนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูอาชีวศึกษา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นุชจรี จันทวาท. (2562). การนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 7(3), 77-90.
- พงษ์ศักดิ์ ศิริโอภา. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. วารสารบัณฑิตวิจัย, 12(1), 107-122.
- พัชรินทร์ ช่วยศิริ. (2554). การศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนวัดประดู่ ฉิมพลี [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2557). คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- เมธินี สะไร. (2560). การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหพัฒนา อำเภอเรือเสาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

- ยุพิน ยืนยง. (2553). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. (2538). หลักการนิเทศการศึกษา. อาร์ตกราฟฟิค.
- สายวินิตย์ ดวงสนาม. (2561). การนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3. (2564). สารสนเทศทางการศึกษาประจำปี 2564. กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3.
- สุชาธิณี ปั่นก้อน, และทศพล ธีระพร. (2561). การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. วารสารวิจัยและพัฒนาวิจัยและพัฒนาวลัยดอกรัตนในพระบรมราชูปถัมภ์, 13(2), 212-223.
- Beach, D. M., & Reinhartz, J. (1987). *Using criteria of effective teaching to judge teacher performance*. NSSAP Bulletin.
- Glickman, C. D., & Gordon, S.P. (2001). *Supervision of instruction: Developmental approach*. Allyn and Bacon.
- Krejcie, R. V., & Morgan E. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(10), 25-43.

การวิเคราะห์การใช้กาลในภาษาอังกฤษในบทนำของบทความวิจัย
สาขาวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ หมวดปัญญาประดิษฐ์
จากวารสารที่มีค่าดัชนีสูงที่สุดใน SCImago Journal และ Country Rank
Analysis of English Tenses in the Introduction Sections of Artificial Intelligence
Research Articles in Top Computer Science Journals from the SCImago Journal
Rank and the Country Rank

ศิริวิมล นกทรัพย์^{1*} และปิยธิดา คำพิพจน์²
Siriwimon Noksub¹ and Piyatida Kumpipot²

อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา^{1,2}
Lecturer of English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University^{1,2}

*Corresponding Author, E-mail: kpiyatida@aru.ac.th

Received: June 17, 2024

Revised: July 25, 2024

Accepted: August 20, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการใช้กาลในบทนำของบทความวิจัยสาขาวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ หมวดปัญญาประดิษฐ์ โดยคัดเลือกบทนำของบทความวิจัยจำนวน 43 ฉบับ จากวารสารที่มีค่าดัชนีสูงที่สุดใน Scimago Journal และ Country Rank ประจำปี พ.ศ. 2565 ถึง ปี พ.ศ. 2566 ที่ได้รับการตีพิมพ์ย้อนหลัง 4 ปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2566 ถึง ปี 2562 ซึ่งเป็นปีเก่าที่สุดที่สามารถเก็บข้อมูลได้ตามจริงที่ปรากฏในวารสาร จากนั้นสร้างรหัสเพื่อการวิเคราะห์หากาลโดยประยุกต์แนวคิดและแหล่งรวบรวมเนื้อหาเกี่ยวกับกาลในภาษาอังกฤษจาก Abusch (1988) Britannica (2023: online) และ Nabilversity (2023: online) โดยแสดงผลลัพธ์ในรูปแบบความถี่และร้อยละ ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่าการใช้ปัจจุบันกาลธรรมดาในบทนำเป็นจำนวนมากที่สุดถึงร้อยละ 90.93 หรือ 2,226 ครั้ง รองลงมาพบการใช้ปัจจุบันกาลสมบูรณ์ร้อยละ 5.56 หรือ 136 ครั้ง ถัดมาพบการใช้อดีตกาลธรรมดาร้อยละ 3.23 หรือ 79 ครั้ง พบการใช้ปัจจุบันกาลกำลังกระทำร้อยละ 0.16 หรือ 4 ครั้ง และอนาคตกาลธรรมดา ร้อยละ 0.12 หรือ 3 ครั้ง

คำสำคัญ: การวิเคราะห์เนื้อหา บทนำ บทความวิจัย กาล วารสารวิชาการปัญญาประดิษฐ์

Abstract

Objective of this study was to identify tenses in English occurred in the actual amount of 43 introduction sections of research articles in the field of computer science published in 2023 in a journal which was chosen based on the highest index from Scimago & Country Rank from 2022 to 2023. The concepts and sources about tenses were adapted from Abusch (1988), Britannica (2023: online), and Nabilversity (2023: online)'s study, which was used as a set of codes to identify tenses in English. The findings showed that the most frequently used tense was Present Simple Tense as 90.93% or 2,226 times, followed by Present Perfect Tense was used as 5.56% or 136 times and Past Simple Tense as 3.23% or 79 times. The least frequently used tenses were Present Continuous Tense as 0.16% or 4 times and Future Simple Tense as 0.12% or 3 times.

Keywords: *Content Analysis, Introduction Section, Research Article, Tense, Artificial Intelligence Academic Journal*

บทนำ

งานวิจัยมีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากการนำเสนอผลการศึกษา การค้นคว้า หรือการทดลอง ให้เป็นที่ประจักษ์เพื่อเกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นในการนำไปประยุกต์ใช้ หรือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ด้านต่าง ๆ ของตน จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าช่องทางและการจัดเตรียมเอกสารในการนำเสนอมีความจำเป็นอย่างมาก นอกจากนี้หากมีการนำเสนอด้วยภาษาอังกฤษจะทำให้ผลงานเข้าถึงกลุ่มคนได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น เพราะภาษาอังกฤษในฐานะภาษาสากลถือเป็นสื่อกลางสำคัญที่ช่วยให้ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างกว้างขวาง (Graddol, 2006: online; Acharna, 2023) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันที่วิทยาการมีความก้าวหน้า และการสืบค้นงานวิจัยต่าง ๆ กลายเป็นเรื่องง่าย

วิทยาศาสตร์หรือวิทยาการคอมพิวเตอร์ในยุคศตวรรษที่ 21 มีบทบาทสำคัญต่อการใช้ชีวิต ดังนั้นการเตรียมพร้อมรับมือกับยุคเทคโนโลยีที่มีความล้ำสมัยและพัฒนาการอย่างไม่หยุดยั้ง และอาจมีโอกาเข้ามาแทนที่แรงงานมนุษย์ได้ในอนาคต นอกจากนี้ ยังอาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้แทนแรงงานมนุษย์แล้วในบางภาคส่วนด้วยเช่นกัน (Ramesh, Glass, & Vessey, 2004; Panday, 2023: online) จากปัจจัยดังกล่าวการตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการเป็นภาษาอังกฤษด้านวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์จึงแพร่หลายอย่างกว้างขวาง โดยการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์นั้นปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1955 ณ มหาวิทยาลัยพรินซ์ตัน (Princeton University) ประเทศสหรัฐอเมริกา (ไทยพีบีเอส, 2561: ออนไลน์; Anyoha, 2017; Karijian, 2023: online) โดยประเทศสหรัฐอเมริกาอยู่

ในฐานะประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแรก และมีการรับเข้าของนักศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อศึกษาต่อในสาขาวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์และจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เช่น การตีพิมพ์บทความวิจัยด้านปัญญาประดิษฐ์ เป็นต้น

เมื่อกล่าวถึงการสื่อสารและการถ่ายทอดผลงานเชิงวิชาการดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยฉบับนี้ศึกษาการใช้บทนำของบทความวิจัย จึงกล่าวได้ว่าบทนำถือเป็นหนึ่งในส่วนประกอบอื่น ๆ ของบทความวิจัยที่จำเป็นอย่างมาก เพราะบทนำแสดงให้เห็นความสำคัญของงานวิจัยฉบับนั้น ๆ ตลอดจนจุดประสงค์ ขอบเขต และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ผู้วิจัยทั้งที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแรกและภาษาต่างประเทศ เมื่อต้องการให้ผลงานเป็นที่ประจักษ์แก่กลุ่มคนจำนวนมาก การใช้ภาษาสากลในการสื่อสารจึงมีความสำคัญ ดังนั้นกาลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในหลักภาษาอื่น ๆ ของภาษาอังกฤษนำมาซึ่งความสับสนต่อผู้เขียนจำนวนมากในการเลือกใช้ ตัวอย่างเช่น การเลือกใช้โครงสร้างปัจจุบันกาลที่อาจจะสับสนกับการเลือกใช้โครงสร้างอดีตกาล ตลอดจนความสับสนในการเลือกใช้โครงสร้างปัจจุบันในส่วน of ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เป็นต้น (Folse, 2009; Rahman & Ali, 2015; Gupta, 2023: online)

เนื่องด้วยการใช้กาลในภาษาอังกฤษในบทนำของบทความวิจัยเป็นส่วนสำคัญในการถ่ายทอดงานเขียนให้เป็นที่ประจักษ์ การวิเคราะห์เนื้อหาจึงเป็นกระบวนการหนึ่งในการศึกษางานเขียนเพื่อทราบโครงสร้างของภาษาและแนวคิดต่าง ๆ ในเนื้อหาที่รับสาร เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่ได้ผ่านการพรรณนาหรืออธิบายโดยละเอียด (Berelson, 1952; สุภางค์ จันทวานิช, 2553; เอี่ยมพร หลินเจริญ, 2555) ส่วนเนื้อหาที่ทำการวิเคราะห์นั้นก็มีความแตกต่างกันออกไป อย่างเช่น ศาสตร์ของวิทยาการคอมพิวเตอร์หมวดปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งปัญญาประดิษฐ์หรือที่นิยมเรียกกันโดยย่อว่า AI คือ นวัตกรรมหรือความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่จำลองความฉลาดของมนุษย์เพื่อปรับใช้กับเครื่องจักรจนสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้เหมือนหรือดีกว่ามนุษย์ เช่น การเรียนรู้และการแก้ปัญหา เป็นต้น ส่วนประเภทของปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI นั้น แบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลัก ๆ คือ AI ที่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ อย่างเฉพาะเจาะจงหรือมีความสามารถที่ค่อนข้างจำกัด AI ที่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้เหมือนกับมนุษย์ และ AI ที่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ดีกว่ามนุษย์ (Duggal, 2023: online; สมาคมโปรแกรมเมอร์ ไทย, 2561: ออนไลน์)

ดังนั้นงานวิจัยครั้งนี้จึงมีแนวคิดในการวิเคราะห์การใช้กาล (Tense) ต่าง ๆ ในบทนำของบทความวิจัยที่ตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ เพื่อค้นหาแนวทางการใช้กาลในบทนำของบทความวิจัยสาขาวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์หมวดปัญญาประดิษฐ์ เนื่องจากภาษาเป็นระบบพื้นฐานในการสื่อสารของมนุษย์โดยมีส่วนประกอบหลักคือคำศัพท์และไวยากรณ์ และแน่นอนว่าการสื่อสารเพื่อให้ทราบจุดประสงค์นั้นคือการแสดงกิริยาอาการ โดยมีคำกริยาที่แสดงการกระทำตามกาลเวลาต่าง ๆ หรือเรียกว่ารูปแบบของคำกริยาที่มีความสัมพันธ์หรือสอดคล้องกับช่วงเวลาที่เกิดขึ้นโดยมีอดีตกาล ปัจจุบัน

กาล และอนาคตกาล และการใช้คำกริยาให้มีประสิทธิภาพคือการเปลี่ยนโครงสร้างคำกริยาให้สอดคล้องกับกาลเวลาที่ต้องการสื่อสารอย่างถูกต้อง ซึ่งพบว่ามีข้อบกพร่องของการใช้กาลในการเขียนผลงานทางวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแรก หรือไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้ภาษาอังกฤษ เช่น จากรายงานของ EF English Proficiency Index (2023: online) พบว่ามีดัชนีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในอันดับที่ 101 จากทั้งหมด 113 ประเทศทั่วโลก และเป็นอันดับความสามารถที่ลดลงทุกปีนับแต่ปี 2560 จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งหากพบแนวทางการใช้กาลในการเขียนผลงานเพื่อเผยแพร่ให้เป็นที่ประจักษ์ได้อย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์การใช้กาล (Tense) ในบทนำของบทความวิจัยสาขาวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์หมวดปัญญาประดิษฐ์จำนวน 43 ฉบับ ที่ได้รับการตีพิมพ์ย้อนหลัง 4 ปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2566 ถึง ปี 2562 ซึ่งเป็นปีเก่าที่สุดที่สามารถเก็บข้อมูลได้ตามจริงที่ปรากฏในวารสารที่มีค่าดัชนีสูงสุดใน Scimago Journal และ Country Rank ประจำปี พ.ศ. 2565 ถึง พ.ศ. 2566

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

การวิเคราะห์บทนำของบทความวิจัยสาขาวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์หมวดปัญญาประดิษฐ์ตามจำนวนจริง 43 ฉบับ ที่ได้รับการตีพิมพ์ย้อนหลัง 4 ปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2566 ถึง ปี พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็น

ปีเก่าที่สุดที่สามารถเก็บข้อมูลได้ตามจริงในวารสารสาขาวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์หมวดปัญญาประดิษฐ์ ที่ได้รับการจัดอันดับว่าเป็นวารสารที่มีการอ้างอิงสูงที่สุดในฐานข้อมูล Scimago Journal และ Country Rank ปี พ.ศ. 2565 ถึง พ.ศ. 2566

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ลักษณะของงานเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ

Timyam (2021: 2-3, 236) ได้อธิบายถึงธรรมชาติของงานเขียนเชิงวิชาการไว้ว่า สิ่งที่ทำให้ งานเขียนเชิงวิชาการแตกต่างจากงานเขียนประเภทอื่น ๆ คือ ระดับของความเป็นทางการของภาษา ซึ่งระดับดังกล่าวเกิดจากการเขียนโดยคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้อ่าน เนื้อหา น้ำเสียง การเรียบเรียง และภาษา โดยได้ปรับใช้แนวคิดเรื่องความแตกต่างระหว่างความเป็นทางการระหว่างงานเขียนเชิงวิชาการและงานเขียนส่วนบุคคลจาก Hamp-Lyons & Heasley ว่า ลักษณะความเป็นทางการของ งานเขียนเชิงวิชาการคือเป็นภาษาที่ไม่แสดงถึงความคิดเห็นส่วนบุคคล เป็นกลาง ความเป็นระบบระเบียบ มีองค์ประกอบที่เฉพาะเจาะจงและคาดเดาได้ (บทนำ เนื้อหา และบทสรุป) มีการใช้โครงสร้างทางไวยากรณ์ที่หลากหลาย มีความถี่ของการใช้คำซ้ำที่ต่ำ รวมถึงมีการใช้คำยืมจากภาษาละตินและกรีก นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึงลักษณะของการเขียนบทนำในงานเขียนเชิงวิชาการซึ่งทำหน้าที่ในการนำเสนอ หัวข้อวิจัยและมุมมองของผู้วิจัยและดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน ว่าต้องมีลักษณะคือ เขียนจากเนื้อหา ที่ กว้างไปสู่เนื้อหาที่แคบลง โดยระบุขอบเขตของเนื้อหา ช่องว่างของงานวิจัยอื่น ๆ ที่เคยปรากฏก่อนหน้านี้ จนถึงวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และได้ยกตัวอย่างรูปแบบการเขียนไว้ดังนี้

ตารางที่ 1 รูปแบบการเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ

นำเสนอ เนื้อหา	ทบทวน วรรณกรรม	ช่องว่างของ งานวิจัย	วัตถุประสงค์ ของงานวิจัย	การค้นพบของ งานวิจัย	ความสำคัญ ของงานวิจัย	โครงสร้างของ บทความวิจัย
- One of the major topics to be investigated in this research field is ... - A major strategy for	- Previous studies showed that... - Prior research suggested that ...	- So far, there has been no research that has investigated.. - Although many experts in the field	- This study aims at... - This paper focuses on... - This study investigates/ analyzes... - The ultimate/	- The test/ experiment/ survey showed/ revealed/ indicated that... - The study found a significant/	- One of the key benefits of this study is... - The main advantage of the study is that..	- This paper is organized as follows. - This paper is divided into/ consists of four parts/ sections.

studying... is to explore...	- Most early studies focused on...	have studied..., they have overlooked...	primary goal of the study is to ...	strong correlation between... and...	- The major contribution of the present study is ...	- The first section/ Section 1 gives a brief overview of....
- Most theories of... have focused on explaining...	-A few recent studies have indicated that...		- In this paper, we present...			

ตารางที่ 1 รูปแบบการเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ (ต่อ)

นำเสนอเนื้อหา	ทบทวนวรรณกรรม	ช่องว่างของงานวิจัย	วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	การค้นพบของงานวิจัย	ความสำคัญของงานวิจัย	โครงสร้างของบทความวิจัย
	- This issue has been discussed by a number of studies in the literature	- Despite prior observation of..., it remains unclear why...	This study is an attempt to ...	- It was found that... Further analysis/ examination showed that ...	- This study has a great benefit in terms of ... - The study is expected to contribute to ...	- The second section/ Section II describes the method in detail.

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่ากาลที่มีความถี่สูงในตัวอย่างของ Timyam คือ ปัจจุบันกาล ธรรมดา ปัจจุบันกาลสมบูรณ์ และอดีตกาลธรรมดา โดยการใช้ปัจจุบันกาลจะปรากฏในการเขียนเพื่อนำเสนอเนื้อหา วัตถุประสงค์ของงานวิจัย และโครงสร้างของบทความวิจัย ส่วนการใช้ปัจจุบันกาลสมบูรณ์มักปรากฏในการเขียนช่องว่างของงานวิจัย และการใช้อดีตกาลธรรมดามักปรากฏในการทบทวนวรรณกรรมและการค้นพบของงานวิจัย นอกจากนี้ยังปรากฏการใช้รูปแบบการเขียนแบบกรรมวาจก (passive voice) ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของงานเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิทยาศาสตร์ซึ่งจะกล่าวถึงต่อจากนี้

2. ลักษณะของงานเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิทยาศาสตร์

Howard (2011: 455-456) กล่าวว่ารากฐานของงานเขียนเชิงวิทยาศาสตร์คือการค้นคว้าหาข้อมูลที่มีความแท้จริง งานเขียนจึงถือเป็นเครื่องมือพื้นฐานเพื่อบันทึกและเผยแพร่ผลลัพธ์ โดย

นักวิจัยจะอธิบายวิธีการวิจัยหรือทดลองอย่างชัดเจน รอบคอบ เพื่อให้ผู้อื่นสามารถปฏิบัติตามได้ และต้องอธิบายข้อมูลอย่างถูกต้องและละเอียดถี่ถ้วน เปรียบเทียบผลการวิจัยหรือการค้นพบกับงานวิจัยของผู้อื่น และนำเสนอข้อมูลอย่างเป็นเหตุเป็นผล ทั้งนี้ โสวาร์ตกล่าวว่างานวิจัยทางวิทยาศาสตร์มักใช้การรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยอาจเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทดลอง แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ โดยแนวทางการเขียนเชิงวิทยาศาสตร์คือ 1. การใช้คำศัพท์เฉพาะทาง หรือคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ของงานวิจัยนั้น ๆ เพื่อสามารถอธิบายข้อมูลได้อย่างครอบคลุม 2. ใช้การเขียนแบบมุมมองบุคคลที่สามและใช้การเขียนแบบกรรมวาจกเพื่ออธิบายวิธีการดำเนินงานวิจัยหรือการทดลอง เพื่อให้ผู้วิจัยคนอื่น ๆ สามารถปฏิบัติตามการทดลองตามได้โดยไม่จำเป็นต้องย่ำที่เสี่ยงของเจ้าของงานวิจัยหรือการทดลอง และ 3. ใช้ไวยากรณ์รูปอดีตกาลเพื่ออธิบายเกี่ยวกับวิธีการรวบรวมข้อมูล การทดลอง หรือพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมการวิจัย และเพื่ออธิบายถึงผลการวิจัยอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการของ Timyam ที่ได้กล่าวถึงไว้ก่อนหน้านี้

3. การใช้กาลในภาษาอังกฤษ

การใช้กาล (Tense) ในภาษาอังกฤษจำแนกไว้ 3 ประเภทหลักคือ อดีต ปัจจุบัน และอนาคต แต่หากต้องการรายละเอียดของแต่ละประเภทแล้วนั้น สามารถจำแนกแยกย่อยได้อีก 12 ประเภท (Abusch, 1988; Stowell, 1995; Stowell, 2008; Britannica, 2023: online; Nabilversity, 2023: online) ดังต่อไปนี้

ปัจจุบันกาล (Present Tense) จำแนกเป็นปัจจุบันกาลธรรมดา (Present Simple Tense) ปัจจุบันกาลกำลังกระทำ (Present Continuous Tense) ปัจจุบันกาลสมบูรณ์ (Present Perfect Tense) และปัจจุบันกาลสมบูรณ์กำลังกระทำ (Present Perfect Continuous Tense)

อดีตกาล (Past Tense) จำแนกเป็นอดีตกาลธรรมดา (Past Simple Tense) อดีตกาลกำลังกระทำ (Past Continuous Tense) อดีตกาลสมบูรณ์ (Past Perfect Tense) และอดีตกาลสมบูรณ์กำลังกระทำ (Past Perfect Continuous Tense)

อนาคตกาล (Future Tense) จำแนกเป็นอนาคตกาลธรรมดา (Future Simple Tense) อนาคตกาลกำลังกระทำ (Future Continuous Tense) อดีตกาลสมบูรณ์ (Future Perfect Tense) และอดีตกาลสมบูรณ์กำลังกระทำ (Future Perfect Continuous Tense)

การใช้กาลเป็นส่วนสำคัญของการใช้ภาษาอังกฤษในการเขียนบทความวิจัย เนื่องจากบทความวิจัยคือการเขียนงานเพื่อถ่ายทอดการศึกษา การวิเคราะห์ หรือการคิดค้นต่าง ๆ โดยบทความวิจัยมีส่วนประกอบสำคัญหลัก คือ บทคัดย่อ บทนำ วิธีการวิจัย ผลการวิจัย และการอภิปรายผล ส่วนประกอบเหล่านี้ล้วนมีจุดประสงค์และความสำคัญแตกต่างกันออกไป (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2555; Nature Education, 2024: online) เช่น บทนำ หนึ่งในส่วนประกอบหลักที่ช่วยให้ผู้อ่านเกิดความประทับใจ เข้าใจสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการดำเนินการ และเห็นความสำคัญและเหตุผลของงานวิจัย

ดังกล่าว (พิชิต ฤทธิ์จรรยา, 2552; Alex, 2023: online) ดังนั้น ความรู้และความเข้าใจในหน้าที่และส่วนประกอบต่างๆของบทนำ รวมไปถึงภาษาที่เหมาะสมในการเขียนบทนำจึงเป็นสิ่งจำเป็น

4. ลักษณะของกาลที่ใช้ในการเขียนงานวิจัย

ในการเลือกใช้กาลเพื่อเขียนงานวิจัย อลิสา วาณิชาติ (2553: ออนไลน์) ได้สรุปแนวทางไว้ว่า ผู้เขียนควรใช้อดีตกาล (Past Tense) เมื่อกล่าวถึงงานเขียนที่มีความเฉพาะเรื่อง และหากผู้เขียนต้องการเขียนถึงข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงโดยทั่วไป หรือเพื่อเปรียบเทียบผลของการวิจัยหรือข้อค้นพบต่างๆ ให้เลือกใช้ปัจจุบันกาล (Present Tense) ส่วนสุนทร สืบคำ, และสุจิตรา รตมะโน (2557: ออนไลน์) ที่เสนอแนะว่าผู้เขียนควรเลือกใช้การเขียนแบบปัจจุบันกาลในการเขียนข้อเท็จจริง (เช่น ภูมิหลัง เหตุผลของการเขียนงานวิจัย เป็นต้น) บทสรุป และข้อเสนอแนะ ส่วนการเขียนแบบอดีตกาลนั้นควรใช้ในการเขียนถึงวัตถุประสงค์ วิธีการ และผลสรุปของการทดลอง ส่วนการเขียนวัตถุประสงค์นั้นให้เลือกใช้รูปแบบการเขียนแบบปัจจุบันกาลสมบูรณ์ (Present Perfect Tense)

นอกจากนี้ ดารารัตน์ คำภูแสน (ม.ป.ป.: ออนไลน์) ยังได้ให้แนวทางการใช้กาลต่าง ๆ ในงานเขียนเชิงวิชาการ โดยระบุว่ารูปแบบกาลซึ่งเป็นที่ยอมรับมากที่สุดคือปัจจุบันกาล และตามด้วยอดีตกาล และปัจจุบันกาลสมบูรณ์ ตามลำดับ ซึ่งได้อธิบายแนวทางการเขียนด้วยรูปแบบกาลข้างต้นไว้ ดังนี้

1. รูปปัจจุบันกาล (Present Tense) เป็นรูปของกาลที่มักใช้เขียนมากที่สุด เช่น ใช้ในการเขียนเพื่อเกริ่นนำสิ่งที่รู้อยู่แล้ว รวมถึงในการรายงานสภาพปัจจุบัน ซึ่งพบได้ในบทนำหรือการเกริ่นนำ รวมถึงใช้เพื่อแสดงให้เห็นข้อโต้แย้ง การสรุป ทบทวน สะท้อนความคิด นำเสนอตาราง หรืออธิบายเหตุการณ์ เป็นต้น

2. รูปอดีตกาล (Past Tense) เป็นรูปของกาลที่ใช้เพื่อเขียนถึงการกระทำที่จบลงไปแล้วในอดีต รายงานถึงผลการค้นพบของการศึกษาในอดีตเพื่อสนับสนุนข้อมูล อธิบายถึงการทดลองที่จบลงโดยสมบูรณ์ รายงานผลการศึกษาเชิงประจักษ์ในปัจจุบัน และแสดงความเป็นอดีต เป็นต้น

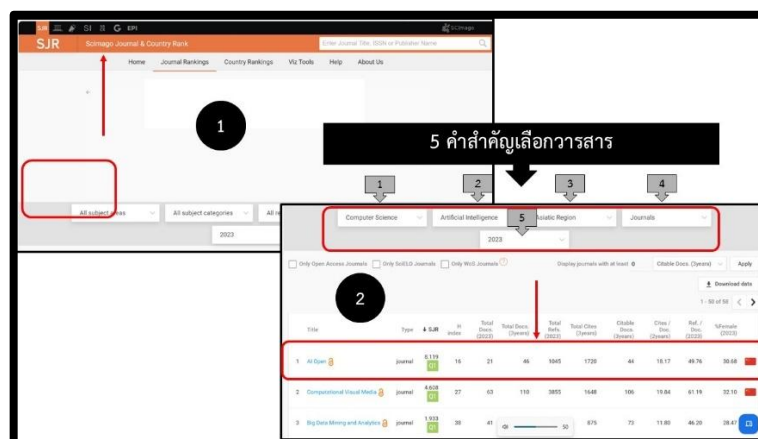
3. รูปปัจจุบันกาลสมบูรณ์ (Present Perfect Tense) เป็นรูปของกาลที่ใช้เพื่อเขียนอ้างอิงถึงงานวิจัยในอดีตที่ยังคงดำเนินมาจนถึงในปัจจุบัน เพื่อแนะนำหัวข้อใหม่ หรือเพื่อสรุปงานวิจัยโดยให้ความสำคัญกับเหตุการณ์หรือการกระทำที่เพิ่งเสร็จสิ้นไป เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานเพื่อวิเคราะห์การใช้กาลในภาษาอังกฤษที่ปรากฏในบทนำของบทความวิจัยสาขาวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ หมวดปัญญาประดิษฐ์ โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การเลือกวารสาร

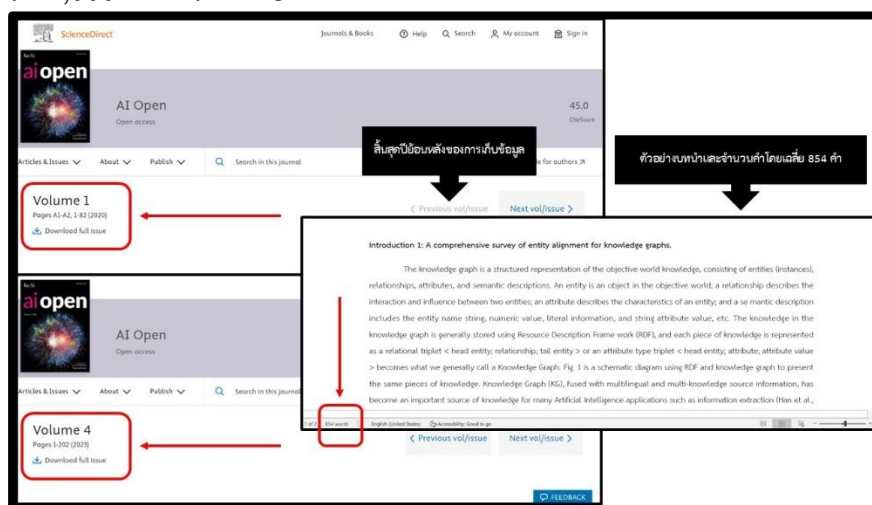
ผู้วิจัยเข้าระบบฐานข้อมูล Scimago Journal และ Country Rank จากนั้นเลือกคำสำคัญ เพื่อคัดเลือกรวบรวมวารสาร ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้คือวารสาร AI Open ซึ่งเป็นฐานข้อมูลที่ให้เข้าถึงแบบเปิดและ มุ่งเน้นศาสตร์ด้านปัญญาประดิษฐ์ที่ติดอันดับการอ้างอิงสูงสุด และมีคุณภาพสูงที่สุดระดับ Q1 ประจำปี พ.ศ. 2565 ถึง ปี พ.ศ. 2566 ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการเลือกวารสาร

2. การเลือกบทนำของบทความวิจัย

ผู้วิจัยเลือกบทนำของบทความวิจัยตามจำนวนจริงทั้งหมด 43 ฉบับ ที่ได้รับการตีพิมพ์ย้อนหลัง 4 ปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2566 ซึ่งเป็นช่วงปีที่เริ่มทำการวิจัย และย้อนหลังถึง ปี พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นปีที่เก่าที่สุดที่สามารถเก็บข้อมูลได้ตามจริงที่ปรากฏในวารสาร แต่อย่างไรก็ตาม ปี พ.ศ. 2562 เป็นฉบับที่ไม่มีบทความวิจัยตีพิมพ์ แต่ปรากฏเป็นบทความปริทัศน์เท่านั้น ผู้วิจัยจึงสามารถรวบรวมบทนำของบทความวิจัยได้ตั้งแต่ปี 2563 จนถึงปี พ.ศ. 2566 ทั้งหมด จากนั้นคัดลอกเนื้อหาจากบทนำโดยใช้โปรแกรมไมโครซอฟเวิร์ดเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งจำนวนเนื้อหาของบทนำแต่ละฉบับมีจำนวนคำโดยเฉลี่ยตั้งแต่ 600 ถึง 1,000 คำ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การเลือกบทนำของบทความวิจัยย้อนหลัง 4 ปี

ลำดับ	การใช้ภาษา	รหัส	ความหมาย
1	Present Simple	PRS	ปัจจุบันกาลธรรมดา
2	Present Continuous	PRC	ปัจจุบันกาลกำลังกระทำ
3	Present Perfect	PRP	ปัจจุบันกาลสมบูรณ์
4	Present Perfect Continuous	PRPC	ปัจจุบันกาลสมบูรณ์กำลังกระทำ
5	Past Simple	PS	อดีตกาลธรรมดา
6	Past Continuous	PC	อดีตกาลกำลังกระทำ
7	Past Perfect	PP	อดีตกาลสมบูรณ์
8	Past Perfect Continuous	PPC	อดีตกาลสมบูรณ์กำลังกระทำ
9	Future Simple	FS	อนาคตกาลธรรมดา
10	Future Continuous	FC	อนาคตกาลกำลังกระทำ
11	Future Perfect	FP	อนาคตกาลสมบูรณ์
12	Future Perfect Continuous	FPC	อนาคตกาลสมบูรณ์กำลังกระทำ

ภาพที่ 4 รหัสสำหรับการวิเคราะห์หาคาล

3. การสร้างรหัสเพื่อการวิเคราะห์บทนำ

ผู้วิจัยสร้างรหัสเพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์หาคาลโดยประยุกต์เนื้อหาเกี่ยวกับกาลจากแนวคิดและแหล่งรวบรวมเนื้อหาเกี่ยวกับกาลในภาษาอังกฤษจาก Abusch (1988) Britannica (2023: online) และ EF English Live (2024: online) ดังภาพที่ 4 จากนั้นนำรหัสดังกล่าวไปใช้วิเคราะห์บทนำของบทความวิจัยโดยแจกแจงผลลัพธ์ที่ได้ใส่ตาราง ดังภาพที่ 5 แล้วแสดงผลลัพธ์ที่ได้ในรูปแบบการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ในลำดับต่อไป

ฉบับที่	PRS	PRC	PRP	PRPC	PS	PC	PP	PPC	FS	FC	FP	FPC
1	✓					✓						✓
2			✓					✓				
3				✓					✓			
4		✓									✓	
5			✓			✓				✓		

ภาพที่ 5 ตัวอย่างตารางสำหรับใส่ผลการวิเคราะห์ของบทนำจำนวน 5 ฉบับ จากทั้งหมด 43 ฉบับ

4. การตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิเคราะห์

ผู้วิจัยรวบรวมผลการวิเคราะห์ที่ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษจำนวน 3 ท่านตรวจสอบเพื่อยืนยันความถูกต้องของผลลัพธ์โดยใช้เอกสารตรวจสอบดังตัวอย่างตามภาพที่ 6

	PRS	PRC	PRP	PRPC	PS	PC	PP	PPC	FS	FC	FP	FPC
บทหน้าที่ 1												
ผู้เชี่ยวชาญ												
บทหน้าที่ 2												
ผู้เชี่ยวชาญ												
บทหน้าที่ 3												
ผู้เชี่ยวชาญ												

ภาพที่ 6 ตัวอย่างเอกสารสำหรับผู้เชี่ยวชาญในตรวจสอบผลการวิเคราะห์การใช้กาล

ผลการวิจัย

การวิจัยพบการใช้ปัจจุบันกาลธรรมดาในบทน่าเป็นจำนวนมากที่สุดถึงร้อยละ 90.93 หรือ 2,226 ครั้ง รองลงมาพบการใช้ปัจจุบันกาลสมบูรณ์ร้อยละ 5.56 หรือ 136 ครั้ง ถัดมาพบการใช้อดีตกาลธรรมดาร้อยละ 3.23 หรือ 79 ครั้ง พบการใช้ปัจจุบันการกำลังกระทำร้อยละ 0.16 หรือ 4 ครั้ง และอนาคตกาลธรรมดาร้อยละ 0.12 หรือ 3 ครั้ง โดยนำเสนอผลลัพธ์ในภาพรวมโดยการใช้อักษรย่อคือ ปัจจุบันกาลธรรมดา (PRS) ปัจจุบันกาลกำลังกระทำ (PRC) ปัจจุบันกาลสมบูรณ์ (PRP) อดีตกาลธรรมดา (PS) และอนาคตกาลธรรมดา (FS) จากนั้นสรุปรวมผลลัพธ์แต่ละชนิดของกาลในภาพรวมที่ปรากฏในบทน่าของบทความวิจัย พร้อมการแสดงความถี่และค่าร้อยละ ซึ่งเห็นได้ว่ามีเพียง 5 ชนิดของกาลจากทั้งหมด 12 ชนิดของกาล ที่ปรากฏในบทน่าของบทความวิจัย โดยผลลัพธ์การปรากฏของการใช้กาลในบทน่าแต่ละฉบับแจกแจงได้ดังตารางที่ 2 และสรุปผลลัพธ์การปรากฏของการใช้กาลในภาพรวม ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ผลลัพธ์การปรากฏของการใช้กาลในบทนำของบทความวิจัยจำนวน 43 ฉบับ (ต่อ)

กาล																	
PRS	56	30	41	42	60	48	58	52	57	44	50	53	46	55	39	731	29.86
PRC																	
PRP	4	6	2	1	8	4	2	3	2	1	1	3	2	1	2	42	1.72
PS	2	3	2	1	5				1							14	0.57
FS																	
ฉบับ	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43				
กาล																	
PRS	49	50	57	49	58	54	60	47	54	43	48	61	39	45	55	769	31.41
PRC																	
PRP	5	3	3	2	5	4	3	6	7	2	3	3	3	2	4	55	2.25
PS	3	2	1								1		1			8	0.33
FS																	
ผลรวมทั้งหมด																2,448	100

ตารางที่ 3 สรุปผลลัพธ์การปรากฏของการใช้กาลในภาพรวมตามลำดับมากไปหาน้อย

กาล	ความถี่	ค่าร้อยละ
ปัจจุบันกาลธรรมดา (PRS)	2,226	90.93
ปัจจุบันกาลสมบุรณ์ (PRP)	136	5.56
อดีตกาลธรรมดา (PS)	79	3.23
ปัจจุบันกาลกำลังกระทำ (PRC)	4	0.16
อนาคตกาลธรรมดา (FS)	3	0.12
ผลรวมทั้งหมด	1,719	100

ตัวอย่างผลลัพธ์จากการวิเคราะห์กาลที่ปรากฏในบทนำของบทความวิจัยสามารถแจกแจงได้ ดังนี้

ตัวอย่างผลลัพธ์ที่ 1

The knowledge graph is^{PRS (Present Simple)} a structured representation of the objective world knowledge, consisting of entities (instances), relationships, attributes, and semantic descriptions. An entity is^{PRS (Present Simple)} an object in the objective world; a relationship describes the interaction and influence between two entities; an attribute describes^{PRS (Present Simple)} the characteristics of an entity; and a semantic description includes^{PRS (Present Simple)} the entity name string, numeric value, literal information, and string attribute value, etc.

ตัวอย่างผลลัพธ์ที่ 2

Machine learning has achieved^{PRP (Present Perfect Simple)} substantial success in many areas such as natural language processing, computer vision, and robotics. Towards the ultimate goal of artificial general intelligence (AGI), re searchers have kept^{PRP (Present Perfect Simple)} working on reducing manual design in learning processes. Unsupervised learning, semi-supervised learning and self- supervised learning methods have shown^{PRP (Present Perfect Simple)} their strength (Gira et al., 2004; Qi and Luo, 2020; Schmarje et al., 2020; Jaiswal et al., 2020; Liu et al., 2020b) in reducing manual annotations, and active learning can help^{PRS (Present Simple)} to reduce the cost for labeling data by interactively querying users or some other information sources to label “important” new data points (Wang and Hua, 2011; Kumar and Gupta, 2020; Ren et al., 2020).

ตัวอย่างผลลัพธ์ที่ 3

There will always be^{FS (Future Simple)} hundreds of millions of users forwarded their posts to the Weibo from the portal, forums, moments, and other media if the content is^{PRS (Present Simple)} novel or valuable. This study takes^{PRS (Present Simple)} Weibo as the carrier to deal with formation diffusion problems. A well-designed theistical model is^{PRS (Present Simple)} essential to capture the propagation law of Weibo, detect the information diffusion paths, observe user behavior influences, and determine which users transmitted^{PS (Past Simple)} specific information at a particular time.

ตัวอย่างผลลัพธ์ที่ 4

Here we highlight^{PRS (Present Simple)} two important theoretical results: (1) simultaneously satisfying multiple fairness metrics can be challenging^{PRC (Present Continuous)} and even provably impossible for three intuitive metrics (Kleinberg et al., 2016); (2) Dwork et al. (2012) shows^{PRS (Present Simple)} that if the distributional distance between features of different groups is small, Lipschitz conditions imply^{PRS (Present Simple)} both statistical parity and individual fairness.

อภิปรายผล

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าการเขียนบทนามีการปรากฏของการใช้กาลสอดคล้องกับหลักการในการเขียนบทความวิจัยจาก University Writing & Speaking Center ปี ค.ศ. 2023 ซึ่งพบว่าปัจจุบันกาลธรรมดาปรากฏมากถึง 2,226/ครั้ง ซึ่งเป็นจำนวนที่มากที่สุดจากจำนวนของกาลทั้งหมด จึงมีความสอดคล้องกับหลักการหรือโครงสร้างในการใช้กาลเพื่อการเขียนบทนามของบทความวิจัยว่าการใช้ปัจจุบันกาลธรรมดานั้นมีจุดประสงค์เพื่อแสดงข้อเท็จจริงของข้อมูลที่มีความสอดคล้องกับหัวข้อของงานวิจัย ดังนั้นบทความทั้ง 43 ฉบับ จึงปรากฏจำนวนความถี่ของปัจจุบันกาลธรรมดาเป็นอันดับหนึ่งเหมือนกัน ส่วนปัจจุบันกาลสมบุรณ์ปรากฏเป็นอันดับสองซึ่งพบการศึกษาหรือการกระทำบางอย่างในอดีตแต่ยัง มีอิทธิพลหรือแสดงผลที่ยังคงสนับสนุนเนื้อหาในปัจจุบัน ดังนั้นโครงสร้างประโยคที่พบมักเป็นลักษณะการกล่าวถึงปัจจุบันกาลสมบุรณ์ก่อนแล้วเชื่อมด้วยโครงสร้างปัจจุบันกาลธรรมดาเสมอ โดยผลลัพธ์ดังกล่าวข้างต้นตามลำดับมีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา คือ Swales (1990); Swales, & (2012); Noksub (2017) และ Öztürk (2019) ซึ่งสอดคล้องกับ ดารารัตน์ คำภูแสน (ม.ป.ป:

ออนไลน์) ที่กล่าวว่ากาลที่ถูกใช้มากที่สุดในงานเขียนงานเชิงวิชาการคือ ปัจจุบันกาล อดีตกาล และ ปัจจุบันกาลสมบูรณ์ตามลำดับ ส่วนการปรากฏของอดีตกาลธรรมดาที่ปรากฏเป็นอันดับสามนั้นมีความขัดแย้งกับสพลเซษฐ์ ประชุมชัย (2563) ที่พบการปรากฏของอดีตกาลมากกว่าปัจจุบันกาลในภาพรวม แต่มีความสอดคล้องกับ ชนิกรณ์ ภูมณี และทรงศรี สรณสถาพร (2560) ที่พบว่าภาพรวมของการปรากฏของปัจจุบันกาลมากกว่าอดีตกาล ถึงแม้จำนวนความถี่ต่างกันอย่างสิ้นเชิงกับอันดับหนึ่งหลายเท่า และต่างกับกับอันดับสองประมาณครึ่งหนึ่ง แต่ยังคงสอดคล้องกับการใช้กาลในโครงสร้างของบทนำ

ส่วนกาลถัดมาเป็นปัจจุบันกาลกำลังกระทำที่ปรากฏน้อยมากเพียง 4 ครั้ง จากบทนำ 3 ฉบับ แต่ก็ยังคงเป็นกาลในปัจจุบันที่เพียงแยกประเภทย่อยออกมาเพื่เน้นย้ำสิ่งที่กำลังเกิดขึ้น ณ ขณะนั้น เพื่อสนับสนุนการกระทำบางอย่างหรือไม่กระทำบางอย่าง หรือข้อเท็จจริงที่กำลังมีอิทธิพลหรือบทบาทสำคัญอยู่ ณ ขณะนั้น เป็นต้น ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่ามีการใช้ปัจจุบันกาลกำลังกระทำเป็นอันดับแรก แล้วเชื่อมด้วยประโยคปัจจุบันกาลเสมอ และการปรากฏของอนาคตกาลธรรมดาก็เช่นกันที่พบความถี่มากกว่าปัจจุบันกาลกำลังกระทำเพียง 1 ครั้ง ซึ่งจากเนื้อหาพบว่าเพื่อต้องการยืนยันผลลัพธ์ที่อาจจะเกิดขึ้นเพื่อสนับสนุนการใช้ปัจจุบันกาล โดยโครงสร้างประโยคที่พบในงานวิจัยครั้งนี้ คือพบอนาคตกาลธรรมดาตามหลังโครงสร้างประโยคปัจจุบันกาลธรรมดาเสมอ

จากผลลัพธ์ทั้งหมดข้างต้น พบว่าภาพรวมของการใช้กาลย้อนหลัง 4 ปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2566 และย้อนหลังไปปี พ.ศ. 2562 มีการใช้กาลแต่ละชนิดสอดคล้องกันอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันกาลธรรมดา ปัจจุบันกาลสมบูรณ์ และอดีตกาลธรรมดา ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น Öztürk (2019); Noksub (2017) และ University Writing & Speaking Center ปี ค.ศ. 2023 เป็นต้น เพียงแต่การวิเคราะห์ครั้งนี้พบส่วนน้อยของการปรากฏของการใช้ปัจจุบันกาลกำลังกระทำ และอนาคตกาลธรรมดาในบทนำของบทความวิจัยที่ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2566 ซึ่งเป็นปีล่าสุดที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้หรือความหวังที่จะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน จึงน่าสนใจอย่างยิ่งหากผลลัพธ์ครั้งนี้เป็นแนวทางเพื่อใช้เปรียบเทียบกับงานวิจัยในอนาคต โดยกำหนดแหล่งรวบรวมข้อมูลเดียวกันและเลือกบทความวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ปีล่าสุดของการทำวิจัยครั้งนั้น ๆ เพื่อศึกษาทิศทางการใช้ปัจจุบันกาลกำลังกระทำ และอนาคตกาลธรรมดาเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้สนใจสามารถศึกษาการใช้กาลในบทนำของบทความวิจัยโดยทำการเปรียบเทียบการใช้กาลหรือการใช้ภาษาในแง่มุมอื่น ๆ เช่น การใช้คำบุพบท การใช้ชนิดของคำ หรือความบกพร่องในการใช้ภาษา เป็นต้น ซึ่งอาจจะศึกษาในบทนำของบทความวิจัยในสาขาวิชาที่ต่างกัน หรือแม้แต่ในสาขาเดียวกันก็ตาม เนื่องจากอาจจะช่วยให้มองเห็นแง่มุมต่าง ๆ ของการใช้ภาษามากขึ้น

2. ผู้สนใจสามารถทำการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบการเขียนบทนำของบทความวิจัยที่เขียนโดยผู้วิจัยที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแรก ภาษาที่สอง หรือภาษาต่างประเทศ ซึ่งแม้ว่ามีการวิจัยที่เคยทำการศึกษาตามที่กล่าวมาบ้างแล้ว แต่การศึกษาที่มีการอัปเดตตามกาลเปลี่ยนแปลงของเวลา อาจจะส่งผลต่อผลลัพธ์ที่ได้ หรือเพื่อเป็นการยืนยันผลลัพธ์ของการวิจัยที่มีมาก่อน

เอกสารอ้างอิง

- ชนิภรณ์ ภูมิณี, และทรงศรี สรณสถาพร. (2560). การศึกษาการเรียงลำดับของอรรถภาคและการใช้ภาษาในบทความย่อของบทความปริทัศน์ในสาขาวิชาสัตวศาสตร์ทดลอง. *ภาษาปริทัศน์*, (21), 1-28.
- ดารารัตน์ คำภูแสน. (ม.ป.ป.). *การเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
https://hs.kku.ac.th/Publications/book/08ภาษาอังกฤษ/25_การเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ_ดารารัตน์คำภูแสน.pdf
- ไทยพีบีเอส. (2561). *ย้อนวิวัฒนาการในรอบ 75 ปี ปัญญาประดิษฐ์*. <https://www.thaipbs.or.th/news/content/272538>
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2555). รูปแบบ และลักษณะของบทความวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารตามมาตรฐานสากล. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 4(1), 7-16.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2552). รายงานการวิจัย: เขียนอย่างไรให้มีคุณภาพ. ใน สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (บ.ก.), *การวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษา: แนวคิดสู่การปฏิบัติ*. (หน้า 194-228). บริษัทศรีอนันต์การพิมพ์.
- สมาคมโปรแกรมเมอร์ไทย. (2561). *ปัญญาประดิษฐ์*. <https://www.thaiprogrammer.org/2018/12/whatisai/>
- สุนทร สืบคำ, และสุจิตรา รตมะโน. (2557). *การเขียนบทความวิจัยภาษาอังกฤษด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*. มหาวิทยาลัยแม่โจ้. <http://mdc.library.mju.ac.th/article/90984/297632/292033.pdf>
- สุภางค์ จันทวานิช. (2553). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 9). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สพลเชษฐ์ ประชุมชัย. (2563). การวิเคราะห์อรรถภาคในบทความย่อของวารสารวิชาการด้านวิทยาศาสตร์. *วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สาร*, 22(1), 35-43.
- ศิริวิมล นกทรัพย์. (2566). การใช้ภาษาในบทความย่อของบทความปริทัศน์สาขาโมเลกุลและชีววิทยาของเซลล์ในวารสารฐานข้อมูล Scopus. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*, 13(1), 51-65.

- อลิสา วาณิชดี. (2553) . *Academic article writing หลักการเขียนส่วนต่างๆ ของบทความ*.
<https://shorturl.at/6Fexi>
- เอี่ยมพร หลินเจริญ. (2555). เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 17(1), 17-29.
- Abusch, D. (1988). Sequence of tense, Intentionality and scope. in H. Borer (Ed)., *Proceedings of WCCFL 7. CSLI* (pp. 1-14). Stanford University
- Alex, D. (2023). *How to write a research paper introduction*. Paperpal.
<https://paperpal.com/blog/researcher-resources/how-to-write-a-research-paper-introduction-with-examples>
- Anyoha, R. (2017). *The history of Artificial Intelligence*. Science in the News.
<https://sitn.hms.harvard.edu/flash/2017/history-artificial-intelligence/>
- Archana, S. (2023). Importance of English in the media around the World. *Research Highlights in Language, Literature and Education*, 6, 61–68.
<https://doi.org/10.9734/bpi/rhlle/v6/9936F>
- Berelson, B. (1952). *Content analysis in communication research*. Free Press.
- Britannica. (2023). *Tense*. <https://www.britannica.com/topic/tense>
- Duggal, N. (2023). *What is Artificial Intelligence and why It matters in 2024*. Simplilearn
<https://www.simplilearn.com/tutorials/artificial-intelligence-tutorial/what-is-artificial-intelligence#GoTop>
- Karjian, R. (2023). *The history of Artificial Intelligence: Complete AI timeline*. TechTarget.
<https://www.techtarget.com/searchenterpriseai/tip/The-history-of-artificial-intelligence-Complete-AI-timeline>
- Folse, K. (2009). *Keys to teaching grammar to English language learners: A practical handbook*. University of Michigan Press.
- EF English Live. (2023). *English verb tenses the ultimate guide*.
<https://englishlive.ef.com/en/blog/language-lab/english-verb-tenses-guide/>
- EF English Proficiency Index. (2022). *English proficiency score for Thailand*.
<https://www.ef.com/wwen/epi/regions/asia/thailand/>
- Graddol, D. (2006). *English next*. British Council. https://www.teachingenglish.org.uk/sites/teacheng/files/pub_english_next.pdf

- Gupta, A. (2023). *Mastering the use of tenses in your research paper*. Paperpal.
<https://paperpal.com/blog/academic-writing-guides/language-grammar/tenses-in-research-paper>
- Howard, R. M. (2011). *Writing matters: A handbook for writing and research*. McGraw-Hill.
- Nabilversity (2023). *Baccalaureate National Exam 2023 Arts June Session*. Scribd.
<https://www.scribd.com/document/720859882/Baccalaureate-National-Exam-2023-Arts-June-session>
- Nature Education. (2024). *Effective writing*. <https://www.nature.com/scitable/topicpage/effective-writing-13815989/>
- Noksub, S. (2017). *A comparative study of the introduction sections of research articles in the fields of cell biology and laboratory animal* [Master's thesis]. Mahidol University.
- Öztürk, İ. (2019). A function-first approach to verbs tense usage in research article introductions in applied linguistics. *Dil Dergisi Language Journal*, 170(2), 30-52.
- Panday, S. (2023). *Importance of computer science education in 21st Century*. Medium.
<https://medium.com/@saloni.panday01/importance-of-computer-science-education-in-21st-century-612284c2ca2c>
- Rahman, M. S., & Ali, M. (2015). Problems in mastering English tense and aspect and the role of the practitioners. *IOSR Journal of Humanities and Social Science*, 20(1), 131-135.
- Ramesh, V., Glass, R. L., & Vessey, I. (2004). Research in computer science: An empirical study. *Journal of Systems and Software*, 70(1-2), 165-176.
- Santos, M. B. (1996). The textual organization of research paper abstracts in applied linguistics. *Text & Talk*, 16(4), 481-500.
- Stowell, T. (1995). What is the meaning of the present and past tenses? In P. M. Bertinetto, V. Bianchi, & Squartini, M. (Eds.), *Temporal reference: Aspect and actionality vol. 1: Semantic and syntactic perspectives* (pp. 381-396). Rosenberg & Sellier.

- _____. (2008). Where the past is in the perfect in A. C. Gutierrez (Ed.), *Tiempos compuestos y formas verbales compuestas* (pp. 103-118). Iberoamericana Vervuert.
- Swales, J. M., & Feak, C. (2012). *Academic writing for Graduate Students* (3rd ed.). Michigan University Press.
- Swales, J. M. (1990). *Genre analysis: English in academic and research settings*. Cambridge University Press.
- Timyam, N. (2021). *English for academic writing*. Chulalongkorn University Press.

ทุนทางสังคมกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน
Social Capital and Community Participation for the Sustainable Development of
Chedi Bucha Canal

แพรภัทรา เขียวชะอุม^{1*}, จุฑาทิพย์ ถาวรรัตน์² และประสงค์ ตันพิชัย³
Praepattra Kiochaoum¹, Chutathip Thawornratana² and Prasong Tanpichai³

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม^{1*}

อาจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์²
รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์³
Assistant Professor, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhonpathom Rajabhat University¹
Lecturer, Faculty of Education and Development Sciences Kasetsart University²
Associate Professor, Faculty of Education and Development Sciences Kasetsart University³

*Corresponding Author, E-mail: praepattra@gmail.com

Received: June 5, 2024

Revised: July 9, 2024

Accepted: August 11, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. ทุนทางสังคมที่ปรากฏในชุมชนริมคลองเจดีย์บูชา จังหวัดนครปฐม 2. ความสัมพันธ์ของทุนทางสังคมกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชา 3. แนวทางเสริมสร้างทุนทางสังคม โดยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง คือ ผู้นำชุมชน ผู้นำจิตอาสา ผู้นำทางศาสนา ปราชญ์ชุมชนและนักวิชาการท้องถิ่น จำนวน 14 คน เครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร แนวคำถามการสนทนากลุ่มและแนวคำถามการอภิปรายกลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ได้แก่ 1) ด้านข้อมูล 2) ด้านรวบรวมข้อมูล 3) การสร้างบทสรุปและยืนยันบทสรุป วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์แก่นสาระ ผลการวิจัยพบว่า 1. ทุนทางสังคมที่ปรากฏในชุมชนริมคลองเจดีย์บูชา จังหวัดนครปฐม ได้แก่ 1) ทุนมนุษย์ 2) ทุนสถาบัน 3) ทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม 4) ทุนทรัพยากรธรรมชาติ 2. ความสัมพันธ์ของทุนทางสังคมกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชา ประกอบด้วย 1) มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม 2) การมีจิตสำนึกร่วมกัน 3) ความสัมพันธ์เชิงเครือข่าย 4) ศักยภาพของคนในชุมชน 5) ศักยภาพของผู้นำชุมชน 3. แนวทางเสริมสร้างทุนทางสังคมโดยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชา ให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

2) การพัฒนาผู้นำชุมชน 3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 4) การส่งเสริมความรู้และทักษะของชุมชน
5) การระดมทุนและทรัพยากร 6) การประเมินและปรับปรุงโครงการพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: *ทุนทางสังคม การมีส่วนร่วม ชุมชน การพัฒนาอย่างยั่งยืน คลองเจดีย์บูชา*

Abstract

This qualitative research aims to study: 1. Social capital appearing in the community along the Chedi Bucha Canal, Nakhon Pathom Province; 2. Relationship of social capital with community participation in the development of the Chedi Bucha Canal; and 3. Guidelines for contributing social capital by implementing community participation in the sustainable development of the Chedi Bucha Canal. The samples were selected using a purposive sampling method, namely community leaders, volunteer leaders, religious leaders, community scholars and local academics, totaling 14 samples. The instruments comprised of a documentary analysis form, focus group discussion, and group discussion guideline. Data were collected using in-depth interviews. Methods for examining triangular data include 1) data, 2) data collection, 3) a summary creation and confirmation of the conclusion. Data were analyzed using content analysis and thematic analysis. The research results found that: 1. Social capital that appears in the community along Chedi Bucha Canal, Nakhon Pathom Province included 1) human capital 2) institutional capital 3) wisdom and cultural capital, and 4) natural resource capital. 2. The relationship of social capital with community participation in the development of Chedi Bucha Canal included 1) Cultural heritage, 2) Shared consciousness, 3) Network relationships, 4) Potential of people in the community, and 5) Potential of community leaders. 3. Guidelines for contributing social capital by implementing community participation in the development of Chedi Bucha Canal to strengthen and sustain consisted of 1) Promoting community participation, 2) Developing community leaders, 3) Creating collaborative networks, 4) Promoting community knowledge and skills, 5) Raising funds and resources, and 6) Continuously evaluating and improving the Chedi Bucha Canal Development Project.

Keywords: *Social Capital, Participation, Community, Sustainable Development, Chedi Bucha Canal*

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย มีสาเหตุมาจากการปัจจัยหลายประการ ทั้งปัจจัยทางธรรมชาติ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงปัจจัยที่เกิดขึ้นจากภายในและภายนอกประเทศ โดยปัจจัยภายในประเทศ ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของประชากรควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริโภค การขยายตัวของเมือง การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงนโยบายการพัฒนาประเทศ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงปัจจัยกดดันที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ส่วนปัจจัยภายนอกประเทศ ทั้งแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน และความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อทิศทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย อีกทั้งสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)) หรือโรคโควิด 19 ทั่วโลก ตั้งแต่ต้น พ.ศ. 2563 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม สาธารณสุข วิธีการดำเนินชีวิตในสังคมและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2566: 21)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) เป็นแผนระดับที่ 2 ที่แปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ และกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปีข้างหน้า ตั้งแต่ปี 2566-2570 ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาบนพื้นฐานของหลักการแนวคิดที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดล้มแล้วลุกไว (Resilience) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) และโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) เพื่อบ่มงู่มุ่งสู่วัตถุประสงค์หลักของแผนพัฒนาฯ คือ การ "พลิกโฉม" ประเทศไทย สู่ "สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน" โดยมีเป้าหมายหลัก 5 ประการ คือ 1) การปรับโครงสร้างสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม 2) การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ 3) มุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม 4) เปลี่ยนผ่านการผลิตและการบริโภคไปสู่ความยั่งยืน และ 5) สร้างความสามารถในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงเพิ่มขึ้น ทำให้ประเทศสามารถก้าวข้ามความท้าทายต่าง ๆ เพื่อให้ "ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" ตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งมุ่งเน้นให้ "คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา" สร้างความมั่นคงของชาติ พัฒนาคมนทุกวัยให้เป็น คนดี คนเก่งมีศักยภาพและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความเข้มแข็ง มีคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมนำไปสู่การสร้างสังคมที่พึงปรารถนา รวมถึงมีจิตอนุรักษ์ รักษา ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องและเหมาะสม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565: ปฐมบท)

ในปัจจุบัน การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมที่แท้จริงจากภาครัฐ ซึ่งสนับสนุนทุนทางสังคมของชุมชนที่มีอยู่แต่เดิม โดยใช้รูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และใช้ชุมชนทรัพยากรชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งการหาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาในท้องถิ่นต่อไป ทุนทางสังคมนี้เป็นพลังที่สามารถขับเคลื่อนชุมชนให้มีความสามารถในการเพิ่มมูลค่าและสร้างทุนทางสังคมให้กับชุมชนเองมากขึ้น ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการนำไปใช้ประโยชน์ การจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่มีความเท่าเทียมต่อปัญหาและสามารถแก้ไขปัญหาได้ ทำให้เราสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

จังหวัดนครปฐม เป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานเกี่ยวกับการเข้ามาและความเจริญของพุทธศาสนาในประเทศไทย เมืองศรัทธาปฐมเจดีย์เป็นพุทธศาสนสถานที่เป็นศูนย์รวมจิตใจอันสำคัญที่สุดของชาวจังหวัดนครปฐม อันเป็นอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ของจังหวัดนครปฐมสะท้อนความเป็นจังหวัดนครปฐม โดยมีคลองเจดีย์บูชา เป็นคลองที่ถูกขุดขึ้นเพื่อการคมนาคม เชื่อมต่อแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านเข้าสู่ตัวเมืองนครปฐม ตั้งแต่ พ.ศ. 2401 สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) และแล้วเสร็จประมาณ พ.ศ. 2405 เพื่อใช้ประโยชน์ในการเดินทางจากกรุงเทพฯ มายังองค์พระปฐมเจดีย์เพื่อมานมัสการพระปฐมเจดีย์ คลองเจดีย์บูชาจึงมีประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมความเป็นไทย โดยเฉพาะเรื่องสถาบันพระมหากษัตริย์กับพระพุทธศาสนา และผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวนครปฐมมากกว่า 160 ปี กำหนดวันคลองเจดีย์บูชา ตรงกับวันที่ 26 มีนาคม ของทุกปี ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืนตามหลักประชาธิปไตย ครั้งที่ 2/2564 เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2564 เพื่อสร้างการรำลึกถึงพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ที่ได้พระราชทานนาม “คลองเจดีย์บูชา”

แผนแม่บทการพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ระยะ 3 ปี (พ.ศ.2564-2566) ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาของคลองเจดีย์บูชา ไว้ว่า สภาพปัจจุบันของคลองเจดีย์บูชา ถูกใช้เพื่อการเป็นแหล่งรองรับน้ำทิ้งจากกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ชุมชน ฟาร์มสุกร เกษตรกรรม และโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งแตกต่างจากในอดีตที่ได้ขุดคลองเจดีย์บูชาขึ้นเพื่อการคมนาคมทางน้ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความเจริญของการคมนาคมทางบกทำให้มีการก่อสร้างถนนความยาวเกือบตลอดระยะทางของคลองเจดีย์บูชา ทำให้คลองเจดีย์บูชาขาดการดูแลและบำรุงรักษา จนกระทั่งส่งผลให้คุณภาพน้ำในคลองเสื่อมโทรมตลอดทั้งคลอง โดยเฉพาะคลองเจดีย์บูชาก่อนกลางในช่วงผ่านเขตชุมชนเมือง มีคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมมากที่สุด (คณะกรรมการจัดทำแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน, 2563: 2-3)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง ทุนทางสังคมกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน เพราะทุนทางสังคมช่วยสร้างความเชื่อมั่น เพิ่มพลังในการร่วมมือ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ รักษาวัฒนธรรมและประเพณี แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างสร้างสรรค์ สร้างเครือข่ายความร่วมมือ และเสริมสร้างการเรียนรู้และพัฒนา ทั้งหมดนี้

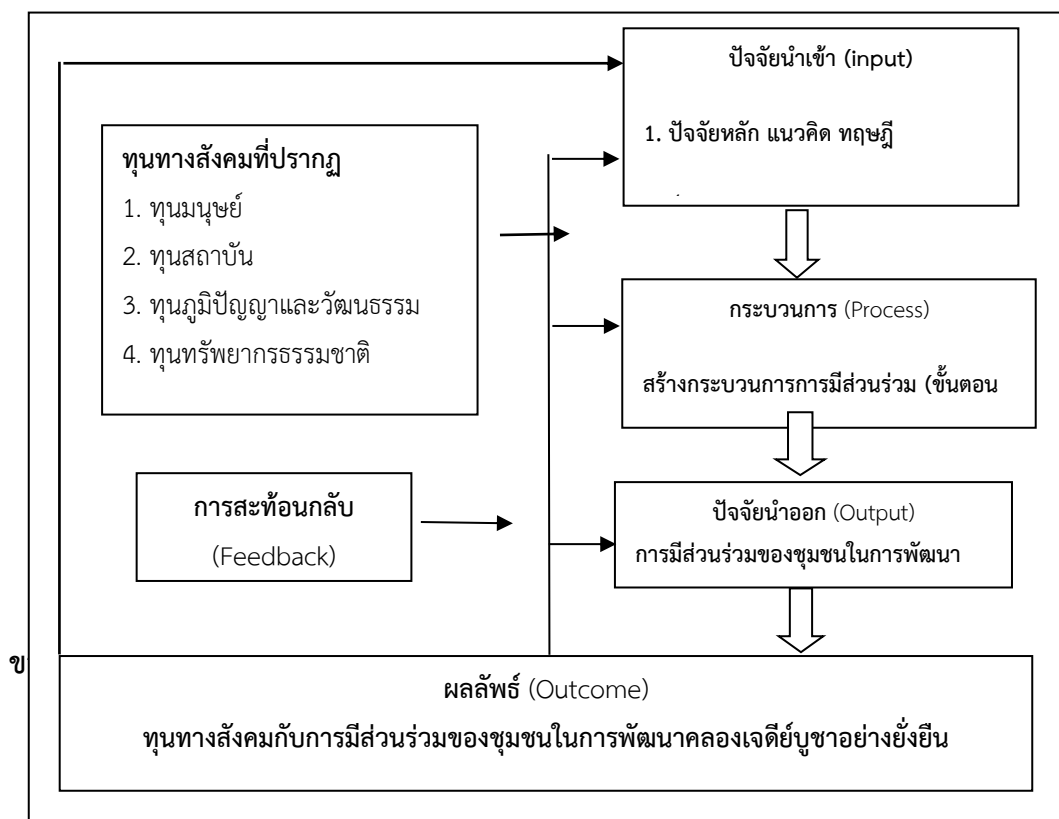
เป็นองค์ประกอบที่ทำให้การพัฒนามีความยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนในระยะยาว ที่สำคัญการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชา เกิดจากพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่เกิดจากทุนทางสังคมอันเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้คลองเจดีย์บูชาที่เคยเสื่อมโทรมมากได้รับการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งทุนทางสังคมเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลจากการศึกษาวิจัยจะเพิ่มศักยภาพของชุมชนในการสนับสนุนแนวทางการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชา ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชา จังหวัดนครปฐม ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทุนทางสังคมที่ปรากฏในชุมชนริมคลองเจดีย์บูชา จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของทุนทางสังคมกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชา
3. เพื่อศึกษาแนวทางเสริมสร้างทุนทางสังคมโดยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งศึกษาทุนทางสังคมและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชา จังหวัดนครปฐม ที่มีความเหมาะสมกับบริบทเชิงพื้นที่ ผู้วิจัยจึงรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และข้อค้นพบจากภาคสนามมาทำการศึกษา เพื่อเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำเอาผลจากการวิจัยไปปรับใช้กับพื้นที่อื่นๆได้ โดยขอบเขตการศึกษา มีดังนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา เลือกพื้นที่แบบเจาะจงเลือก (Purposive Sampling) ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับคลองเจดีย์บูชา ประกอบด้วย 1. อำเภอเมือง 2. อำเภอนครชัยศรี

ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ครอบคลุมเนื้อหา คือ 1. แนวคิดเกี่ยวกับทุนทางสังคม 2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม 3. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

ขอบเขตด้านประชากร ผู้นำชุมชน ผู้นำจิตอาสาและผู้นำทางศาสนา ปราชญ์ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมและการพัฒนาคลองเจดีย์บูชาจังหวัดนครปฐม

ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาในการศึกษา 1 ปี (ตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2565 – เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2566)

นิยามศัพท์เฉพาะ

ทุนทางสังคม หมายถึง รูปแบบของการจัดการทางสังคม เช่น ความเชื่อมั่นซึ่งกันและกัน บรรทัดฐานและเครือข่าย ซึ่งจะทำให้สังคมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ประกอบด้วยทุนมนุษย์ คือ บุคคลที่มีองค์ความรู้ ความสามารถมีจิตสาธารณะ มีความเอื้ออาทร มีน้ำใจ และพร้อมที่จะเสียสละทำประโยชน์เพื่อชุมชน ทุนสถาบัน/องค์กร คือ สถาบัน องค์กรที่มีส่วนสนับสนุน ผลักดันให้ชุมชนนั้นอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขและทำประโยชน์ร่วมกัน ทุนภูมิปัญญาวัฒนธรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นจารีตประเพณีที่มีอยู่ในท้องถิ่นรวมไปถึงค่านิยมและความเชื่อที่ดีของชุมชน และทุนทรัพยากรธรรมชาติ คือ ทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เป็นทรัพยากรที่มีอยู่แล้วดั้งเดิม

คลองเจดีย์บูชา หมายถึง คลองที่ถูกขุดขึ้นเพื่อการคมนาคมทางน้ำ ตั้งแต่ พ.ศ. 2401 สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) และแล้วเสร็จประมาณปี พ.ศ. 2405 เชื่อมต่อแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านเข้าสู่ตัวเมืองนครปฐม เพื่อใช้ประโยชน์ในการเดินทางทางน้ำจากกรุงเทพฯ มายังองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อมานมัสการพระปฐมเจดีย์ ปัจจุบันคลองเจดีย์บูชาเป็นพื้นที่รองรับน้ำเสียจากชุมชนในเขตเมือง ตลาด ร้านอาหารและโรงงานอุตสาหกรรม เป็นพื้นที่รองรับน้ำจากการเกษตรปล่อยลงสู่คลอง รวมทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สำคัญของจังหวัดนครปฐม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับทุนทางสังคม

มีนักวิชาการหลายท่านทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ พยายามกำหนดความหมาย “ทุนทางสังคม” เพื่อให้เกิดความชัดเจนและครอบคลุมในแง่มุมต่างๆ เช่น Putnam (1993: 9) กล่าวว่า ทุนทางสังคมเป็นส่วนที่เอื้อประโยชน์ต่อทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในประเด็นความสัมพันธ์กันทางสังคม ที่อยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจกันและกันที่ส่งผลให้เกิดความสะดวกต่อการดำเนินการทำงานด้านเศรษฐกิจ และ Portes (1998: 1-24) อธิบายว่า ทุนทางสังคมออกเป็น 2 ลักษณะตามแนวทางของความสัมพันธ์ คือ ความสัมพันธ์ในแนวนราบ ซึ่งจะมองในเชิงบวกเท่านั้น ในขณะที่ความสัมพันธ์ในแนวตั้งจะมองความสัมพันธ์เป็นเชิงลบ โดยลักษณะทุนทางสังคมสามารถปรากฏเป็นลักษณะหรือคุณสมบัติประจำที่ฝังอยู่ในความสัมพันธ์ความร่วมมือกันของคนในสังคมในขณะที่นักวิจัยทางสังคมวิทยามองว่า ทุนทางสังคม คือ องค์ประกอบที่เชื่อมโยงบุคคลเข้ามาทำกิจกรรมที่มีผลประโยชน์สาธารณะร่วมกันและเรียกปรากฏการณ์นี้ว่าการเกิดกลุ่มประเภทหนึ่ง รวมถึง Coleman (1998: 95) ได้อธิบายอีกว่า ทุนทางสังคมเป็นชุดของความสัมพันธ์ระหว่างคนเป็นความสัมพันธ์ที่มีผลมาจากความตั้งใจบนพื้นฐานของความคาดหวังในสิ่งที่ต้องใช้ร่วมกันเป็นชุดของการมีค่านิยมร่วมกันและการมีสำนึกของความไว้วางใจระหว่างกัน สิ่งเหล่านี้ถือเป็นโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างคนสองคนหรือมากกว่าที่ได้แสดงออกมา และส่งผลต่อกิจกรรมที่ได้กระทำในมิติ ดังกล่าว ทำให้เห็นได้ว่าทุนทางสังคมนั้น เป็นโครงสร้างทางสังคมที่เกิดขึ้นกับปัจเจกบุคคลในองค์กรและทางตรงข้ามในที่ที่มีทุนทางสังคมอ่อนแอก็จะปรากฏความขัดแย้งกันในค่านิยมและการขาดซึ่งความไว้วางใจระหว่างกัน สอดคล้องกับ Fukuyama (1999: 56) ได้อธิบายว่า ทุนทางสังคมเป็นชุดของค่านิยมที่ไม่เป็นทางการหรือบรรทัดฐาน/จารีตที่จะจัดว่าเป็นทุนทางสังคมได้นั้นต้องเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับศีลธรรมความดีงาม ซึ่งประเด็นนี้ทำให้ความหมายของทุนทางสังคมมีความชัดเจนยิ่งขึ้นที่จะต้องเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับศีลธรรมอันดีงามเท่านั้น ถึงแม้ว่าความสัมพันธ์ของสมาชิกจะมีความเอื้ออาทรต่อกันมีความไว้วางใจกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีการมุ่งประโยชน์ร่วมกัน และเป็นความสัมพันธ์กันอย่างไม่เป็นทางการก็ตาม แต่ถ้าความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ไม่สอดคล้องกับหลักศีลธรรมความดีงาม ก็ไม่ถือว่าเป็นเรื่องของทุนทางสังคม

องค์ประกอบและรูปแบบของทุนทางสังคม

สำหรับทุนทางสังคมในประเทศไทยนั้น ไมตรี อินทร์ริยะ (2561: 14 – 25) กล่าวว่า ทุนทางสังคมเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ผ่านสิ่งที่เป็นามธรรมและรูปธรรม โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

1. ทุนมนุษย์ คือ บุคคลที่มีองค์ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และนำมาใช้เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม ชุมชน สังคม บนพื้นฐานของความรัก ความเอื้ออาทร มีน้ำใจ มีจิตอาสา ได้แก่ ผู้นำทางสังคม แกนนำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน อาสาสมัครที่มีความรัก เอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ มีน้ำใจ มีจิตสาธารณะ

ได้รับความไว้วางใจ มีความรู้สติปัญญาและทักษะ มีคุณธรรม มีวินัยมีความรับผิดชอบ มีทัศนคติที่ดีในการทำงาน และได้ใช้ศักยภาพและคุณสมบัติทั้งหลายที่มีทำประโยชน์ต่อชุมชน

2. **ทุนสถาบัน** คือ การรวมตัวของกลุ่มคนเป็นองค์กรที่มีศรัทธา ความเชื่อมั่น และมีจิตสำนึกร่วมกัน มุ่งมั่นในสิ่งเดียวกันเพื่อพัฒนาสังคมชุมชนให้เข้มแข็ง เป็นการรวมกลุ่มและสถาบันทางสังคมเป็นเครือข่ายที่มีพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน ความเป็นกลุ่มก้อนทำให้มีศักยภาพและพลังที่จะช่วยเหลือกันเองหรือร่วมกันทำประโยชน์เพื่อชุมชน ตัวอย่างของทุนสถาบันในชุมชน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ต่าง ๆ กลุ่มอาชีพ วัด โรงเรียน สถาบันครอบครัว รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สถานีอนามัย สถานีตำรวจ เป็นต้น

3. **ทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม** คือ การนำเอาองค์ความรู้จากตัวบุคคล ชุมชนภูมิปัญญา ปราชญ์ท้องถิ่น มาใช้ในการดำเนินชีวิตจนเกิดกระบวนการนำไปพัฒนาเป็นจารีต ประเพณีวัฒนธรรมนำไปสู่การใช้ประโยชน์และความภาคภูมิใจในความเป็นตัวตนของตนเอง ทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ได้แก่ ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมไทย จารีตประเพณีไทย สถาปัตยกรรมต่าง ๆ เช่น แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถาน รวมทั้งระบบคุณค่า เช่น คุณธรรม วินัย จิตสำนึกสาธารณะ ภูมิปัญญา จารีตประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งที่สั่งสมสืบทอดกันมา เป็นสายใยของความผูกพัน เป็นสิ่งที่ทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกันด้วยความรักใคร่สามัคคีเป็นหมู่เหล่ามีความเอื้ออาทรช่วยเหลือเกื้อกูล แบ่งปันกัน เป็นสิ่งที่ควบคุมให้คนอยู่ในกรอบของจริยธรรม คุณธรรม เป็นตัวช่วยสนับสนุนการทำกิจกรรมอื่น ๆ ของชุมชน

4. **ทุนทรัพยากรธรรมชาติ** เป็นทุนที่มีอยู่ในชุมชน ชุมชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น แม่น้ำ น้ำตก ถ้ำ ป่าเขา ของป่า ผลผลิตทางการเกษตรของชุมชน ทรัพยากรทั้งหลายที่มีอยู่ในชุมชน เป็นสิ่งที่ทำให้คนในชุมชนเกิดความผูกพัน เป็นตัวเชื่อมให้คนในชุมชนมีความสัมพันธ์เป็นกลุ่ม เป็นเครือข่ายร่วมกัน ใช้ประโยชน์เพื่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน เป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ น้ำตก ภูเขา ป่าไม้ เพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและทำให้มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เช่น การร่วมกันพัฒนาผลผลิตของชุมชนให้มีคุณภาพหรือร่วมกันอนุรักษ์ให้คงไว้ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้คนรวมกลุ่มมีสัมพันธภาพที่ดี ช่วยเหลือกันและช่วยงานของส่วนรวม

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นเป้าหมายระดับนานาชาติที่ต่อยอดโดยองค์การสหประชาชาติ เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงและต่อเนื่องในการพัฒนาระดับชาติและระดับสากลที่ทุกประเทศดำเนินการร่วมกันหลังจากที่เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals: MDGs) สิ้นสุดลง โดยมีกรอบความคิดที่มองความเชื่อมโยงของการพัฒนาในมิติของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการปรับสมดุลทั้งในมิติของการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic growth) ความครอบคลุมทางสังคม (Social inclusion) และการคุ้มครอง

สิ่งแวดล้อม (Environmental protection) อย่างยั่งยืนในรูปแบบบูรณาการและอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วม ซึ่งเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนนี้จะใช้เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาดังแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2558 จนถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2573 ครอบคลุมระยะเวลา 15 ปี ประกอบไปด้วย 17 เป้าหมาย (SDG goals) 169 เป้าหมายย่อย (SDG targets) มีตัวชี้วัด (SDG indicators) ทั้งสิ้น 247 ตัวชี้วัด เพื่อใช้ติดตามและประเมินความก้าวหน้าการพัฒนาของแต่ละประเทศ โดยเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืนที่มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มี 9 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ 2, 3, 6, 8, 11, 12, 13, 14 และ 15 ซึ่งมีประเด็นและองค์ประกอบการพัฒนาในแต่ละเป้าหมายที่เชื่อมโยงและสอดคล้องกัน นอกจากนี้ ยังรวมถึงการส่งเสริมการจัดการป่าอย่างยั่งยืนและแก้ไขการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อช่วยบรรเทาผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ และมีการดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อที่จะลดการสูญเสียถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2565: 1-2)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง คือ ผู้นำชุมชน ผู้นำจิตอาสา ผู้นำทางศาสนา ประชาชนชุมชน และนักวิชาการท้องถิ่น จำนวน 14 คน เครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร แนวคำถามการสนทนากลุ่มและแนวคำถาม การอภิปรายกลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วนำมาวิเคราะห์ผล วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ได้แก่ 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านรวบรวมข้อมูล 3) การสร้างบทสรุปและยืนยันบทสรุป ใช้วิธีเชิงคุณภาพในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เป็นเทคนิคการวิจัยเพื่อไขอรรถาธิบายถึงเป้าหมายและจำนวนของเนื้อหา โดยเนื้อหาการสัมภาษณ์ว่า ทูทางสังคมที่ปรากฏในชุมชนริมคลองเจดีย์บูชา มีอะไร อย่างไร จากนั้นจึงหาข้อสรุปที่เห็นได้อย่างชัดเจนและใช้กระบวนการวิเคราะห์แก่นสาระ (thematic analysis) 6 ขั้นตอน คือ 1) การทำความเข้าใจข้อมูล 2) การทำให้เกิดข้อมูลเบื้องต้น 3) การค้นหาแก่นสาระ 4) การตรวจสอบซ้ำแก่นสาระ 5) การระบุและตั้งชื่อแก่นสาระ 6) การจัดทำรายงาน (Braun & Clarke, 2006) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ทูทางสังคมที่ปรากฏในชุมชนริมคลองเจดีย์บูชา จังหวัดนครปฐม พบว่า ทูทางสังคมที่ปรากฏในชุมชนริมคลองเจดีย์บูชา มีดังนี้

1. **ทูนมนุษย์** คือ ผู้นำชุมชน ได้แก่ นายกเทศบาลนครนครปฐม นายกอบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประธานชมรมต่าง ๆ เป็นต้น แกนนำชุมชน ประชาชนชาวบ้านและประชาชนในพื้นที่ ผู้นำได้ประสาน

ความร่วมมือจากภาครัฐและภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วม ส่งเสริมโครงการอนุรักษ์และพัฒนาคลองเจดีย์บูชา รวมทั้งการท่องเที่ยวในชุมชนริมคลองเจดีย์บูชา โดยส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือกันภายในชุมชนและภายนอกชุมชน เกิดเป็นภาคีเครือข่ายชุมชนริมคลองเจดีย์บูชาที่สำคัญ แสดงให้เห็นถึงวิถีแห่งพลังผู้นำชุมชน รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้นำสนับสนุนการจัดเวทีประชาคมนำเสนอคนในชุมชน เพื่ออภิปราย แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ การปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อประโยชน์สำหรับชุมชนอย่างแท้จริง คนในชุมชนส่วนใหญ่มีความรักความสามัคคีกัน และการมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชน ผู้นำชุมชนรู้จักกัน การพบปะพูดคุยกันบ่อย ๆ และช่วยเหลือกัน รวมทั้งการสื่อสารภายในกลุ่มโดยผู้นำชุมชน เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ชุมชนไว้วางใจกันและเชื่อมั่นกัน การแจ้งข่าวสารเมื่อชุมชนริมคลองเจดีย์บูชามีการจัดกิจกรรมหรือโครงการใหม่ ผู้นำชุมชนจะแจ้งให้สมาชิกในชุมชนร่วมกันรับทราบ ด้วยความกระตือรือร้นและความพร้อมที่จะเป็นแรงสนับสนุนและช่วยเหลือคนในชุมชนบนพื้นฐานของความรัก ความเอื้ออาทร มีน้ำใจ มีจิตอาสา รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมมือจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน อีกทั้งผู้นำชุมชนริมคลองเจดีย์บูชายังมีความเข้าใจต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนริมคลองเจดีย์บูชาอย่างดี ทำให้ผู้นำชุมชนเป็นผู้นำที่ได้รับความไว้วางใจและการยอมรับในชุมชน

2. ทุณสถาบัน คือ ชุมชนริมคลองเจดีย์บูชาเป็นหนึ่งในชุมชนที่มีชาวไทยและชาวไทยเชื้อสายจีน จึงดำเนินชีวิตโดยใช้พระพุทธศาสนาและศาลเจ้าเป็นศูนย์กลางในความเชื่อและความศรัทธาเปลี่ยนความเชื่อไปสู่การยกระดับจิตใจและพัฒนาจิตใจของคนในชุมชนให้อยู่ในศีลธรรมอันดีงาม การรวมตัวของประชาชนในชุมชนริมคลองเจดีย์บูชาที่มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทำให้คนในชุมชนต่างก็มีความรัก ความมีน้ำใจ ความเอื้ออาทร การให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนในกิจกรรมต่างๆในชุมชน โดยเฉพาะกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานที่สำคัญริมคลอง เช่น วัดและศาลเจ้า แสดงให้เห็นถึงวิถีแห่ง ศาสนสัมพันธ์ในชุมชน ได้แก่ ในพื้นที่อำเภอเมือง วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร วัดเสนาหาพระอารามหลวง ศาลเจ้าย่งเต็กเซียงตึ้ง ศาลเจ้าแม่ตันแจงฮอย 6 วัดห้วยจรเข้มและวัดวังตะกูปเป็นต้น และในพื้นที่อำเภอนครชัยศรี วัดศิระทองและศาลเจ้าไต้เสียฮุกโจ้ว ตลาดท่านา จะเห็นได้ว่าคนในชุมชนริมคลองเจดีย์บูชาได้ร่วมงานประเพณีและกิจกรรมประจำปีของชุมชน เช่น งานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ งานสงกรานต์ งานลอยกระทง วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษาและวันอาสาฬหบูชา การร่วมกิจกรรมงานประเพณีประจำปีของคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนมีความเอื้ออาทรช่วยเหลือเกื้อกูล แบ่งปันกัน เป็นสิ่งที่ควบคุมให้คนอยู่ในกรอบของจริยธรรม คุณธรรมเป็นตัวช่วยสนับสนุนการทำกิจกรรมอื่น ๆ ของชุมชน มีความรักความศรัทธา ความเชื่อมั่นและมีจิตสำนึกร่วมกัน มุ่งมั่นในสิ่งเดียวกันเพื่อพัฒนาชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน

นอกจากนั้น การรวมกลุ่มของสถาบันในชุมชนริมคลองเจดีย์บูชา ได้แก่ วัด โรงเรียน รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สถานีตำรวจ เป็นต้น ทำให้เกิดศักยภาพและ

พลังที่จะช่วยเหลือกันเองหรือร่วมกันทำประโยชน์เพื่อชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนได้อย่างประสบความสำเร็จ จากการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนพบว่า วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร วัดเสนาหาพระอารามหลวง วัดห้วยจรเข้มะ วัดศิระชะทอง และวัดวังตะกู่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ การท่องเที่ยวทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้นและสร้างความภาคภูมิใจในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เช่น การรักษาสถาปัตยกรรมและประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ รวมถึงการรักษาวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นที่เป็นสิ่งสำคัญและทำให้ชุมชนรู้สึกเชื่อมั่นและภาคภูมิใจในศิลปและวัฒนธรรมของตนเองมากขึ้น

3. ทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม คือ การนำเอาองค์ความรู้จากตัวบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ท้องถิ่น จนเกิดกระบวนการนำไปพัฒนาเป็นจารีตประเพณีวัฒนธรรม นำไปสู่การใช้ประโยชน์และความภาคภูมิใจในความเป็นตัวตนของตนเอง จุดเด่นของชุมชนริมคลองเจดีย์บูชา นับว่ามีศิลปวัฒนธรรมอันดีงามมากมายหลากหลายมิติ ทั้งในแง่ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี สถาปัตยกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่างๆ เช่น พิพิธภัณฑสถานและโบราณสถานที่ในชุมชนยังคงรักษาสภาพไว้อย่างดี เป็นแหล่งอนุรักษ์วัฒนธรรมและแหล่งเรียนรู้ในภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม รวมถึงภูมิปัญญาด้านอาหารและขนมโบราณที่ชุมชนสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ชุมชนริมคลองเจดีย์บูชามีการสืบสานภูมิปัญญามรดกวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นซึ่งได้รับการสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน โดยอาหารท้องถิ่นและขนมโบราณที่มีชื่อเสียงมานาน ลูกหลานชาวไทยและชาวจีนในชุมชนริมคลองเจดีย์บูชารู้จักคุ้นเคยเป็นอย่างดี ได้แก่ ข้าวหมูแดง ข้าวหมูกรอบ ข้าวขาหมู ก๋วยเตี๋ยวหมูโบราณ บะหมี่กึ่งยาวหมูแดง ข้าวเหนียวหมูทอดใบตอง ข้าวหน้าเป็ด เป็ดพะโล้ ปลาตุ๋นย่างสะเดาน้ำปลาหวาน ข้าวหลาม ขนมครก ขนมบ้าบิ่น ปลากริมไข่เต่า บัวลอย ขนมปังเย็น ข้าวเหนียวย่าง โห่เหลงก้วยหรือขนมรังผึ้ง เต้าหู้ทอด เผือกทอด ขนมผักกาด และผัก-ผลไม้ท้องถิ่น เช่น กัลยัม มะละกอ ส้มโอ เป็นต้น ต่างเป็นอาหารที่มีชื่อเสียง สามารถเล่าเรื่องราวของชุมชน การค้าไทย-จีนริมคลองเจดีย์บูชาได้อย่างชัดเจน ก่อให้เกิดความเคารพและความรักที่แท้จริงต่อวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนของตนเอง

นอกจากนี้ยังมีศาสนสถานโบราณที่มีความสวยงาม ดังเช่น วัดพระปฐมเจดีย์ เต็มไปด้วยเรื่องเล่าความเป็นมา ประวัติศาสตร์อันทรงคุณค่าเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ยังคงอยู่ ยกตัวอย่างเช่น งานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ เป็นงานประจำปีเพื่อบูชาพระบรมสารีริกธาตุและร่วมกันบริจาคทรัพย์เพื่อบำรุงรักษาสถาปัตยกรรมองค์พระปฐมเจดีย์ งานลอยกระทง จัดขึ้นเพื่อบูชาพระบรมสารีริกธาตุพระจุฬามณีในชั้นดาวดึงส์ เพื่อบูชารอยพระพุทธรูป เพื่อขอขมาแก่พระแม่คงคาในวันที่พระจันทร์เต็มดวง สำนึกถึงคุณค่าของแม่น้ำลำคลอง วิถีชีวิตของคนในชุมชนกระตุ้นให้สังคมและคนรุ่นใหม่ มองเห็นถึงความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีอันสืบทอดมาจากบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่น และความศรัทธาในพระพุทธศาสนา สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตอันดีงามตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันของชุมชน

การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้ นับว่าเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทยและเป็นจุดเด่นของชุมชนริมคลองเจดีย์บูชาอันเป็นแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการอนุรักษ์ไว้ด้วยความสามัคคีของคนในชุมชนเป็นสายใยของความผูกพัน เป็นสิ่งที่ทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกันด้วยความรักใคร่สามัคคี สะท้อนถึงความสำคัญของการสืบสานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนริมคลองเจดีย์บูชาให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย อย่างไรก็ตาม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความรู้และประสบการณ์ในอดีตของชุมชนยังคงถูกสืบทอดต่อกันไปให้แก่นรุ่นต่อ ๆ ไป ชุมชนยังคงมีความเห็นใจและความเชื่อมั่นต่อกันอย่างแข็งแกร่ง โดยไม่มีการแบ่งแยกตามเชื้อชาติ เมื่อพิจารณาถึงความเข้มแข็งของชุมชน จะเห็นได้ว่าชาวชุมชนทุกคนร่วมมือกันในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณี มีการสืบทอดและต่อยอดประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ จากบรรพบุรุษในชุมชน ซึ่งจะส่งต่อไปให้แก่นรุ่นหลัง

4. ทนุทรัพยากรธรรมชาติ คลองเจดีย์บูชาเป็นทุนทางสังคมที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติจากการศึกษาประวัติความเป็นมาของคลองเจดีย์บูชา พบว่า คลองเจดีย์บูชาเป็นคลองที่ถูกขุดขึ้นเพื่อเชื่อมต่อแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านเข้าสู่ตัวเมืองนครปฐมเพื่อการคมนาคมทางน้ำ ตั้งแต่ พ.ศ. 2401 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) เมื่อครั้งทรงโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระยาบรมมหาประยูรวงศ์ (ดิศ บุนนาค) เป็นแม่กองปฏิสังขรณ์พระปฐมเจดีย์ ได้โปรดฯ ให้ขุดคลองจากแม่น้ำเมืองนครชัยศรีเข้าไปจนถึงบริเวณองค์พระปฐมเจดีย์ เพื่อความสะดวกในการเดินทางไปนมัสการพระปฐมเจดีย์จากกรุงเทพฯ มายังองค์พระปฐมเจดีย์ พระองค์พระราชทานนามคลองนี้ว่า คลองเจดีย์บูชา เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2401 เนื่องจากพระองค์ได้ทรงบริจาคพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ จำนวน 600 ชั่ง ทรงจ้างชาวจีนให้ขุดคลองนี้ขึ้น ต่อมาสมเด็จพระยาบรมมหาประยูรวงศ์ถึงแก่พิราลัยขณะที่การยังค้างอยู่ จึงโปรดให้เจ้าพระยาทิพากรวงศ์มหาโกษาธิบดี (ขำ บุนนาค) ดำเนินการต่อจนแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2405 การเป็นเส้นทางสัญจรในอดีตและเคยเป็นตลาดน้ำแหล่งการค้าที่สำคัญและเคยเป็นที่ตั้งของพระราชวังปฐมนคร จึงมีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่ ดังนั้น คลองเจดีย์บูชา จึงเป็นทุนทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากคลองเจดีย์บูชาร่วมกันตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน โดยใช้ประโยชน์เพื่อการดำเนินชีวิตในชุมชน ทำให้คนในชุมชนเกิดความรักและผูกพัน ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีความสัมพันธ์เป็นกลุ่ม เกิดเป็นภาคีเครือข่ายร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเป็นแหล่งธุรกิจการค้าที่สำคัญของจังหวัดนครปฐม จัดเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวสำคัญที่สามารถนำมาจัดการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ความสัมพันธ์ของทุนทางสังคมกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชา ทุนทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนี้

1. มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เป็นการร่วมมือระหว่างมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนและทุนทางสังคมเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อการพัฒนาชุมชนและสังคมให้เติบโตและ

เจริญรุ่งเรืองได้อย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว โดยสร้างพื้นฐานที่เข้มแข็งในด้านศิลปวัฒนธรรมและพัฒนาชุมชนในทุก ๆ ด้านที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและทุนทางสังคมเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญอย่างมากในการสร้างความเจริญรุ่งเรืองและการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนและสังคม เนื่องจากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของชุมชน ช่วยสร้างความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ในชุมชน เป็นที่มาของความรู้และประสบการณ์ที่มีค่าในชุมชน ช่วยในการสืบทอดความรู้และความเชี่ยวชาญจากรุ่นสู่รุ่น และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างประชาชนที่มีประสบการณ์และประชาชนรุ่นใหม่ รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่มีค่ามากในชุมชน โดยช่วยสร้างความเข้มแข็งในด้านวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาชุมชน โดยส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมใหม่อย่างสร้างสรรค์ บนพื้นฐานการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน เป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นพื้นฐานในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

2. การมีจิตสำนึกร่วมกัน เป็นทุนทางสังคมที่มีความสำคัญอย่างมากในการสร้างสัมพันธ์และความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งระหว่างสมาชิกในชุมชนหรือองค์กร เป็นพื้นฐานสำคัญในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างจิตสำนึกแห่งการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทำให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าและตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมสร้างจิตสำนึกในการปล่อยขยะและมลพิษสู่คลองเจดีย์บูชา มีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน การมีจิตสำนึกร่วมกันช่วยส่งเสริมความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงานและการตัดสินใจเพื่อสร้างผลลัพธ์ที่ดีต่อชุมชน รวมทั้งร่วมกันสะท้อนผลกระทบจากการทำกิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชน เพื่อสร้างความตระหนักรู้ให้คนในชุมชนเกิดความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน

3. ความสัมพันธ์เชิงเครือข่าย เป็นทุนทางสังคมที่มีความสำคัญอย่างมากในการสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยช่วยสนับสนุนการสร้างพันธมิตรและความร่วมมือระหว่างองค์กร หรือชุมชนที่เข้าร่วมในเครือข่าย เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ในระดับชุมชนหรือองค์กร ช่วยสร้างพื้นที่การแลกเปลี่ยนและการเรียนรู้ ส่งเสริมการสร้างพันธมิตรและความร่วมมือ สนับสนุนการแบ่งปันทรัพยากรทางปัญญาและทรัพยากรมนุษย์ เพื่อพัฒนาและเจริญเติบโตในระยะยาว เป็นทุนทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชา โดยใช้กิจกรรมการสร้างเครือข่ายและพัฒนาเครือข่ายในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชา เช่น เครือข่ายชุมชนคุณธรรม เครือข่ายจิตอาสาพระราชทาน เครือข่ายสมัชชาคุณธรรม เครือข่ายอาสาสมัครชุมชน เครือข่ายโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เครือข่ายโรงเรียนในจังหวัดนครปฐม การสร้างเครือข่ายและพัฒนาเครือข่ายในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชามีความสำคัญอย่างมากในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาคลอง

เจตียุทธศาสตร์ให้ยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมในท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้เข้าร่วมในกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนอย่างยั่งยืน

4. ศักยภาพของคนในชุมชน เป็นทุนทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา คลองเจตียุทธศาสตร์ โดยใช้กระบวนการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชนมาพัฒนาศักยภาพของคน ในชุมชน เพิ่มความสามารถและความชำนาญ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการนำเสนอไอเดียต่าง ๆ เพื่อการมีส่วนร่วมและการทำงานร่วมกัน สร้างความเชื่อมั่นและการสนับสนุนในชุมชน ได้แก่ จัดกิจกรรมการอบรม การฝึกอบรม หรือโครงการการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างทักษะและศักยภาพ ให้กับคนในชุมชน เช่น การสอนทักษะอาชีพ การพัฒนาทักษะการเรียนรู้หรือ การส่งเสริมทักษะการบริหารจัดการให้กับชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคลองเจตียุทธศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

5. ศักยภาพของผู้นำชุมชน เป็นทุนทางสังคมที่สำคัญในการกระตุ้นและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคลองเจตียุทธศาสตร์ ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคลองเจตียุทธศาสตร์ ดังนี้

5.1 การสร้างเครือข่ายและการสื่อสาร ผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพสูงมักมีเครือข่ายที่กว้างขวาง และมีความสามารถในการสื่อสารที่ดี ซึ่งช่วยให้ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาได้กระจาย อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว ผู้นำสามารถเชื่อมโยงสมาชิกในชุมชนกับองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้ การประสานงานและการดำเนินโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 การสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือ ผู้นำที่มีศักยภาพสามารถสร้างความไว้วางใจ และความเชื่อมั่นในหมู่สมาชิกชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนา โดยผู้นำสามารถแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจและความสามารถในการนำการเปลี่ยนแปลงที่ ดีมาสู่ชุมชน สมาชิกจึงมีแนวโน้มที่จะสนับสนุนและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

5.3 การระดมทุนและทรัพยากร ผู้นำชุมชนที่มีความสามารถมักมีทักษะในการระดมทุนและ ทรัพยากร ทั้งจากภายในชุมชนและจากแหล่งภายนอก การที่ผู้นำสามารถจัดหาและบริหารจัดการ ทรัพยากรได้ดี จะช่วยให้โครงการพัฒนาที่มีความยั่งยืนและมีโอกาสประสบความสำเร็จสูงขึ้น

5.4 การสร้างและรักษาความสามัคคีในชุมชน ผู้นำที่มีศักยภาพจะสามารถสร้างและรักษา ความสามัคคีในชุมชนได้ดี ซึ่งช่วยให้การดำเนินโครงการพัฒนาเป็นไปอย่างราบรื่น การมีส่วนร่วมของ ชุมชนจะเพิ่มขึ้นเมื่อคนในชุมชนรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในเป้าหมายและการตัดสินใจร่วมกัน

5.5 การส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนา ผู้นำที่มีศักยภาพจะสนับสนุนในการส่งเสริมการ เรียนรู้และการพัฒนาความรู้ความสามารถของสมาชิกในชุมชน ทำให้คนในชุมชนมีการพัฒนาความรู้ และทักษะการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนามากขึ้น

จะเห็นได้ว่า ศักยภาพของผู้นำชุมชนเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญในการกระตุ้นและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชา ผู้นำที่มีศักยภาพสามารถสร้างเครือข่ายโดยใช้การสื่อสาร สร้างความเชื่อมั่น ผลักดันการระดมทุน ส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้และการสร้างความสามัคคี เพื่อให้การพัฒนาคลองเจดีย์บูชาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการเสริมสร้างทุนทางสังคมโดยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน การเสริมสร้างทุนทางสังคมโดยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชาให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน สามารถดำเนินการผ่านแนวทางต่าง ๆ ดังนี้

1. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม เช่น การประชุมชุมชน หรือกิจกรรมอาสาสมัคร เพื่อเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการพัฒนา รวมทั้งสร้างกลไกการสื่อสารที่โปร่งใสและเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับโครงการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดทำแผนโครงการ การรายงานความก้าวหน้าและการประเมินผลการพัฒนา

2. การพัฒนาผู้นำชุมชน จัดอบรมและให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการพัฒนา การสร้างเครือข่ายและการระดมทุน ส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนเข้าร่วมประชุมในเวทีระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และพัฒนาศักยภาพของผู้นำ

3. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคธุรกิจ เพื่อเพิ่มพลังในการดำเนินโครงการพัฒนาคลองเจดีย์บูชาและสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างชุมชนต่าง ๆ ที่มีการพัฒนาในลักษณะคล้ายคลึงกัน

4. การส่งเสริมความรู้และทักษะของชุมชน จัดการอบรมและให้ความรู้แก่ชาวบ้านเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการทักษะที่จำเป็นในการดำเนินโครงการพัฒนาพัฒนาคลองเจดีย์บูชา ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง เช่น การเข้าร่วมโครงการพัฒนาคลองเจดีย์บูชาที่ชุมชนได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่

5. การระดมทุนและทรัพยากร พัฒนากลไกการระดมทุนและงบประมาณที่หลากหลาย เช่น การจัดตั้งกองทุนชุมชน การระดมทุนผ่านกิจกรรมสาธารณะหรือการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน สร้างความร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจในการสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น การมีส่วนร่วมสามารถดำเนินการผ่านแนวทางต่าง ๆ ดังนี้

5.1 การระดมทุนภายในชุมชน จัดตั้งกองทุนชุมชนโดยรับเงินบริจาคจากสมาชิกชุมชนเองหรือจัดกิจกรรมการระดมทุนเช่น งานเลี้ยงการกุศล การขายของที่ระลึก หรือการจัดงานเทศกาลท้องถิ่น

สมทบทุนจากชาวบ้าน ส่งเสริมให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการบริจาคตามกำลังความสามารถ ทั้งในรูปแบบของเงิน ทรัพยากร หรือแรงงาน เช่น จิตอาสาช่วยงานต่าง ๆ ในโครงการ

5.2 การระดมทุนจากหน่วยงานภาครัฐ การขอรับงบประมาณสนับสนุน จัดทำโครงการและเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องที่มีนโยบายในการพัฒนาชุมชน หรือการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาล หรือสำนักงานสิ่งแวดล้อม และควบคุมมลพิษที่ 5 (นครปฐม)

5.3 การระดมทุนจากภาคธุรกิจและองค์กรเอกชน การขอรับการสนับสนุนจากภาคธุรกิจ ประสานงานกับบริษัทท้องถิ่นหรือบริษัทใหญ่ ๆ ที่มีนโยบายความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) เพื่อขอรับการสนับสนุนในรูปแบบของเงินทุน ทรัพยากร หรือความเชี่ยวชาญ

5.4 การสร้างความร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ทำงานร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหรือพัฒนาชุมชน เพื่อขอรับการสนับสนุนและการร่วมมือในการดำเนินโครงการ

5.5 การระดมทุนจากแหล่งทุนระหว่างประเทศ สมัครขอรับทุนจากองค์กรระหว่างประเทศ ที่สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น องค์การสหประชาชาติ (UN) องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (JICA) ธนาคารโลก (World Bank) หรือกองทุนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานระหว่างประเทศ ประสานงานและสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานระหว่างประเทศที่มีโครงการคล้ายคลึงกัน เพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากร ความรู้ และการสนับสนุนทางเทคนิค

5.6 การใช้เทคโนโลยีและโซเชียลมีเดียในการระดมทุน การใช้แพลตฟอร์มการระดมทุนออนไลน์ (Crowdfunding) ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Kickstarter, GoFundMe หรือเว็บไซต์ท้องถิ่นเพื่อระดมทุนจากคนทั่วไปทั้งในประเทศและต่างประเทศ การใช้โซเชียลมีเดียในการประชาสัมพันธ์โครงการและเผยแพร่ข้อมูล รวมถึงการเชิญชวนให้คนทั่วไปมีส่วนร่วมในการบริจาคหรือเป็นผู้สนับสนุนโครงการ

6. การประเมินและปรับปรุงโครงการพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างต่อเนื่อง จัดทำระบบการประเมินผลและการติดตามผลการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับปรุงและแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันที่ เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลและเสนอแนะการปรับปรุงโครงการ

การดำเนินการตามแนวทางเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างทุนทางสังคมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชาให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน โดยเน้นการสร้างความร่วมมือ พัฒนาความรู้และพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) ทำให้โครงการพัฒนาในคลองเจดีย์บูชาสามารถตอบสนองความต้องการและสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนได้อย่างแท้จริง

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษา ทูทางสังคมและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชา ผลการวิจัยพบว่า

1. ทูทางสังคมที่ปรากฏในชุมชนริมคลองเจดีย์บูชา จังหวัดนครปฐม คือ 1) ทูมนุชย์ 2) ทูนสถาบัน 3) ทูนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม 4) ทูนทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชนมีการนำทูทางสังคมไปใช้ให้เกิดประโยชน์โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ซึ่งอาศัยทูทางสังคมทั้ง 4 ส่วน มาบูรณาการเชื่อมโยงและพัฒนาทูทางสังคมในพื้นที่ใหม่มีความเข้มแข็งอย่างสร้างสรรค์ให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงพร เลิศลำหวาน (2566) พบว่า ทูทางสังคมมีความสำคัญทั้งในฐานะปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกผ่านการสร้างความร่วมมือภายในกลุ่มและความร่วมมือกับบุคคลและองค์กรภายนอกกลุ่ม มีแนวทางในการพัฒนากลุ่มให้สามารถพึ่งพาตนเองและพัฒนากลุ่มให้ไปสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระรักษ์ สิริเมธี (หงส์สิงห์) (2563) พบว่า ทูทางสังคม มี 4 กลุ่ม คือ 1) ด้านทูทางวัฒนธรรม คือ ทูทางปัญญาและวัฒนธรรมทั้งภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะไทย จารีตประเพณีที่ดิงาม 2) ด้านทูทางประวัติศาสตร์ คือ ทูทางเรื่องราวที่มีหลักฐานบ่งชี้ถึงวิถีชีวิตตลอดถึงโบราณสถาน 3) ด้านทูทางบุคคล คือ ทูมนุชย์ทั้งที่เป็นบุคคลทั่วไปและผู้นำทางสังคมเช่นปราชญ์ชาวบ้านอาสาสมัครที่ได้รับความไว้วางใจจากชุมชน 4) ด้านทูทางเครือข่าย คือ ทูที่เป็นสถาบันตั้งแต่ต้นจนจบสถาบันครอบครัวสถาบันศาสนาที่มีความสำคัญ ในสังคม ที่สามารถขับเคลื่อนให้สังคมได้เกิดการพัฒนา เช่น วัด โรงเรียน สถาบันการศึกษา เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราพร ไชยเชนทร์ (2563) พบว่า ชุมชนมีการประยุกต์ใช้ทูทางสังคมที่อยู่ในรูปของทูที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและทูที่มนุษย์สร้างขึ้น มาเป็นตัวเชื่อมโยงในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ด้วยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิทย์ คงสงค์ (2562) พบว่า เป็นชุมชนเก่าแก่มากมีประวัติเป็นมายาวนานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเคยเป็นพื้นที่อพยพพักพิงผ่านของผู้คนตั้งแต่พระเจ้าอู่ทองและตั้งเป็นเมืองหลวงในสมัยพระเจ้าตากสินมหาราชมีศาสนาสถานเก่าแก่และมีลำคลองหลายสายมีประชาชนหลากหลายเชื้อชาติตั้งถิ่นฐาน มีประเพณีที่สำคัญ คือ ประเพณีชักพระ แข่งเรือ ทำขวัญข้าว สถานที่สำคัญ คือ ตลาดน้ำ 4 แห่ง สวนผลไม้สวนดอกไม้ ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากตัวเมือง เป็นทูทางสังคมและทูทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็งของชุมชนรวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของพุทธิดา มากพูน (2561) พบว่า ชุมชนยังคงรักษาวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาของชุมชน รูปแบบสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ชุมชนมีความรักความสามัคคีและรักษามรดกทางวัฒนธรรมอัตลักษณ์ชีวิตในชุมชนให้คงอยู่ ชุมชนมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขเป็นความสัมพันธ์ของชุมชนต้นแบบที่ควรค่าแก่การศึกษาและเรียนรู้ และงานวิจัยของพระครูโพธิสุวรรณคุณ (มานพ จันทาโก) (2561) พบว่า ลักษณะทูทางสังคมของชุมชนลาวโซ่งในจังหวัดสุพรรณบุรีที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ใน 4 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบด้านมนุษย องค์ประกอบด้านสถาบันและองค์กรชุมชน องค์ประกอบด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และองค์ประกอบด้านภูมิปัญญาและวิถีชุมชน

2. ความสัมพันธ์ของทุนทางสังคมกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชา

พบว่า ทุนทางสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมใน 5 ด้าน คือ 1) มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม 2) การมีจิตสำนึกร่วมกัน 3) ความสัมพันธ์เชิงเครือข่าย 4) ศักยภาพของคนในชุมชน 5) ศักยภาพของผู้นำชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของวายุภักษ์ วงศ์ศักดิ์รินทร์ (2565) พบว่า สภาพการณ์การประยุกต์ใช้ทุนทางสังคมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวคลองร้อยสายเชิงสร้างสรรค์ ชุมชนมีการประยุกต์ใช้ทุนทางสังคมที่อยู่ในรูปของทุนที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และทุนที่มนุษย์สร้างขึ้น มาเป็นตัวเชื่อมโยงในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ด้วยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของจิราพร ไชยเชนทร์ (2563) พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ การบริหารจัดการชุมชนโดยการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การสร้างเครือข่ายกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ศักยภาพของผู้นำ การรักษาวิถีชีวิตที่ยังคงเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิทย์ คงสงศ์ (2562) พบว่า มีการตั้งเครือข่ายคณะกรรมการผู้นำชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการดูแลกิจการตลาดน้ำ พื้นที่สำคัญ 4 แห่ง คือ ตลาดน้ำตลิ่งชัน ตลาดน้ำคลองลัดมะยม ตลาดน้ำวัดสะพาน และตลาดน้ำวัดจำปา มีการประชุมวางแผนจัดระบบการดำเนินการของตลาดน้ำและสื่อสารประชาสัมพันธ์โดยจัดกิจกรรมตามประเพณีและเทศกาลของชุมชน เป็นวิถีชีวิตและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบไทย รักษาสภาพแวดล้อม สร้างเสริมความสามัคคีในชุมชนและร่วมใจกันพัฒนาชุมชนให้เป็นเอกลักษณ์ท่ามกลางการเปลี่ยนของชุมชนเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิชาติ หนูน้อย (2560) พบว่า รูปแบบความสัมพันธ์ของป้าชายเลนกับชุมชนเป็นไปในลักษณะของการพึ่งพิงการใช้ประโยชน์จากป้าชายเลน ศักยภาพของผู้นำกลุ่มอนุรักษ์เป็นทุนทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการจัดการป้าชายเลนให้ประสบผลสำเร็จ ภาพรวมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการป้าชายเลนอยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก ศักยภาพของคนในชุมชนและศักยภาพของผู้นำกลุ่มมีความสำคัญมากในแต่ละกิจกรรม

3. แนวทางเสริมสร้างทุนทางสังคมโดยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชาให้เกิด

ความเข้มแข็งและยั่งยืน ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) การพัฒนาผู้นำชุมชน 3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 4) การส่งเสริมความรู้และทักษะของชุมชน 5) การระดมทุนและทรัพยากร 6) การประเมินและปรับปรุงโครงการพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของแพรวัทธา เขียวชะอุ่ม (2567) พบว่า การขับเคลื่อนแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2564 - 2566) ได้วางรากฐานการพัฒนาคลองเจดีย์บูชาในทุกมิติอย่างสมดุล โดยสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกทั้งด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาวที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันและคำนึงถึงคนรุ่นอนาคต

ได้สร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก พร้อมวางรากฐานสำหรับการพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืนในระยะยาว โดยเน้นการบูรณาการความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนสอดคล้องกับงานวิจัยของแพรวภัทร ยอดแก้ว (2565: ออนไลน์) พบว่า แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน มี 4 แนวทาง ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการแก้ไขศึกษาปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนา 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของวายุภักษ์ วงศ์ศักดิ์รินทร์ (2565) พบว่า มี 5 นโยบาย คือ 1) นโยบายด้านการบริหารจัดการ 2) นโยบายด้านการปรับภูมิทัศน์ 3) นโยบายด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว 4) นโยบายด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยว และ 5) นโยบายด้านการประชาสัมพันธ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงพร เลิศลำหวน (2566) พบว่า แนวทางในการพัฒนากลุ่มฯให้สามารถพึ่งพาตนเองและพัฒนากลุ่มฯให้ไปสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืน คือ 1. หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ต้องให้ความสำคัญอย่างจริงจัง ต่อเนื่องในการพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มฯ 2. การพัฒนาคนและการพัฒนาศักยภาพของคนถือเป็นหลักการที่สำคัญ เพราะเป็นการพัฒนาที่จะส่งผลต่อกลุ่มอันนำไปสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิทย์ คงสงค์ (2562) พบว่า แนวทางป้องกัน แก้ไขและรักษาความเป็นชุมชนเข้มแข็ง ทั้งภาครัฐและเอกชนทุกภาคส่วน มีความกระหนักร่วมแรงร่วมใจปลูกฝังความเป็นอัตลักษณ์โดดเด่นของชุมชนสร้างจิตสำนึกให้มีความร่วมมือกันของคนในชุมชน ให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมชุมชน ช่วยกันอนุรักษ์สืบต่อให้เป็นจุดแข็งในการพัฒนาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชูลิพร เจริญท้าว (2561) พบว่า แนวทางต่อกระบวนการสร้างยุทธศาสตร์การ บูรณาการทางสังคมและการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ 1) ทิศทางสังคม (ด้านความไม่ไว้วางใจ) 2) ทิศทางสังคม (ด้านรายได้) 3) ทิศทางสังคม (ด้านบุคคล) 4) ทิศทางสังคม (ด้านการจัดการความรู้) 5) ทิศทางสังคม (ด้านโครงสร้างพื้นฐาน) 6) การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (ด้านนิติธรรม) และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุภาโชติ บุญวอน (2560) พบว่า แนวทางการบริหารจัดการทุนทางสังคมของชุมชนเข้มแข็งในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ แนวทางการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ แนวทางการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพการบริหารทุนสถาบันหรือกลุ่มองค์กรเพื่อการผลิต และแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ เช่น การประชุมเวทีสาธารณะ การประชุมย่อย ๆ เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมความสามารถในการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพและสนับสนุนพัฒนาคลองเจดีย์บูชาได้อย่างยั่งยืน

2. ควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพผู้นำ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถให้ผู้นำในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้ผู้นำมีความพร้อมในการนำพาชุมชนในการพัฒนาโครงการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้นำเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. ควรส่งเสริมการสร้างภาคีเครือข่ายการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างชุมชน หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และภาคธุรกิจ เพื่อเพิ่มพลังในการดำเนินโครงการและสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น

4. ควรส่งเสริมกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวจะได้ความรู้ ร่วมทำกิจกรรมร่วมกับชาวบ้าน เพื่อสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนแล้วชุมชนยังจะได้ประโยชน์จากนักท่องเที่ยวอีกด้วย

5. ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนา รูปแบบกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ รวมทั้งสนับสนุนให้นักวิจัยเข้ามาศึกษาและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาในหลากหลายมิติ

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการจัดทำแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน. (2563).

แผนแม่บทการพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ระยะ 3 ปี (พ.ศ.2564-2566). คณะกรรมการจัดทำแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน.

จิราพร ไชยเสนทร์. (2563). การพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้ทุนทางสังคมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวคลองร้อยสายเชิงสร้างสรรค์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชุลีพร เจริญท้าว. (2561). ยุทธศาสตร์การบูรณาการทุนทางสังคมและการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

ดวงพร เลิศล้ำหวาน. (2566). ทุนทางสังคมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรสตรีจังหวัดชลบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

พระครูโพธิ์สุวรรณคุณ (มานพ จันทาโก). (2561). ทุนทางสังคม: แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนของชุมชนลาวโซ่ง ในจังหวัดสุพรรณบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระรักษ์ สิริเมธี (หงส์สิงห์). (2563). การจัดการทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนา: กรณีศึกษาคณะสงฆ์อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาศุภโชติ บุญวอน. (2560). *การบริหารจัดการทุนทางสังคมของชุมชนเข้มแข็งในจังหวัดบุรีรัมย์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พุทธธิดา มากพูน. (2561). *ทุนทางสังคมกับการจัดการการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของชุมชนไทย-จีน บ้านซากแก้ว จังหวัดชลบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- แพรภัทร ยอดแก้ว. (2565). แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคลองเจดีย์บูชาตามแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ระยะ 3 ปี (พ.ศ.2564-2566). ใน *วิจัยสร้าง Innovation and Technology เพื่อรองรับสังคมไทยสู่ยุค Digital World*. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 14 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม (หน้า 2841-2850). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- แพรภัทร เชียวชะอุ่ม. (2567). ปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อนแผนแม่บทบริหารจัดการและพัฒนาคลองเจดีย์บูชาอย่างยั่งยืน ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2564 - 2566). *วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน*, 17(2), 289-323.
- ไมตรี อินทร์เษ. (2561). ทุนทางสังคม. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 10(2), 14 – 25.
- วายุภักษ์ วงศ์ศักดิ์รินทร์. (2565). ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการพื้นที่คลองเจดีย์บูชาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดนครปฐม [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2565). *แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2566–2567*. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- _____. (2566). *รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565*. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566—2570)*. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุวิทย์ คงสงศ์. (2562). *ชุมชนเข้มแข็งบนฐานทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนตลาดน้ำในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อภิชาติ หนูน้อย. (2560). *ทุนทางสังคมกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการป่าชายเลนบ้านน้ำราบ ตำบลบางลึก อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Coleman, J. S. (1998). *Foundations of social theory*. Harvard University Press.

- Fukuyama, F. (1999). *The great disruption: Human nature and the reconstitution of social order*. Free Press.
- Portes, A. (1998). Social capital: Its origins and applications in modern sociology. *Annual Review of Sociology*, 24, 1-24.
- Putnam, R. (1993). *Making democracy work: Civic tradition in modern Italy*. Princeton University Press.

การพัฒนาฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก จังหวัดนครปฐม
Development of Huay Tako Temple Folk Museum Database
Nakhon Pathom Province

ธารา จันทร์อนุ*

Tara Janarnu*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*

Assistant Professor of the Department of Library and Information Science, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Nakhon Pathom Rajabhat University*

*Corresponding Author, E-mail: lilith@webmail.npru.ac.th

Received: April 30, 2024

Revised: May 21, 2024

Accepted: June 2, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาฐานข้อมูล และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวข้องกับทรัพยากรสารสนเทศภายในพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก จังหวัดนครปฐม ให้เป็นแหล่งค้นคว้าแก่บุคคลทั่วไปและผู้สนใจ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบงานพิพิธภัณฑ์ และวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน กำหนดขอบเขตของข้อมูลที่ต้องดำเนินการออกแบบฐานข้อมูล ให้มีความเหมาะสมกับระบบงาน สร้างฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศ โดยใช้โปรแกรมฐานข้อมูลแบบรหัสเปิดซึ่งทำงานผ่านทางเว็บไซต์ เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลในรูปแบบออนไลน์ และประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานฐานข้อมูลที่สร้างเสร็จ เพื่อปรับปรุงฐานข้อมูลให้สมบูรณ์

การพัฒนาฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก ได้เผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ และได้ใช้แบบสอบถามประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้งานฐานข้อมูล ผลการประเมินพบว่า ความพึงพอใจต่อการออกแบบฐานข้อมูล ด้านเนื้อหาของฐานข้อมูล ด้านการแสดงผลข้อมูล ด้านลักษณะการใช้ประโยชน์จากระบบฐานข้อมูล และด้านความพึงพอใจต่อฐานข้อมูลหลังการใช้งาน มีค่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.97 อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ระบบฐานข้อมูล ฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์ วัดห้วยตะโก

Abstract

The objective of this research was to develop a database. and disseminate information related to information resources within the Folk Museum, Huay Tako Temple, Nakhon Pathom Province. To be a source of research for the general public and those interested.

The researcher has conducted research. Gather information related to the museum's work system. and analyze current operating conditions To study and analyze basic information Determine the scope of data that must be used in database design. To be suitable for the work system Create a database and information system It uses an open code database program that works through the website. To develop an online database and evaluate the satisfaction of users of the completed database to improve the database to be complete

The development of the Huai Tako Temple Folk Museum database has been published through the website. and used a questionnaire to assess satisfaction with the use of the database. The evaluation results found that Satisfaction with database design The content of the database Data display aspect of the utilization of the database system and satisfaction with the database after use overall average score was 3.97, which was at a high level.

Keywords: *Database system, museum database, Huay Tako Temple*

บทนำ

พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้าน วัดห้วยตะโก ตั้งอยู่ภายในวัดห้วยตะโก ตำบลพะเนียด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ซึ่งพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านตั้งขึ้นตามความประสงค์ของพระครูปฐมวิบูลกิจ (ไพบูลย์ วิบูลชาติ) เจ้าอาวาสรูปปัจจุบันให้วัดห้วยตะโกเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและปวงชนูทยาน โดยดำเนินการสร้างที่ละจุดทีละมุมตามแต่งบประมาณที่จะอำนวย และเปิดพิพิธภัณฑฯ ให้เข้าชมเมื่อปี พ.ศ. 2542 ในโอกาสครบรอบ 200 ปีวัดห้วยตะโก ภายในของพิพิธภัณฑฯ แบ่งออกเป็น 4 อาคาร ประกอบด้วย ลานไตรรัตน์ ถ้ำชินบัญชร คติธรรมพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ และนิทรรศการหมุนเวียน อาคารแสดงประวัติความเป็นมาของวัดห้วยตะโก ความศรัทธาพุทธ เจ้า ผี อาคารแสดงวิถีชีวิตของคนห้วยตะโก จำลองเป็นห้องครัว และห้องนอน อาคารห้องหมอสมนไพร ครัวประชาชน และอาคารไตรภูมิ คัมภีร์พระมัลย์ และนรกภูมิ (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2555: ออนไลน์)

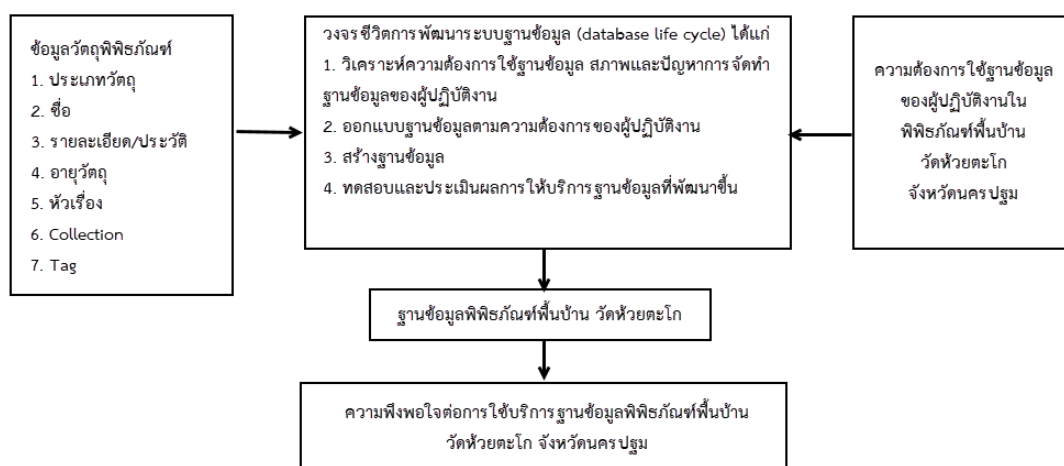
จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ผ่านมา ทำให้แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนหลายแห่งประสบปัญหาในเรื่องการบริหารจัดการ และมีการปิดปรับปรุงเพื่อเตรียมพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโกประสบปัญหาเช่นเดียวกัน ทำให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจไม่สามารถเข้าใช้บริการได้ในช่วงเวลาดังกล่าว หากมีการสร้างฐานข้อมูลออนไลน์มาใช้จะช่วยแก้ไขปัญหา ทำให้ผู้สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลของทรัพยากรภายในพิพิธภัณฑ์ได้ แม้ในช่วงเวลาที่พิพิธภัณฑ์ปิดให้บริการ และเป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ พิพิธภัณฑ์ที่ไม่สามารถเข้าถึงสถานที่ให้ได้รับความสะดวกในการสืบค้นข้อมูล และช่วยการบริหารจัดการทรัพยากรของพิพิธภัณฑ์ให้เป็นระบบ มีการบันทึกข้อมูลเพื่อช่วยเผยแพร่ไปยังผู้สนใจ และหลังจากเหตุการณ์โควิด-19 ก็สามารถใช้เพื่อช่วยประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์เพื่อกระตุ้นความต้องการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนได้อีกด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก จังหวัดนครปฐมในรูปแบบออนไลน์เพื่อเป็นประโยชน์แก่ทางวัด สนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดการทรัพยากร และการอนุรักษ์ไว้ซึ่งข้อมูลของทรัพยากรภายในพิพิธภัณฑ์ให้อยู่คู่กับชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก

จังหวัดนครปฐม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก จังหวัดนครปฐมมีขอบเขตดังนี้

1. ขอบเขตการพัฒนาฐานข้อมูล ใช้วิธีการตามวงจรชีวิตการพัฒนาฐานข้อมูล (Database life cycle) ได้แก่

1.1 วิเคราะห์ความต้องการใช้ฐานข้อมูล สภาพและปัญหาการจัดทำฐานข้อมูลของผู้ปฏิบัติงาน

1.2 ออกแบบฐานข้อมูลตามความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน

1.3 สร้างฐานข้อมูล

1.4 ทดสอบและประเมินผลการให้บริการฐานข้อมูลที่พัฒนาขึ้น

2. ขอบเขตด้านความสามารถของฐานข้อมูลที่พัฒนาขึ้นสามารถทำงานได้ ดังนี้

2.1 สามารถจัดเก็บข้อมูลได้ทั้งข้อความ รูปภาพ เสียง และภาพเคลื่อนไหว

2.2 สามารถดำเนินการบันทึก แก้ไข และลบข้อมูลได้

2.3 แสดงผลข้อมูลทางจอภาพได้

2.4 สามารถสืบค้นข้อมูลที่ได้บันทึกลงไปแล้วได้

2.5 ผลการสืบค้นสามารถแสดงผลภาพ หรือมัลติมีเดียผ่านทางหน้าจอได้

2.6 รูปแบบผลการสืบค้นมีลักษณะกระชับ และเข้าใจได้ง่าย

3. ขอบเขตด้านซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการสร้างฐานข้อมูลในงานวิจัย ประกอบด้วย

3.1 โปรแกรมรหัสเปิด Omeka

3.2 โปรแกรมจัดการฐานข้อมูล MySQL

3.3 โปรแกรมภาษา PHP

3.4 โปรแกรมจัดการสื่อมัลติมีเดียอื่น ๆ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาฐานข้อมูล หมายถึง วิธีการจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนตามวงจรการพัฒนาฐานข้อมูล (database life cycle) ได้แก่ การวิเคราะห์ความต้องการ การออกแบบ การสร้างฐานข้อมูล และการประเมินผลฐานข้อมูล

2. พิพิธภัณฑ์ หมายถึง สถานที่เก็บรวบรวมและแสดงสิ่งต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์ที่มีความสำคัญทางด้านศิลปวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อสงวนรักษา อนุรักษ์ เป็นประโยชน์แก่การศึกษา หรือสร้างความเพลิดเพลินใจแก่ผู้เข้าใช้บริการ

3. วัตถุพิพิธภัณฑ์ หมายถึง ทรัพยากรที่มีลักษณะเป็นวัตถุ สิ่งของอันเป็นหลักฐานแห่งวัฒนธรรม ภูมิปัญญา หรือสิ่งประดิษฐ์ของมนุษย์ที่เก็บรักษาอยู่ภายในพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัด ห้วยตะโก จังหวัดนครปฐม

4. โปรแกรมรหัสเปิด หมายถึง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ผู้พัฒนาได้เปิดเผยรหัสต้นฉบับเพื่อเผยแพร่ให้บุคคลอื่นสามารถนำไปพัฒนาต่อได้

5. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก จังหวัดนครปฐมที่พัฒนาขึ้น แบ่งออกได้เป็น 5 ด้าน ได้แก่

5.1 ความพึงพอใจด้านการออกแบบฐานข้อมูล

5.2 ความพึงพอใจด้านเนื้อหาของฐานข้อมูล

5.3 ความพึงพอใจด้านการแสดงผลข้อมูล

5.4 ความพึงพอใจด้านลักษณะการใช้ประโยชน์จากระบบฐานข้อมูล

5.5 พึงพอใจต่อฐานข้อมูลหลังการใช้งาน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับฐานข้อมูล

ความหมายของฐานข้อมูลจากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ มีผู้ให้ความหมาย ดังนี้

Lorents & Morgan (1998: 3) ได้ให้ความหมายของ ฐานข้อมูล หมายถึง การรวบรวมข้อมูลที่สัมพันธ์กันเข้าด้วยกันโดยใช้โปรแกรมที่เรียกว่า ระบบการจัดการฐานข้อมูล เข้ามาใช้ในการพัฒนา การจัดการ การประมวลผล และการบำรุงรักษาฐานข้อมูล

สมควร สากำ (2559: 9) ได้ให้ความหมายฐานข้อมูล คือ การรวบรวมข้อมูลที่ต้องการจะจัดเก็บ ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์กัน หรือเป็นเรื่องเดียวกันไว้ด้วยกันเพื่อสะดวกในการใช้งาน

ดิชิตชัย เมตตาริกานนท์ (2558: 133) กล่าวว่า ฐานข้อมูล คือ ข้อมูลที่ถูกจัดเก็บอย่างมีระบบ สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลซึ่งกันและกันได้ โดยข้อมูลที่มีโครงสร้างเหล่านี้ถูกจัดเก็บในอุปกรณ์หน่วยความจำสำรอง เช่น แถบแม่เหล็กหรือจานบันทึกที่ได้รับการจัดเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ พร้อมระบบค้นคืนที่จะช่วยให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างสะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

วิเชียร เปรมชัยสวัสดิ์ (2555: 2) กล่าวว่า ฐานข้อมูล หมายถึง ชุดของข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กันนำมาจัดเก็บไว้ด้วยกัน เพื่อให้สามารถใช้ข้อมูลร่วมกันได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า ฐานข้อมูล หมายถึง การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ โดยมีระบบการจัดการซึ่งทำให้ข้อมูลมีระเบียบ สามารถสืบค้นได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และมีความปลอดภัยสามารถรักษาข้อมูลได้

ประโยชน์ของฐานข้อมูล

ดิชิตชัย เมตตาริกานนท์ (2558: 138-139) ได้สรุปประโยชน์ของฐานข้อมูล ดังนี้

1. ลดความซ้ำซ้อนของข้อมูล การนำข้อมูลมาเก็บร่วมกันไม่มีความจำเป็นในการเก็บข้อมูลที่เหมือนกันไว้ในหลาย ๆ ที่

2. การหลีกเลี่ยงความขัดแย้งของข้อมูล การเก็บข้อมูลที่เหมือนกันไว้ในทุก ๆ แห่ง เมื่อมีการแก้ไขข้อมูลในที่ใดที่หนึ่งข้อมูลอาจลืมหักได้ไม่ครบทุกแห่ง หากใช้ระบบฐานข้อมูลโดยมีระบบจัดการฐานข้อมูล (Database Management System: DBMS) เป็นตัวควบคุมเมื่อมีการแก้ไขข้อมูลที่ไหน ข้อมูลก็จะต้องถูกแก้ไขให้เหมือนกันทุกที่

3. การใช้ข้อมูลร่วมกัน

4. สามารถกำหนดให้ข้อมูลมีรูปแบบที่เป็นมาตรฐานเดียวกันได้

5. กำหนดระบบความปลอดภัยให้กับข้อมูลได้ โดยการกำหนดระดับความสามารถในการเรียกใช้ข้อมูลของผู้ใช้แต่ละคนได้ตามความรับผิดชอบ

6. สร้างความสมดุลในการใช้งานของผู้ใช้ เช่น เลือกเก็บข้อมูลที่ต้องมีการใช้งานบ่อย ๆ ไว้ในสื่อที่มีความเร็วพิเศษ

7. ความเป็นอิสระของข้อมูล ในการเขียนโปรแกรมบางประเภทต้องใช้เทคนิคในการจัดเก็บ ดังนั้นหากมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดเก็บ หรือการเรียกใช้ข้อมูล ผู้ใช้จำเป็นต้องสร้างวิธีการประยุกต์ใหม่ จึงทำให้สะดวกและมีโอกาสปรับปรุงโครงสร้างของข้อมูล เพื่อการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลจึงไม่เป็นอิสระ แต่การใช้งานระบบฐานข้อมูลจะเป็นอิสระระหว่างการจัดเก็บและการประยุกต์ เพราะส่วนการจัดเก็บข้อมูลจริง ๆ ถูกซ่อนไว้จากส่วนของการใช้งาน

โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์ (2558: 51) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของฐานข้อมูล ดังนี้

1. ความเป็นอิสระของโปรแกรมและข้อมูล

2. ลดความซ้ำซ้อนในข้อมูล

3. ข้อมูลมีความสอดคล้องตรงกัน

4. การใช้ข้อมูลร่วมกัน

5. เพิ่มผลผลิตในการพัฒนาโปรแกรม

6. ความเป็นมาตรฐานเดียวกัน

7. ข้อมูลมีคุณภาพยิ่งขึ้น

8. การเข้าถึงและการตอบสนองข้อมูลดีขึ้น

9. ช่วยลดงานบำรุงรักษาโปรแกรม

10. สนับสนุนการตัดสินใจที่ดีขึ้น

2. การพัฒนาระบบฐานข้อมูล

การพัฒนาฐานข้อมูล เป็นขั้นตอนที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลให้เป็นระบบงานสารสนเทศ เพื่อให้สามารถดำเนินการ และตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับมาให้ครบถ้วน ถูกต้อง ส่งผลให้กระบวนการทำงานเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ลดความผิดพลาด ซึ่งการ

พัฒนาฐานข้อมูลตามรูปแบบวงจรการพัฒนาฐานข้อมูล (Database life cycle) ประกอบด้วย ขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้ (database initial study) เป็นขั้นตอนแรกของการพัฒนาฐานข้อมูลโดยวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้ โดยการวิเคราะห์นี้มุ่งเน้นในการวิเคราะห์ 3 ประเด็นหลัก ๆ ได้แก่ 1) วิเคราะห์สภาพในการทำงานของผู้ใช้ 2) วิเคราะห์ปัญหาและเงื่อนไขของผู้ใช้ และ 3) วิเคราะห์วัตถุประสงค์ ขอบเขตความต้องการของผู้ใช้ ทั้ง 3 ประเด็นนี้จะช่วยให้ผู้พัฒนาฐานข้อมูลสามารถกำหนดจุดมุ่งหมาย ขอบเขต กฎระเบียบต่าง ๆ ของฐานข้อมูลที่จะพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบฐานข้อมูลในขั้นต่อไปได้ (กิตติ ภัคดีวิวัฒนะกุล, และจำลอง ครุอุตสาหะ, 2550: 102-106; สมควร สากำ, 2559: 38-41; วีระพันธ์ พานิชย์, 2565: 27-37)

2. การออกแบบฐานข้อมูล (database design) เป็นขั้นตอนการนำรายละเอียดที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ มีขั้นตอน 3 ระดับได้แก่ การออกแบบในระดับกรอบแนวคิด (conceptual), ระดับตรรกะ(logical) และระดับกายภาพ (physical) (สมควร สากำ, 2559: 38-41; วีระพันธ์ พานิชย์, 2565: 27-37)

2.1 การออกแบบกรอบแนวคิด เป็นการออกแบบจำลองกรอบความคิด ที่สามารถบ่งบอกได้ถึงเอนทิตี (entity) แอททริบิว (attribute) ความสัมพันธ์ (relationship) และเงื่อนไขต่าง ๆ ซึ่งจะมีการระบุถึงข้อมูลทั้งหมดที่มีการใช้ในการทำงาน แต่ไม่ระบุถึงข้อมูลฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ที่จะใช้ในการจัดเก็บ หรือจัดการข้อมูล

2.2 การออกแบบเชิงตรรกะ เป็นขั้นที่ 2 ของการออกแบบฐานข้อมูลที่มีเป้าหมายที่จะออกแบบฐานข้อมูลด้วยการประยุกต์จากแบบจำลองข้อมูล ซึ่งมี 4 ขั้นตอนหลัก ๆ ได้แก่

2.2.1 ปรับเปลี่ยนแบบจำลองกรอบความคิดให้กลายเป็นแบบจำลองเชิงตรรกะ

2.2.2 ตรวจสอบแบบจำลองเชิงตรรกะด้วยการประยุกต์ใช้ نرمัลไลเซชัน

2.2.3 ตรวจสอบแบบจำลองเชิงตรรกะด้วยกฎความสมบูรณ์ต่าง ๆ

2.2.4 ตรวจสอบแบบจำลองเชิงตรรกะกับความต้องการของผู้ใช้

2.3 การออกแบบระดับกายภาพ เป็นการออกแบบองค์ประกอบการจัดเก็บข้อมูล และลักษณะการเข้าถึงข้อมูล การใช้งานข้อมูลเพื่อให้มั่นใจได้ว่าฐานข้อมูลที่สร้างขึ้นจะมีความสมบูรณ์ มีความปลอดภัย และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ประกอบด้วย 1) การระบุถึงองค์ประกอบการจัดเก็บข้อมูล 2) การประเมินความสมบูรณ์และความปลอดภัย และ 3) การตรวจสอบประสิทธิภาพการทำงาน

3. การสร้างฐานข้อมูลและนำเข้าข้อมูลเข้าสู่ฐานข้อมูล (implementation and loading) เป็นขั้นตอนการนำโครงสร้างของข้อมูลที่ได้ออกแบบไว้นามาส่งเป็นฐานข้อมูลที่ใช้เก็บข้อมูลจริง โดย

การติดตั้งระบบจัดการฐานข้อมูล สร้างฐานข้อมูล และนำข้อมูลเข้าสู่ฐานข้อมูล (วีระพันธ์ พานิชย์, 2565: 27-37)

4. การทดสอบและประเมินผล (testing and evaluation) เป็นการทดสอบระบบฐานข้อมูลที่พัฒนาขึ้นว่าทำงานได้อย่างถูกต้องตามความต้องการของผู้ใช้หรือไม่ เพื่อหาข้อผิดพลาดและประเมินประสิทธิภาพการทำงานของระบบฐานข้อมูลที่พัฒนาขึ้นให้มีถูกต้องและสมบูรณ์ ซึ่งในขั้นตอนนี้อาจจะมีความแตกต่างกันออกไปตามแต่ฐานข้อมูลที่พัฒนาขึ้น ซึ่งมีความต้องการแตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเพิ่มข้อมูล การลบข้อมูล หรือการสำรองข้อมูล ที่ผู้ใช้งานมีความต้องการไม่เหมือนกัน (สมควร สากำ, 2559: 38-41; วีระพันธ์ พานิชย์, 2565: 27-37)

3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

พรจิต พิระพัฒนกุล (2562) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟู กรณีศึกษาชุมชนดั้งเดิม ชุมชนท่าขุนนาง จังหวัดลพบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมสำหรับการอนุรักษ์และฟื้นฟู กรณีศึกษาชุมชนดั้งเดิม ชุมชนท่าขุนนาง จังหวัดลพบุรี เป็นการศึกษาสำรวจและเก็บข้อมูลภาคสนามทางสถาปัตยกรรม จึงเป็นการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบทางสถาปัตยกรรม โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยได้แก่ ศึกษา สำรวจ และระบุอาคาร สิ่งปลูกสร้าง องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม กิจกรรมทางสังคมและทางเศรษฐกิจที่มีคุณค่าย่านท่าขุนนาง จัดระบบแหล่งมรดกทางสถาปัตยกรรม มรดกทางวัฒนธรรม การบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์ หรือการฟื้นฟูอาคารที่มีคุณค่าในย่านท่าขุนนาง มีขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย การศึกษาภาคสนาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ การสำรวจภาคสนาม การสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์ เก็บข้อมูลโดยการตรวจสอบสภาพทางกายภาพของอาคารพักอาศัยจากภาพถ่ายและแผนที่ รวมทั้งเอกลักษณ์ของอาคารที่มีคุณค่าต่อการศึกษาสถาปัตยกรรม พบว่า ถนนท่าขุนนาง ห้องแถวไม้ อายุร้อยกว่าปีนั้น ไม่มีการปรับเปลี่ยนทางสถาปัตยกรรม จึงมีทรุดโทรมบ้างตามการทิ้งร้างและก็ปรับร่วมให้เหมาะกับกิจการค้าขายที่ตกทอดมาหลายรุ่นอายุ ชุมชนตั้งอยู่บริเวณหลังวังนารายณ์ ซึ่งสถานที่แห่งนี้เคยเป็นจุดสำคัญแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา ในสมัยแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เป็นทางขึ้นสู่พระราชวัง บรรดาขุนนางหรือราชทูตจากแดนไกลต่างต้องใช้ท่าน้ำเพื่อเดินเท้าขึ้นสู่ที่สูง บันได 51 ขั้น ตรงหัวตลาดเข้าสู่พระราชวัง อาคารในชุมชน มีรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบตึกแถวก่ออิฐฉาบปูน ห้องแถวไม้ และบ้านพักอาศัยหลังชุมชนและริมน้ำผลการวิจัยสามารถเป็นข้อมูลหลักฐานเพื่อปกป้องรักษามรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าให้แก่เยาวชนรุ่นหลังได้เข้าใจถึงวิถีชีวิตในอดีต เป็นข้อมูลพื้นฐาน สำหรับการต่อยอดในการศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม โบราณคดี และข้อมูลที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนดำเนินการอนุรักษ์ชุมชนอย่างเหมาะสมต่อไป

ฉันทนา สุรัสวดี (2561) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น : การจัดการมรดกวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเรียนรู้และสนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่บางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการมรดกวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเพื่อส่งเสริมเผยแพร่งานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นและการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน และศึกษารูปแบบการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่พิพิธภัณฑ์วัดบางกระสอบและวัดบางกอบัว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ประเด็นสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบบันทึกโบราณวัตถุ และแบบประเมินการจัดโครงการหรือกิจกรรม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา แยกตามข้อมูลที่ได้จากการสนทนา การสัมภาษณ์ และใช้สถิติวิเคราะห์ความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมของวัดบางกระสอบ ได้แก่ วัตถุมงคล เครื่องลายคราม จิตรกรรมภาพเขียนสี ภูมิปัญญาเกี่ยวกับอาหารพื้นถิ่น และวัดบางกอบัว ได้แก่ ตำรับยาเขียวของหลวงปู่ โบราณวัตถุเครื่องถ้วย ภูมิปัญญาโบราณ 2) รูปแบบการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์มีการแบ่งพื้นที่ภายในเป็นส่วนของประวัติวัด ประวัติชุมชน วิถีชีวิต ภูมิปัญญาทั้งนี้เพื่อมุ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และจากการที่พิพิธภัณฑ์แห่งนี้สร้างขึ้นด้วยการให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ทำให้คนในชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันจึงเกิดกิจกรรมที่มาจากความร่วมมือของคนในชุมชน

ยุภาพร วิวัฒน์พัฒนกุล (2559) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อสืบสานศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์ชาวกูย อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อสืบสานศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นพิพิธภัณฑ์ชาวกูย วัดบ้านกู่ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน คือ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้ทราบถึงสภาพปัจจุบันในการจัดการพิพิธภัณฑ์ชาวกูยและทราบความต้องการของระบบฐานข้อมูล 2) เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อฐานข้อมูลฯ ซึ่งพัฒนาโดยใช้ภาษาพีเอชพี (PHP) ในการเขียนโปรแกรม และใช้ฐานข้อมูลมายเอสคิวแอล (MySQL) และสร้างเครือข่ายจำลองโดยใช้ AppServ กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของระบบจำนวน 4 คน ได้แก่ กำนันตำบลกู่ ราษฎรชาวบ้าน เจ้าอาวาสวัดบ้านกู่ และนักวิชาการทางด้านวัฒนธรรม 2) ประชาชนทั่วไป จำนวน 30 คน โดยแบ่งออกเป็น เจ้าหน้าที่ด้านศิลปวัฒนธรรมองค์การบริหารส่วนตำบลกู่ จำนวน 10 คน นักศึกษาสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ จำนวน 15 คน และนักท่องเที่ยว จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบทดสอบและประเมินผลฐานข้อมูล สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า พิพิธภัณฑ์ชาวกูยยังไม่มี การบริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรม ไม่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยว และยังขาดช่องทางในการประชาสัมพันธ์เพื่อให้พิพิธภัณฑ์เป็นที่รู้จักของ ประชาชนทั่วไป และผลการทดสอบและประเมินผลฐานข้อมูลในส่วนเนื้อหามีความเหมาะสมโดยรวม ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การจัด

เรียงลำดับเนื้อหาข้อมูลมีความเหมาะสม ด้านความง่ายต่อการใช้งานระบบในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความเหมาะสมในการเลือกใช้นาฬิกาตัวอักษรบนจอภาพ ด้านการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานของฐานข้อมูลในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ รายงานแสดงข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน และด้านการรักษาความปลอดภัยของฐานข้อมูลในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความสามารถในการตรวจสอบสิทธิ์ในการเข้าใช้งานได้อย่างถูกต้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้ใช้บริการระบบฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศของพิพิธภัณฑสถานบ้าน วัดห้วยตะโก จำนวน 100 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทดังนี้

2.1 ฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศของพิพิธภัณฑสถานบ้าน วัดห้วยตะโก ที่ได้พัฒนาจากโปรแกรมจัดการความรู้ Omeka บนระบบปฏิบัติการ Linux และใช้โปรแกรมจัดการฐานข้อมูล MySQL และ phpMyAdmin ในการสร้างเขตข้อมูล เพิ่มข้อมูล และจัดเก็บข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศของพิพิธภัณฑสถานบ้าน วัดห้วยตะโก มาแสดงผลผ่านทางเว็บเบราว์เซอร์

2.2 เครื่องมือในการสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้บริการฐานข้อมูลพิพิธภัณฑสถานบ้าน วัดห้วยตะโก เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้บริการฐานข้อมูลพิพิธภัณฑสถานบ้าน วัดห้วยตะโก จากกลุ่มผู้บริการ โดยประเมินความพึงพอใจในด้านการจัดการฐานข้อมูล หน้าจอการสืบค้น หน้าจอผลการสืบค้น และหน้าจอรายการทรัพยากรสารสนเทศ

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 ศึกษาเอกสาร และตำราเกี่ยวกับการพัฒนาฐานข้อมูล

3.2 วิเคราะห์ความต้องการใช้ฐานข้อมูลสภาพและปัญหาการจัดทำฐานข้อมูลของผู้ปฏิบัติงานของพิพิธภัณฑสถานบ้าน วัดห้วยตะโก

3.3 การออกแบบฐานข้อมูลพิพิธภัณฑสถานบ้าน วัดห้วยตะโก จังหวัดนครปฐม

3.4 สร้างฐานข้อมูลพิพิธภัณฑสถานบ้าน วัดห้วยตะโก

3.5 ประเมินผลความพึงพอใจการใช้บริการฐานข้อมูลพิพิธภัณฑสถานบ้าน วัดห้วยตะโก

3.6 ปรับปรุงฐานข้อมูลตามผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อฐานข้อมูลพิพิธภัณฑสถานบ้าน วัดห้วยตะโก

3.7 สรุปผลการวิจัย และรายงานผล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจต่อการให้บริการฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก ด้วยการใช้แบบสอบถามจาก Google form สอบถามผู้ให้บริการผ่านทางหน้าจอฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก โดยจะใช้เวลาเก็บรวบรวมเป็นเวลา 1 เดือน เมื่อครบตามกำหนดเวลาจะได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามความพึงพอใจ และนำไปวิเคราะห์ผลต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ตามวงจรการพัฒนาฐานข้อมูลซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. วิเคราะห์ความต้องการใช้ฐานข้อมูลสภาพและปัญหาการจัดทำฐานข้อมูลของผู้ปฏิบัติงานอภิปรายผล ผลการวิเคราะห์ความต้องการสรุปได้ดังนี้

1.1 สภาพการจัดการข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศในพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก

1.1.1 วัตถุประสงค์ของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก จังหวัดนครปฐม มีเป้าหมายเพื่อรวบรวมและจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศทั้งสิ่งตีพิมพ์และไม่ตีพิมพ์ซึ่งเป็นที่อยู่ในชุมชนเพื่อให้บริการความรู้เกี่ยวกับชุมชนแก่ผู้สนใจ

1.1.2 ขั้นตอนการจัดเก็บข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศในปัจจุบัน จากการศึกษาพบว่าผู้ปฏิบัติงานของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก จังหวัดนครปฐม ได้รับข้อมูลจากผู้ที่นำทรัพยากรสารสนเทศมาบริจาคให้ทางพิพิธภัณฑ์ ซึ่งมีการบันทึกโดยย่อเป็นลายลักษณ์อักษรลงสมุดบันทึกของพิพิธภัณฑ์เท่านั้น

1.1.3 รูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศที่จัดเก็บมีเพียงการบันทึกข้อมูลโดยย่อลงในสมุดบันทึกเท่านั้น

1.1.4 เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลนั้น เนื่องจากมีเพียงการจดบันทึกข้อมูลจึงไม่มีเครื่องมือหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นใดในการจัดเก็บข้อมูล

1.1.5 รูปแบบ และเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูล ปัจจุบันไม่มีการกำหนดรูปแบบและเกณฑ์มาตรฐานในการทำงาน

1.1.6 ปัญหาที่พบในการจัดเก็บข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ จากการสัมภาษณ์พบว่าเนื่องจากการจดบันทึกข้อมูลลงสมุดเป็นหลัก ข้อมูลจึงยังไม่มีการจัดระเบียบ และไม่มีการทำบัญชีทรัพยากรสารสนเทศอย่างจริงจังทำให้ผู้ให้บริการข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศในพิพิธภัณฑ์ไม่ได้รับความสะดวก

1.2 ความต้องการของผู้ปฏิบัติงานต่อระบบฐานข้อมูล

ในการศึกษาความต้องการฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก สามารถสรุปความต้องการระบบได้ดังนี้

1.2.1 ด้านการจัดเก็บ

- 1) สามารถจัดเก็บข้อมูลได้ทั้งข้อความ รูปภาพ เสียง และภาพเคลื่อนไหว
- 2) สามารถดำเนินการบันทึกข้อมูลได้ง่าย ไม่ยุ่งยากเกินไป เนื่องจากผู้ปฏิบัติไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญทางคอมพิวเตอร์

- 3) แสดงผลข้อมูลทางจอภาพ โดยให้รายละเอียดที่ครบถ้วน

1.2.2 ด้านการสืบค้น

- 1) สามารถสืบค้นข้อมูลที่ได้บันทึกลงไปแล้วได้
- 2) ผลการสืบค้นสามารถแสดงผลภาพหรือมัลติมีเดียทรัพยากรสารสนเทศผ่านทางหน้าจอได้ทันที
- 3) รูปแบบผลการสืบค้นมีลักษณะสั้น กระชับ และสื่อความหมายให้เข้าใจได้โดยง่าย

2. การออกแบบฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก จังหวัดนครปฐม

2.1 แผนภูมิโครงสร้างระบบ

ผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างการดำเนินงานฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก ในส่วนของผู้ปฏิบัติงาน ตั้งแต่เริ่มต้นการวิเคราะห์ข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศเพื่อกำหนดประเภท คอลเลกชัน ข้อมูลทรัพยากร ตรวจสอบข้อมูล บันทึกและแก้ไขข้อมูล และให้บริการข้อมูลตามความต้องการของผู้ใช้งาน

2.2 แผนภาพกระแสการไหลของข้อมูล (Data Flow Diagram)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก โดยนำข้อมูลความต้องการฐานข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์วิเคราะห์ระบบ และนำเสนอในรูปแบบของแผนผังการไหลของข้อมูล (data flow diagram) ซึ่งการพัฒนาฐานข้อมูลนี้ได้ใช้โปรแกรม Omeka ซึ่งเป็นโปรแกรมจัดการความรู้ ที่ใช้มาตรฐาน Dublin Core ในการบริหารจัดการข้อมูลที่มีความยืดหยุ่นมากกว่าโปรแกรมเฉพาะทางอื่น ๆ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานที่ไม่ได้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านสารสนเทศศาสตร์สามารถบริหารจัดการข้อมูลได้ง่าย

2.3 การออกแบบฐานข้อมูล

ในการออกแบบฐานข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาฐานข้อมูลโดยการใช้โปรแกรม Omeka และโปรแกรมฐานข้อมูล MySQL ในการสร้างฐานข้อมูลโดยประกอบด้วยรายละเอียดเขตข้อมูลในตารางตามโครงสร้างของพจนานุกรม (Data Dictionary) ซึ่งประกอบไปด้วย แฟ้มแต่ละแฟ้มเชื่อมโยงกันโดยใช้คีย์ในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์กัน

3. การสร้างฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก

ผู้วิจัยได้ทำการสร้างเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในการจัดเก็บข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก โดยเข้าพื้นที่ผู้ให้บริการพื้นที่ระบบฐานข้อมูลเอกชน เพื่อให้สามารถบริการสืบค้นข้อมูลผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตได้

4. ผลการประเมินผลความพึงพอใจการใช้บริการฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก

ผู้ตอบแบบสอบถามการเข้าใช้บริการฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก จังหวัด นครปฐม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 56.00 ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.00 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.00 อาชีพของผู้ตอบแบบ สอบจำนวนมากที่สุด ประกอบธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 20.00 และวัตถุประสงค์ในการใช้ฐานข้อมูล ของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากที่สุด ใช้งานฐานข้อมูลเพื่อหาความรู้เพิ่มเติม คิดเป็นร้อยละ 47.00

ระดับความพึงพอใจในการใช้บริการฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก จังหวัดนครปฐม ใน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) เมื่อพิจารณารายข้อเรียงจากมากไปน้อยตามลำดับ ได้แก่ ด้านการ ออกแบบฐานข้อมูล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) ด้านเนื้อหาของฐานข้อมูล โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) ด้านการแสดงผลข้อมูล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) ด้านความพึงพอใจ ต่อฐานข้อมูลหลังการใช้งาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) และด้านลักษณะการใช้ประโยชน์ จากระบบฐานข้อมูล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$)

ด้านการออกแบบฐานข้อมูล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) เมื่อพิจารณารายข้อเรียง จากมากไปน้อยตามลำดับ ได้แก่ ความเหมาะสมของภาพที่ใช้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) จำนวน ภาพประกอบที่ใช้ในหน้าแรก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) ความเหมาะสมของการจัดวางเนื้อหาในหน้า แรก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) 5) ความเหมาะสมของสีพื้นหน้าจอ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) และความเหมาะสมของสีตัวอักษร อยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$)

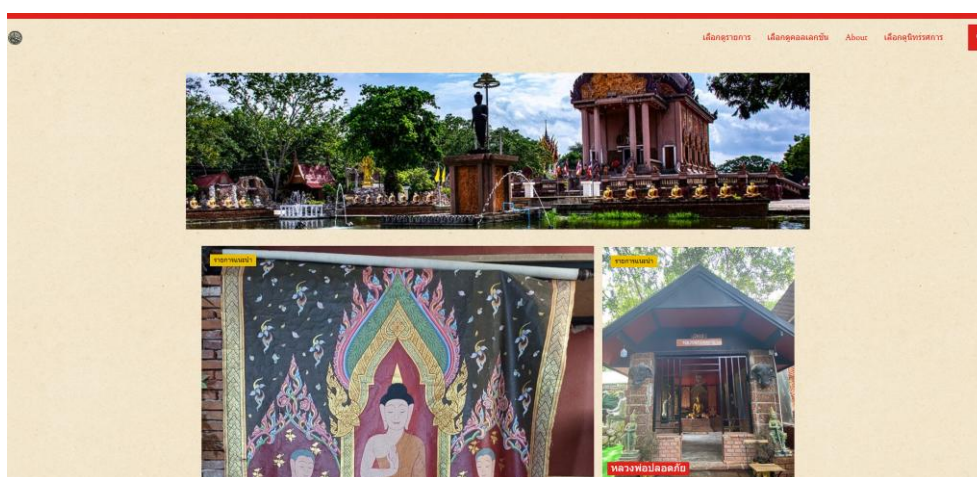
ด้านเนื้อหาของฐานข้อมูล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) เมื่อพิจารณารายข้อเรียง จากมากไปน้อยตามลำดับ ได้แก่ เนื้อหาเข้าถึงความเข้าใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) เนื้อหา สอดคล้องกับความต้องการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) เนื้อหาที่น่าเชื่อถือ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) เนื้อหาที่มีการลำดับเป็นขั้นตอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) และเนื้อหามีความถูกต้อง อยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$)

ด้านการแสดงผลข้อมูล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) เมื่อพิจารณารายข้อเรียงจาก มากไปน้อยตามลำดับ ได้แก่ ความเร็วในการแสดงผลข้อมูล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) การแสดงผล การสืบค้นข้อมูลมีความถูกต้อง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) ความเร็วในการแสดงผลการสืบค้นข้อมูล

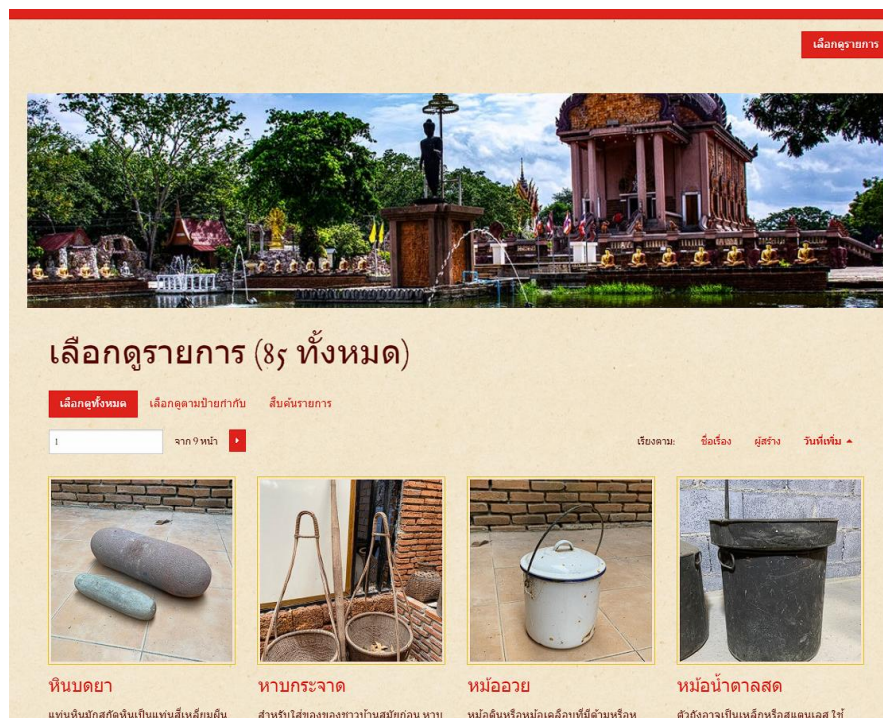
อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) และความเร็วในการแสดงผลรูปภาพ/มัลติมีเดีย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$)

ด้านลักษณะการใช้ประโยชน์จากระบบฐานข้อมูล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) เมื่อพิจารณารายข้อเรียงจากมากไปน้อยตามลำดับ ได้แก่ ฐานข้อมูลช่วยอำนวยความสะดวกในการค้นหาข้อมูล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) สามารถสืบค้นข้อมูลได้สะดวก รวดเร็ว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลในฐานข้อมูลได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) และสามารถสืบค้นข้อมูลได้ตรงตามความต้องการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$)

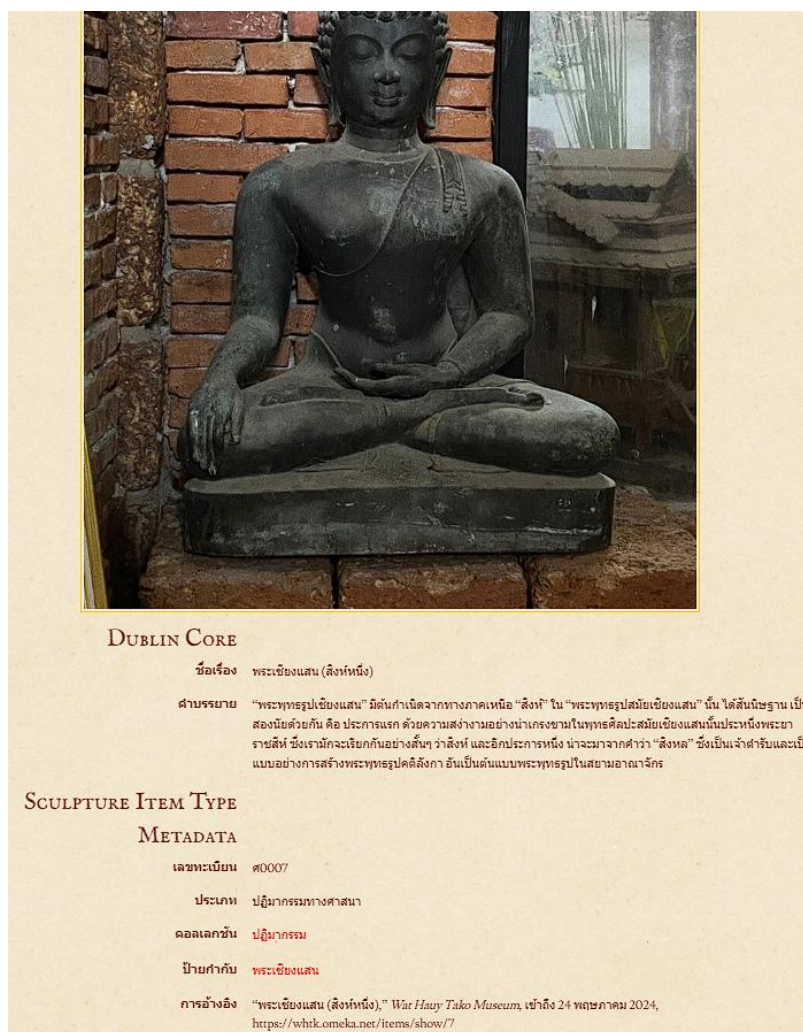
ด้านความพึงพอใจต่อฐานข้อมูลหลังการใช้งาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) เมื่อพิจารณารายข้อเรียงจากมากไปน้อยตามลำดับ ได้แก่ ความพึงพอใจต่อการออกแบบการแสดงผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) ความพึงพอใจต่อการแสดงผลภาพประกอบ/มัลติมีเดีย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) ความพึงพอใจต่อการอำนวยความสะดวกในการใช้งาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) และความพึงพอใจต่อการสืบค้นข้อมูล และผลการสืบค้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$)

ภาพที่ 1 หน้าแรกเว็บไซต์ฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก

ภาพที่ 2 หน้าจอเลือกดูรายการทรัพยากรภายในพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก

ภาพที่ 3 หน้าจอรายละเอียดทรัพยากรภายในพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก

อภิปรายผล

จากการพัฒนาฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก จังหวัดนครปฐม ทำให้วัดห้วยตะโก ได้ฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศที่สามารถจัดเก็บข้อมูลทรัพยากรทั้งวัสดุตีพิมพ์ และไม่ตีพิมพ์ที่อยู่ใน พิพิธภัณฑ์วัดห้วยตะโกได้เป็นอย่างดี ผลการวิจัยได้ค้นพบประเด็นที่ควรพิจารณาดังนี้

1. ผลการพัฒนาฐานข้อมูลโดยใช้กรอบแนวคิดของวงจรพัฒนาระบบ (Database life cycle) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือฐานข้อมูล

1.1 ขั้นการศึกษาสภาพปัญหา จากการใช้การสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน ผลการวิจัย พบว่า ในกระบวนการจัดการทรัพยากรสารสนเทศที่ขาดความรู้ความเข้าใจ ข้อมูลที่ถูกบันทึกไว้อย่างไม่มีมาตรฐานทำให้เกิดความล่าช้าทั้งในการตรวจสอบข้อมูล การค้นหาข้อมูลนำมาใช้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉันทนา สุรัสวดี (2561) และยุภาพร

วิวัฒน์พัฒนกุล (2559) ที่พบว่า ในการจัดการทรัพยากรสารสนเทศของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงานจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และมีการกำหนดมาตรฐานในการจัดการเพื่อให้กระบวนการทำงานมีประสิทธิภาพ ตรวจสอบ และบริหารจัดการทรัพยากรภายในพิพิธภัณฑ์ได้ง่าย

1.2 ขั้นตอนการออกแบบฐานข้อมูล เป็นการออกแบบเชิงแนวคิดตามผลการสัมภาษณ์ ซึ่งได้ยึดตามแนวคิดของระบบสารสนเทศที่ดี 4 ประการ คือ 1) สามารถจัดการข้อมูลได้ (data manipulation) 2) ความปลอดภัยของข้อมูล (data security) 3) ความยืดหยุ่น (flexibility) และ 4) ความพึงพอใจของผู้ใช้งาน (user satisfaction) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ทำให้การออกแบบฐานข้อมูลเป็นไปตามความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน และผู้ใช้งานฐานข้อมูล สอดคล้องกับงานวิจัยของชัยทัศน์ เกียรติยากุล (2546) ที่พบว่า การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ สำนักศิลปวัฒนธรรมโดยใช้คุณสมบัติสารสนเทศที่ดี ทำให้ผลการทดสอบระบบสารสนเทศ อยู่ในระดับดีทุกด้าน

1.3 ขั้นตอนการพัฒนาฐานข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้ระบบจัดการฐานข้อมูล MySQL และโปรแกรม Omeka ซึ่งใช้ภาษา HTML และภาษาสคริปต์ PHP ทำให้ระบบมีการแสดงผลที่เหมาะสม กับเทคโนโลยีเว็บไซต์ในปัจจุบัน ทั้งยังสามารถทำงานได้ทั้งบนเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล และโทรศัพท์มือถือ ส่งผลให้ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยทัศน์ เกียรติยากุล (2546) และกรองทิพย์ ศรีตะปัญญะ (2540) ที่พบว่า การใช้โปรแกรมที่สนับสนุนการทำงานภาษา HTML และภาษาสคริปต์ PHP ช่วยการให้บริการฐานข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ตมีประสิทธิภาพดี

1.4 ขั้นตอนทดสอบและประเมินผลระบบฐานข้อมูล จากการทดสอบพบว่าระบบที่ใช้งานสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน และผู้ให้บริการได้ รวมถึงมีระบบการทำงานที่ไม่ซับซ้อนมาก ผู้ปฏิบัติงานไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านคอมพิวเตอร์ หรือทางด้านสารสนเทศก็สามารถปฏิบัติงานได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของฉันทนา สุรัสวดี (2561) และยุภาพร วิวัฒน์พัฒนกุล (2559) ที่พบว่า ระบบการทำงานของฐานข้อมูลที่ไม่ซับซ้อนมากเกินไปจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้รวดเร็วมากขึ้น และไม่ก่อให้เกิดความยุ่งยากจนเกินไป ในขณะที่ผู้ให้บริการก็สามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้โดยง่าย

2. ผลประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บริการฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโก

2.1 ผู้เข้าใช้บริการฐานข้อมูลจำนวน 100 คน วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้บริการส่วนใหญ่เพื่อหาความรู้เพิ่มเติม คิดเป็นร้อยละ 47 รองลงมาเป็นการหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววัดห้วยตะโก คิดเป็นร้อยละ 33 และหาข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษา ทำงานวิจัย คิดเป็นร้อยละ 20 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความต้องการศึกษาความรู้ที่มีภายในชุมชน และข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการท่องเที่ยว

2.2 ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดห้วยตะโกโดยรวมในทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งในด้านการออกแบบฐานข้อมูล ด้านเนื้อหาของฐานข้อมูลด้านการแสดงผลข้อมูลด้านลักษณะการใช้ประโยชน์จากระบบฐานข้อมูล และด้านความพึงพอใจต่อฐานข้อมูลหลัง

การใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรจิต พิระพัฒนกุล (2562) ในการพัฒนาฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟู กรณีศึกษาชุมชนดั้งเดิม ชุมชนท่าขุนนาง จังหวัดลพบุรี และยุภาพร วิวัฒน์พัฒนกุล (2559) ในการพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อสืบสานศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น พิพิธภัณฑสถานชาวกูย อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ ที่พบว่าการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานของฐานข้อมูลอยู่ในระดับพอใจมาก เนื่องจากฐานข้อมูลมีข้อมูลที่มีรายละเอียดเป็นไปตามความต้องการ มีระบบการสืบค้นที่ไม่ยุ่งยากจนเกินไป และแสดงผลข้อมูลได้ครบถ้วนของผู้ใช้บริการ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะความคิดเห็นดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาระบบ

1.1 ระบบสามารถรองรับการใช้สื่อมัลติมีเดีย ในการพัฒนาฐานข้อมูลให้มีความน่าสนใจจึงควรมีการเพิ่มเติมเนื้อหาที่มีการใช้สื่อมัลติมีเดียที่หลากหลาย เพิ่มเข้าไปในระบบ

1.2 ควรมีการประชาสัมพันธ์การใช้งานระบบในช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการใช้งานฐานข้อมูล และเป็นการประชาสัมพันธ์วัดห้วยตะโก

1.3 ควรมีการเสาะแสวงหาข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศภายในพิพิธภัณฑสถานให้มีความละเอียดและถูกต้องมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มความน่าเชื่อถือให้แก่ฐานข้อมูล จะช่วยให้เกิดการนำฐานข้อมูลไปใช้อย่างแพร่หลายได้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนาฐานข้อมูลให้สามารถทำงานกับระบบ AR เพื่อเป็นการส่งเสริมการใช้งานพิพิธภัณฑสถานแบบออนไลน์แก่ผู้สนใจ

2.2 ควรศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการให้หลากหลายกลุ่มอาชีพมากขึ้น และเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์เพื่อให้เกิดการพัฒนาฐานข้อมูลที่ตอบสนองความต้องการผู้ใช้ได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรองทิพย์ ศรีตะปัญญะ. (2540). *การประเมินการเข้าถึงฐานข้อมูลวัฒนธรรมไทยที่ใช้ระบบดรรชนี*

ไฮเปอร์ลิงค์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กิตติมา เพชรทรัพย์. (2547). *ระบบสารสนเทศ*. โอทีบุ๊คส์.

กิตติ ภัคดีวัฒนกุล, และจำลอง กระจุดสาหะ. (2550). *ระบบฐานข้อมูล*. เคทีพี คอมพ์ แอนด์ คอนซัลท์

ฉันทนา สุรัสวดี. (2561). รูปแบบพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น : การจัดการมรดกวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้

เป็นแหล่งเรียนรู้และสนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่บางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสาร*

วิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 13(1), 103-120

- ชัยทัศน์ เกียรติยากุล. (2546). *การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี*. สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ดิชิตชัย เมตตาริกานนท์. (2558). *เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดการสารสนเทศ*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดุษฎีเทพ ภัทรโกศล. (2552). *การพัฒนาระบบข้อมูลด้วยซอฟต์แวร์โอเพ่นซอร์ส*. มหาสารคาม: สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรจิต พิระพัฒนกุล. (2562). การพัฒนาระบบข้อมูลสถาปัตยกรรมเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟู กรณีศึกษาชุมชนดั้งเดิม ชุมชนท่าขุนนาง จังหวัดลพบุรี. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก*, 12(2), 43-51
- ยุภาพร วิวัฒน์พัฒนกุล. (2559). *การพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อสืบสานศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี*. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- วิเชียร เปรมชัยสวัสดิ์. (2555). *ระบบฐานข้อมูล* (พิมพ์ครั้งที่ 18). สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- วีระพันธ์ พานิชย์. (2565). *การออกแบบฐานข้อมูลทางการศึกษาเบื้องต้น*. ภาควิชาคณิตศาสตร์และเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศุภย์มานุษยวิทยาสรินธร. (2555). *พิพิธภัณฑสถานวัดห้วยตะโก*.
<https://db.sac.or.th/museum/museum-detail/374>
- สมควร สากำ. (2559). *ระบบจัดการฐานข้อมูล*. แม็คเอ็ดดูเคชั่น.
- โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. (2558). *ระบบฐานข้อมูล Database Systems*. ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- Lorents, A. C., & Morgan, J. N. (1998). *Database systems: Concepts, management, and applications*. Dryden Press.

การพัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิของหน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Development of Expert Reviewer Database System
of the Academic Positioning Unit, Nakhon Pathom Rajabhat University

กัณหา เสริมสินธุ์*
Kanha Sreimsin

พนักงานมหาวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*
University Staff, Nakhon Pathom Rajabhat University

*Corresponding Author, E-mail: nookan05@gmail.com

Received: February 21, 2024

Revised: March 18, 2024

Accepted: April 9, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ข้อ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิของหน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม 2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบการจัดการฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิของหน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยให้หลักการของวงจรพัฒนาระบบ (System Developing Life Cycle : SDLC) กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 20 คน และเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาระบบ คือ ฐานข้อมูล เอสคิวแอล เซอร์ฟเวอร์ และโปรแกรมภาษา พีเอชพี สำหรับสร้างเว็บแอปพลิเคชัน และแบบประเมินประสิทธิภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุป ได้ดังนี้ การประเมินระบบทั้งด้านประสิทธิภาพการทำงานของระบบ จากกลุ่มประชากรผู้ใช้งานระบบ มีผลประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.55)

คำสำคัญ: ระบบฐานข้อมูล ฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิ เว็บแอปพลิเคชัน

Abstract

This research has two objectives 1) To develop a database system for qualified personnel in the academic position determination unit at Nakhon Pathom Rajabhat University. 2) To evaluate the efficiency of the database management system for qualified personnel in the academic position determination unit at Nakhon Pathom

Rajabhat University, using the principles of the System Development Life Cycle (SDLC). The research involved a population of 20 individuals and used tools such as SQL Server database, PHP programming language for creating web applications, and a satisfaction assessment questionnaire. Data analysis was conducted using statistical methods including percentages, means, and standard deviations. The research findings can be summarized as follows: The evaluation of the system's efficiency, as assessed by the user population, showed a high level of effectiveness ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.55).

Keyword: Database system, expert database, web application

บทนำ

หน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มีภาระหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับบุคลากรสายวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ในส่วนของการติดต่อหาพบและจัดส่งผลงานทางวิชาการ จัดทำเอกสารการประชุมให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นปัญหาในงานของหน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ ระบบงานเดิมในส่วนข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิที่เคยติดต่อแต่ละราย โดยการจดบันทึกในกระดาษข้อมูลจะประกอบด้วย ชื่อ-นามสกุล ตำแหน่งทางวิชาการ สาขาวิชาที่ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ สังกัด เบอร์โทรศัพท์ อีเมล ที่อยู่สำหรับจัดส่งเอกสาร ฯลฯ ไว้ในแฟ้มข้อมูลของผู้ขอตำแหน่งทางวิชาการที่จัดเก็บในห้องเก็บเอกสารของมหาวิทยาลัย ทำให้การค้นหาค้นหาข้อมูลใช้เวลานานและมีข้อจำกัดในการค้นหาค้นหาข้อมูลซึ่งจะต้องค้นหาค้นหาที่มหาวิทยาลัยเท่านั้น กล่าวคือหากจะติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิที่เคยติดต่ออีกครั้ง จะต้องไปค้นข้อมูลจากแฟ้มข้อมูลของผู้ขอตำแหน่งทางวิชาการ ซึ่งในแฟ้มนั้นประกอบไปด้วยเอกสารมากมาย ทำให้ใช้เวลานานในการค้นหาค้นหาข้อมูลติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิ และข้อมูลไม่ครบถ้วน

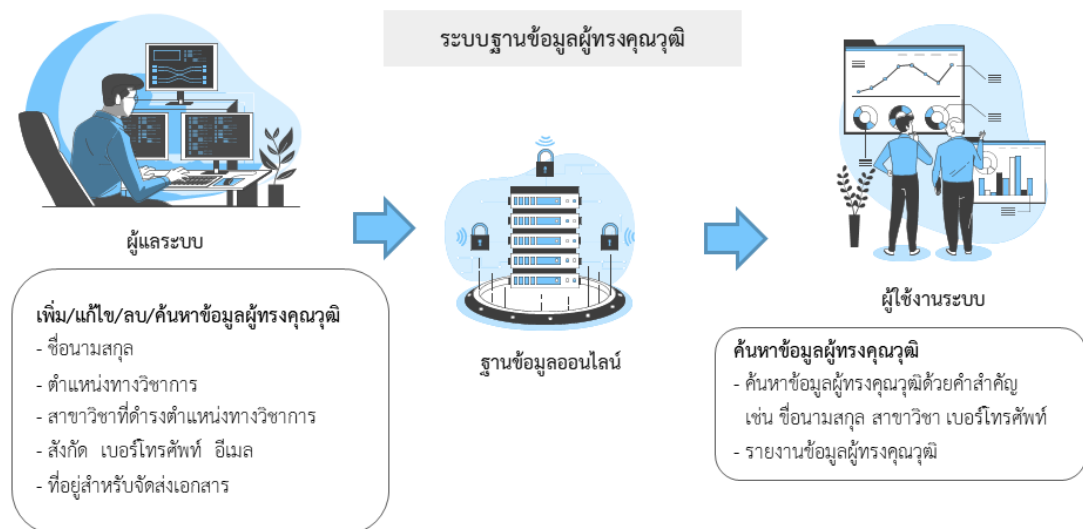
ผู้วิจัยจึงพัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิของหน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยการประยุกต์ใช้ฐานข้อมูล เอส คิว แอล เซิร์ฟเวอร์ (SQL Server) และโปรแกรมภาษา พี เอช พี (PHP) สำหรับสร้างเว็บแอปพลิเคชันตามหลักวงจรพัฒนาระบบ (System Developing Life Cycle: SDLC) (โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์, 2551) ที่มีจุดประสงค์ต้องการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อใช้ในการสืบค้นข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ และรวดเร็วในการให้บริการ โดยระบบสารสนเทศดังกล่าวจะสามารถเข้าถึงฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิ ในการจัดการข้อมูลได้ ทั้งนี้ระบบสารสนเทศจะมีการกำหนดสิทธิ์การใช้งาน การเข้าถึงข้อมูล เพื่อความปลอดภัยของการใช้งาน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิของหน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพระบบการจัดการฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิของหน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนา ซึ่งเริ่มจากการศึกษาขั้นตอนการทำงานของหน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ เอกสารผลงานวิจัย ทฤษฎีต่าง ๆ จากนั้นผู้วิจัยนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ด้านระบบบริหารฐานข้อมูลมาใช้ในการจัดการข้อมูล สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินการดังนี้

ภาพที่ 1 ภาพกรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ระบบพัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิของหน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เป็นการศึกษาและพัฒนาระบบสารสนเทศที่ทำงานในรูปแบบออนไลน์ และสามารถจัดเก็บข้อมูลได้ดังนี้

1. โครงสร้างการจัดเก็บข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย
  - 1.1 ชื่อนามสกุล
  - 1.2 ตำแหน่งทางวิชาการ
  - 1.3 สาขาวิชาที่ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ
  - 1.4 สังกัด

1.5 เบอร์โทรศัพท์

1.6 อีเมลหรือไอทีไลน์ (ถ้ามี)

1.7 ที่อยู่สำหรับจัดส่งเอกสาร

2. พัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิ ที่สามารถจัดการข้อมูลได้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และทำงานในรูปแบบออนไลน์บนเว็บเบราว์เซอร์

3. กลุ่มประชากร คือ เจ้าหน้าที่งานบริหารทรัพยากรบุคคล มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จำนวน 10 คน และประธาน กรรมการ และเลขานุการคณะกรรมการพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จำนวน 10 คน รวมจำนวน 20 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาระบบ คือ การสร้างสารสนเทศขึ้นมาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และช่วยลดขั้นตอนในการทำงาน ทำให้การทำงานรวดเร็วยิ่งขึ้น

2. ผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำหน้าที่ประเมินผลงานทางวิชาการจริยธรรม และจรรยาบรรณทางวิชาการ ที่คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ก.พ.อ.) กำหนด

3. ฐานข้อมูล คือ ส่วนของคอมพิวเตอร์ที่ใช้สำหรับการจัดเก็บข้อมูลรายละเอียดของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. หน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ คือ หน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

หน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ มีภาระหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับบุคลากรสายวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ได้แก่ การดำเนินงานเกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ ให้คณาจารย์ทั้งข้าราชการ และพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ เพื่อดำรงตำแหน่งทางวิชาการระดับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ โดยดำเนินการให้คำปรึกษากับผู้ขอตำแหน่งทางวิชาการ ส่งผลงานทางวิชาการให้อนุกรรมการกลั่นกรองผลงานทางวิชาการ ติดต่อหาบาทมา คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำหน้าที่ประเมินผลงานทางวิชาการและจริยธรรม และจรรยาบรรณทางวิชาการ จัดส่งผลงานทางวิชาการ จัดทำเอกสารการประชุม และรายงานการประชุมของคณะกรรมการพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิชุดต่าง ๆ รวมทั้งดูแลบริหารจัดการเว็บไซต์หน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ และช่องทางการสื่อสารอื่น ๆ

ปัญหากระบวนการดำเนินงานของหน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ ในส่วนที่ต้องติดต่อ ทาบทาม และจัดทำเอกสารสำหรับส่งให้คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำหน้าที่ประเมินผลงานทางวิชาการและ จริยธรรม และจรรยาบรรณ ทางวิชาการ มีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

1.1 ติดต่อ และทาบทามผู้ทรงคุณวุฒิ

1.2 จัดทำเอกสารสำหรับส่งให้คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

2. รายละเอียดวิธีปฏิบัติงาน

2.1 ติดต่อ และทาบทามผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อได้รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้รับการคัดเลือกจาก ประธานกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จะดำเนินการดังนี้

2.1.1 ทาบทามโดยติดต่อไปที่ต้นสังกัดของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอเบอร์โทรศัพท์ส่วนตัวของผู้ทรงคุณวุฒินั้น ๆ

2.1.2 ติดต่อไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ช่วยประเมินผลงานทางวิชาการ

2.1.3 จัดส่งข้อมูลเบื้องต้นของผู้ขอตำแหน่งทางวิชาการให้ผู้ทรงคุณวุฒิ

2.1.4 ติดต่อกับผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอทราบผลว่าตอบรับประเมินของผู้ขอตำแหน่งทางวิชาการรายนี้หรือไม่ และขอที่อยู่ที่จะฝากให้ส่งเอกสาร

2.1.5 เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิ ตอบรับเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จัดทำคำสั่งแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเสนอให้กับประธานคณะกรรมการพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการอนุมัติลงนาม

2.2 จัดทำเอกสารสำหรับส่งให้คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

2.2.1 จัดทำหนังสือราชการถึงกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมแนบสำเนาคำสั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้วย

2.2.2 จัดทำแบบประเมินผลงานทางวิชาการตามประเภทของผลงานทางวิชาการที่ยื่นขอ ในกรณีที่ยื่นกำหนดตำแหน่งทางวิชาการมากกว่า 1 ชิ้น จะต้องทำแบบสรุปผลประเมิน ผลงานทางวิชาการทุกชิ้นแนบไปด้วย

2.2.3 เอกสารที่ต้องส่งให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ก.พ.อ.03 ผลงานทางวิชาการ พร้อมแนบเอกสารหลักฐานการเผยแพร่ เอกสารหลักฐานการมีส่วนร่วมในผลงานทุกชิ้นแบบประเมิน ผลงานทางวิชาการ ใบสำคัญรับเงิน และแนบซองติดดวงตราไปรษณียากรสำหรับให้กรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิส่งผลการประเมินผลงานทางวิชาการ และใบสำคัญรับเงิน สำเนาบัตรประชาชนหรือบัตร ประจำตัวข้าราชการ สำเนาสมุดบัญชีธนาคารเพื่อใช้โอนเงินค่าตอบแทน กลับมาที่หน่วยกำหนดตำแหน่ง ทางวิชาการสำหรับดำเนินการต่อไป

3. ปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไข

3.1 ความยากของการติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิเนื่องจากผู้ทรงคุณวุฒิส่วนมากไม่สะดวกให้ติดต่อ เบอร์โทรศัพท์ส่วนตัว จึงต้องขอเบอร์โทรศัพท์ผู้ทรงคุณวุฒิผ่านทางต้นสังกัด และเจรจากับผู้ทรงคุณวุฒิว่าจะไม่ติดต่อรบกวนบ่อย จะชี้แจงตั้งแต่ครั้งแรกว่าจะติดต่อเพื่อช่วยย้า และนัดหมายประชุมเท่านั้น

3.2 ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านเกษียณอายุราชการ จึงไม่ค่อยได้เข้าไปที่มหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานที่สังกัด จึงทำให้ได้รับเอกสารช้ากว่าที่ควร แนวทางการแก้ไขคือ ขอที่อยู่เป็นที่อยู่ปัจจุบันที่ผู้ทรงคุณวุฒิ อาศัยอยู่ และนัดหมายวันที่ท่านจะสะดวกอยู่รับก่อนส่งเอกสารไป

3.3 การส่งผลงานทางวิชาการให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินนั้น เดิมส่งไปรษณีย์แบบลงทะเบียน จะใช้ระยะเวลาในการส่ง 3-7 วัน หรือนานกว่านั้น และเคยมีเอกสารตกหล่น ซึ่งไม่สามารถควบคุมทั้งในเรื่องระยะเวลาที่ได้รับ และไม่สามารถระบุแน่ชัดว่าใครเป็นผู้รับเอกสาร แนวทางการแก้ไขคือ เปลี่ยนเป็นส่งไปรษณีย์แบบด่วนพิเศษ (EMS) ซึ่งใช้ระยะเวลาในการส่งเพียง 1-3 วัน ซึ่งสามารถตรวจสอบสถานะได้ตลอดว่าเอกสารอยู่ที่ไหน และใครเป็นผู้ลงนามรับเอกสารนั้น

3.4 ข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิที่เคยติดต่อแต่ละราย ใช้วิธีการจดบันทึกในกระดาษข้อมูลจะประกอบด้วย ชื่อ-นามสกุล ตำแหน่งทางวิชาการ สาขาวิชาที่ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ สังกัด เบอร์โทรศัพท์ อีเมล ที่อยู่สำหรับจัดส่งเอกสาร ฯลฯ ไว้ในแฟ้ม และข้อมูลของผู้ข้อกำหนดตำแหน่งทางวิชาการที่จัดเก็บในห่องเก็บเอกสารของมหาวิทยาลัย ทำให้การค้นหาข้อมูลใช้เวลานานและมีข้อจำกัดในการค้นหาข้อมูลจะต้องค้นที่มหาวิทยาลัยเท่านั้น กล่าวคือหากจะติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิที่เคยติดต่ออีกครั้ง จะต้องไปค้นข้อมูลจากแฟ้มข้อมูลของผู้ข้อกำหนดตำแหน่งทางวิชาการซึ่งในแฟ้มนั้นประกอบไปด้วยเอกสารจำนวนมาก ทำให้ใช้เวลานานในการค้นหาข้อมูลติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิและไม่ครบถ้วน

4. ข้อควรระวังหรือข้อสังเกตในการปฏิบัติงาน

4.1 ควรตรวจสอบสถานะการดำเนินการส่ง ผู้รับ และจำนวนเอกสารทุกรายการที่ส่งไปให้กรรมการ

4.2 ควรตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารทุกรายการ

4.3 ควรเก็บข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่เคยติดต่อไว้ในที่เดียวกัน ทั้งที่เคยรับตรวจ และไม่รับตรวจ เพื่อจะไม่ต้องหาข้อมูลติดต่ออีก ในอนาคตอาจเพิ่มข้อมูลเกี่ยวกับผลการตรวจแต่ละท่าน และต้องเก็บเป็นฐานข้อมูลลับที่สุด

จิรินทร์ บัววัดใช้, และณัฐพัชร์ ศรีราจันทร์ (2558: 1261-1268) ได้พัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิ สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เพื่อใช้แก้ปัญหาขององค์กร ที่ต้องการจัดเก็บข้อมูลจำนวนมาก และส่วนใหญ่ถูกจัดเก็บอยู่ในรูปแบบของเอกสาร ระบบนี้ได้พัฒนาเพื่อให้ความสะดวกมากยิ่งขึ้น โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย 7 ขั้นตอนคือ 1) ศึกษาทฤษฎีเบื้องต้นและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) วิเคราะห์ออกแบบและพัฒนาระบบงาน 3) ออกแบบสอบถามความพึงพอใจผู้ใช้งาน

4) ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 5) ทดสอบระบบโดยผู้ใช้ 6) ประเมินความพึงพอใจผู้ใช้งาน และ 7) การประเมินผลและสรุปผลโดยระบบที่พัฒนาขึ้นนี้มีผู้เชี่ยวชาญประเมินประสิทธิภาพระบบ 1 คน และผู้ใช้งานประเมินความพึงพอใจระบบจำนวน 8 คน นอกจากนี้ข้อมูลที่ใช้สำหรับทดสอบมีข้อมูลตัวอย่าง 30 ระเบียบ (record) โดยผลการวิจัยพบว่าผู้ใช้งานมีความพอใจ อยู่ในระดับดีมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.58 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ที่ได้คือ 0.58

ศัชชญาส ดวงจันทร์ (2559: 1-10). ได้วิจัยการพัฒนาระบบฐานข้อมูลการให้บริการออนไลน์ ศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการให้บริการออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ของศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต (2) ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอาจารย์และเจ้าหน้าที่ศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่มีต่อระบบที่พัฒนาขึ้นกับความสอดคล้องและการนำไปสู่การใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ในสังคม และ (3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบฐานข้อมูลเพื่อการให้บริการออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ของศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ประชากร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาและ ผู้ใช้บริการผ่านระบบการให้บริการออนไลน์ของศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนา ผลการศึกษาพบว่า ระบบที่พัฒนาขึ้นเป็นการให้บริการในรูปแบบของศูนย์กลางเก็บรวบรวมแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ มีการให้บริการใน 5 ด้านหลัก ได้แก่ การเข้าถึงฟรีแวร์ หนังสือออนไลน์ วิทยุออนไลน์ อีเลิร์นนิ่ง สื่อการสอนออนไลน์ และ เว็บไซต์แหล่งความรู้ที่แนะนำ ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญพบว่า ระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านสื่อวิทยุออนไลน์ที่จัดทำขึ้นอย่างชัดเจน ซึ่งผู้สอนอาจมอบหมายงานหนึ่งแล้วให้หาข้อมูลจากวิทยุออนไลน์ซึ่งเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับนักศึกษาผู้บกพร่องทางการได้ยิน

วรทัศน์ วัฒนชีวินปกรณ์ (2563: 150-165) ได้วิจัยการพัฒนาระบบฐานข้อมูลของงานพัสดุ วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับจัดการเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบงานพัสดุ ได้แก่ ด้านการจัดหา ด้านการแจกจ่ายและควบคุม ด้านการบำรุงรักษา และด้านการจำหน่าย สามารถสืบค้นเอกสารดังกล่าวได้ 2) เพื่อสร้างเครื่องมือสำหรับจัดทำเอกสารการพัฒนาระบบงานพัสดุ ได้แก่ ด้านการจัดหา ด้านการแจกจ่ายและควบคุม ด้านการบำรุงรักษา และด้านการจำหน่าย เพื่อกำหนดมาตรฐานของเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบ 3) เพื่อเพิ่มความสะดวกและลดขั้นตอนในการประมวลผลข้อมูลจากเอกสารงานพัสดุ ผลการศึกษาพบดังนี้ ประการแรก ผลจากการพัฒนาระบบฐานข้อมูลของงานพัสดุ วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยผู้วิจัยได้จัดทำโปรแกรมระบบจัดการครุภัณฑ์และพัสดุ เป็นโปรแกรมระบบ Client/Server ซึ่งสามารถรองรับการทำงาน สำหรับจัดการครุภัณฑ์ทั้งแบบระบบเครือข่ายท้องถิ่น (LAN) ผ่านเครื่องแม่ข่าย (Server) หรือระบบ Stand

alone ใช้ภายในเครื่อง ซึ่งระบบจะครอบคลุมการทำงานใน 5 Module ดังนี้ 1. การรับสินค้าครุภัณฑ์ เข้าจาก Supplier แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1.1 ส่วนบันทึกรับสินค้าเข้า 1.2 ส่วนปรับปรุงข้อมูล รับสินค้าเข้า และ 1.3 ส่วนค้นหา/ยกเลิกรับข้อมูลครุภัณฑ์เข้า เป็นต้น 2. การเบิก-ยืมครุภัณฑ์ 3. การคืนครุภัณฑ์ 4. การแจ้งซ่อมครุภัณฑ์ และ 5. การจัดการข้อมูล Supplier ประการที่สองผลจากการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารต่อระบบฐานข้อมูลงานพัสดุ ผลการศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้บริหาร คือ ผู้บริหารหญิงและผู้บริหารชาย มีจำนวน 5 คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 50.0 พบว่า การประเมินด้านความสามารถทำงานตามความต้องการผู้ใช้ ผู้บริหารมีความพึงพอใจในระบบฐานข้อมูลมีความเหมาะสมของการแสดงผลของข้อมูล การแสดงข้อมูลที่ต้องสั่งซื้อ และการใช้งานระบบ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 การประเมินด้านหน้าที่ของโปรแกรม ผู้บริหารมีความพึงพอใจในระบบฐานข้อมูลมีความเหมาะสมของการแสดงข้อมูลในระบบฐานข้อมูล ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 การประเมินด้าน การใช้งานของโปรแกรม ผู้บริหารมีความพึงพอใจในระบบฐานข้อมูลมีความชัดเจนของข้อความที่แสดงบนจอภาพ การใช้สีของตัวอักษรพื้นหลัง และรูปภาพประกอบ ตำแหน่งการจัดวางส่วนต่าง ๆ บนจอภาพ และความเหมาะสมของโปรแกรมในภาพรวม ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้นงานของหน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ ในส่วนที่ต้องติดต่อ ทาบทาม และจัดทำเอกสารสำหรับส่งให้คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำหน้าที่ประเมินผลงานทาง วิชาการและจริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาการ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการพัฒนาระบบ ฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิของหน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เพื่อให้การ ทำงานและการบริการมีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยพัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิของหน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิควงจรการพัฒนาระบบ ประกอบด้วยกิจกรรม 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดปัญหา ผู้วิจัยศึกษาปัญหา ข้อเท็จจริงที่แท้จริง ซึ่งปัญหาหนึ่งของ ระบบงานที่ใช้ในปัจจุบันคือ ไม่มีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน การทำงานจะเน้นใน รูปแบบเอกสาร แบบฟอร์ม และคำขอจำนวนมาก จึงทำให้การให้บริการผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร และ อาจารย์ ลำช้า ขาดความเป็นระบบและขั้นตอนชัดเจน ทั้งการค้นหาข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิ การติดต่อ ประสานงาน การให้บริการแก่คณาจารย์ รวมถึงการรายงานผลต่อผู้บริหาร ที่มีความยุ่งยากในการจัดทำ เอกสาร จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้วิจัยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนากระบวนการทำงาน เพื่อเป็น เครื่องมือช่วยให้การทำงานของเจ้าหน้าที่ที่มีความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ หลังจากการศึกษาปัญหาและขั้นตอนการทำงาน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาจากการรวบรวมข้อมูลความต้องการต่าง ๆ ทั้งข้อมูลจากการสืบค้น ความต้องการของผู้ใช้งาน ความสามารถในการดำเนินการ โดยการรวบรวมจากเอกสารและการสัมภาษณ์

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปเป็นข้อกำหนดพัฒนาเป็นความสามารถของระบบใหม่ ด้วยการพัฒนาเป็นแบบจำลองการทำงานของระบบ

ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบ ผู้วิจัยนำผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ คือ แบบจำลองเชิงตรรกะมาพัฒนาเป็นแบบจำลองเชิงกายภาพ แบบจำลองเชิงตรรกะหมายถึงความสามารถของระบบสารสนเทศที่ต้องทำในระบบแบบจำลองเชิงกายภาพ ซึ่งจะเป็นการนำแบบจำลองเชิงตรรกะมาพัฒนาเป็นระบบสารสนเทศต่อไป เพื่อให้เกิดผลตามการออกแบบระบบ ซึ่งประกอบด้วย การออกแบบสถาปัตยกรรมการทำงานที่เกี่ยวข้องกับฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และระบบเครือข่าย รวมถึงการออกแบบรายงานการออกแบบหน้าจออินพุตข้อมูล การออกแบบผังงานระบบ การออกแบบฐานข้อมูล และการออกแบบโปรแกรม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบส่วนต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ออกแบบส่วนการจัดเก็บข้อมูล

3.1.1 ตารางผู้ดูแลระบบ ประกอบด้วย 1) รหัสผู้ดูแลระบบ 2) ชื่อผู้ใช้ 3) รหัสผ่าน

3.1.2 ตารางข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย 1) รหัสผู้ทรงคุณวุฒิ 2) ชื่อนามสกุลผู้ทรงคุณวุฒิ 3) ระดับตำแหน่งทางวิชาการ 4) สาขาวิชา 5) อนุสาขาวิชา/ความเชี่ยวชาญ 6) สังกัดหน่วยงาน 7) เบอร์โทรศัพท์ 8) อีเมล 9) ที่อยู่สำหรับจัดส่งเอกสาร และ 10) หมายเหตุ

3.2 การออกแบบหน้าจออินพุตข้อมูลและเอาต์พุตข้อมูล

หน้าจอล็อกอิน

ยินดีต้อนรับสู่...ระบบฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิของหน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

User name :

Password :

☐

ADMIN
ผู้ดูแลระบบ

☐

USER
ผู้ใช้งานระบบ

ภาพที่ 2 การออกแบบหน้าจอล็อกอินเข้าสู่ระบบ

หน้าจอผู้ดูแลระบบ

ฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิของหน่วยงานกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม Admin

ชื่อ - สกุล : สาขาวิชา : ค้นหา

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	สาขาวิชา	ข้อมูลการศึกษา/ความเชี่ยวชาญ	สังกัด	สถานที่ติดต่อ	เบอร์โทร	อีเมล / ไลน์	หมายเหตุ
1	ศาสตราจารย์ ดร.สุวธรรม	นิเทศศาสตร์	จบปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	บ้านเลขที่ ๑๐๐๐๐ หมู่ ๑๐๐๐ ตำบลบางนกปลี ๗๖๑๐๐	092-๖๖๖ ๖๖๖๖	๑๐๐๐๐@yachon.ac.th	เกษียณ
2	ศาสตราจารย์ ดร.สุวธรรม	นิเทศศาสตร์	จบปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	บ้านเลขที่ ๑๐๐๐๐ หมู่ ๑๐๐๐ ตำบลบางนกปลี ๗๖๑๐๐	091-๖๖๖ ๖๖๖๖	๑๐๐๐๐@yachon.ac.th	เกษียณ
3	ดร.วิจิตร วัฒนศิริ	การศึกษาศาสตร์	จบปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	บ้านเลขที่ ๑๐๐๐๐ หมู่ ๑๐๐๐ ตำบลบางนกปลี ๗๖๑๐๐	098-๖๖๖ ๖๖๖๖	๑๐๐๐๐@yachon.ac.th	เกษียณ
4	ดร.จันทน์ วัฒนศิริ	นิเทศศาสตร์	จบปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	บ้านเลขที่ ๑๐๐๐๐ หมู่ ๑๐๐๐ ตำบลบางนกปลี ๗๖๑๐๐	098-๖๖๖ ๖๖๖๖	๑๐๐๐๐@yachon.ac.th	เกษียณ
5	ดร.จันทน์ วัฒนศิริ	นิเทศศาสตร์	จบปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	บ้านเลขที่ ๑๐๐๐๐ หมู่ ๑๐๐๐ ตำบลบางนกปลี ๗๖๑๐๐	092-๖๖๖ ๖๖๖๖	๑๐๐๐๐@yachon.ac.th	เกษียณ

รายการที่ 1 ถึง 5 จากทั้งหมด 100

ภาพที่ 3 การออกแบบหน้าจอของผู้ดูแลระบบ

หน้าจอผู้ใช้งาน

ฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิของหน่วยงานกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม User

ชื่อ - สกุล : สาขาวิชา : ค้นหา

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	สาขาวิชา	ข้อมูลการศึกษา/ความเชี่ยวชาญ	สังกัด	สถานที่ติดต่อ	เบอร์โทร	อีเมล / ไลน์	หมายเหตุ
1	ศาสตราจารย์ ดร.สุวธรรม	นิเทศศาสตร์	จบปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	บ้านเลขที่ ๑๐๐๐๐ หมู่ ๑๐๐๐ ตำบลบางนกปลี ๗๖๑๐๐	092-๖๖๖ ๖๖๖๖	๑๐๐๐๐@yachon.ac.th	เกษียณ
2	ศาสตราจารย์ ดร.สุวธรรม	นิเทศศาสตร์	จบปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	บ้านเลขที่ ๑๐๐๐๐ หมู่ ๑๐๐๐ ตำบลบางนกปลี ๗๖๑๐๐	091-๖๖๖ ๖๖๖๖	๑๐๐๐๐@yachon.ac.th	เกษียณ
3	ดร.วิจิตร วัฒนศิริ	การศึกษาศาสตร์	จบปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	บ้านเลขที่ ๑๐๐๐๐ หมู่ ๑๐๐๐ ตำบลบางนกปลี ๗๖๑๐๐	098-๖๖๖ ๖๖๖๖	๑๐๐๐๐@yachon.ac.th	เกษียณ
4	ดร.จันทน์ วัฒนศิริ	นิเทศศาสตร์	จบปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	บ้านเลขที่ ๑๐๐๐๐ หมู่ ๑๐๐๐ ตำบลบางนกปลี ๗๖๑๐๐	098-๖๖๖ ๖๖๖๖	๑๐๐๐๐@yachon.ac.th	เกษียณ
5	ดร.จันทน์ วัฒนศิริ	นิเทศศาสตร์	จบปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	บ้านเลขที่ ๑๐๐๐๐ หมู่ ๑๐๐๐ ตำบลบางนกปลี ๗๖๑๐๐	092-๖๖๖ ๖๖๖๖	๑๐๐๐๐@yachon.ac.th	เกษียณ

รายการที่ 1 ถึง 5 จากทั้งหมด 100

ภาพที่ 4 การออกแบบหน้าจอของผู้ใช้งานระบบ

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนาระบบ เป็นขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรม โดยผู้วิจัยจะพัฒนาโปรแกรมตามผลลัพธ์จากการวิเคราะห์ระบบ โดยการประยุกต์ใช้ฐานข้อมูล เอส คิว แอล เซอร์เวอร์ และโปรแกรมภาษา พี เอช พี สำหรับสร้างเว็บแอปพลิเคชันตามหลักวงจรพัฒนาระบบ (System Developing Life Cycle: SDLC)

ขั้นตอนที่ 5 การทดสอบ ผู้วิจัยได้ทดสอบกับผู้ใช้ เพื่อเป็นการประเมินประสิทธิภาพการทำงานของระบบฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิ มีรายละเอียดดังนี้

5.1 การทดสอบโดยผู้พัฒนาระบบ ได้ทดสอบการทำงานของระบบทั้งหมด และหาข้อบกพร่องของระบบ ว่ามีขั้นตอนการทำงานที่ถูกต้องและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ โดยการกรอกข้อมูลสมมติในระบบ เพื่อให้ระบบทำการประมวลผลหาข้อผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น ก่อนนำไปให้ผู้ใช้งานระบบทดสอบกับข้อมูลจริงต่อไป

5.2 การทดสอบโดยกลุ่มประชากร มีการทดสอบ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

5.2.1 การทดสอบช่วงแอลฟา (Alpha testing) โดยการนำระบบที่ผ่านการแก้ไขไปทดสอบการทำงานโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน หากมีข้อผิดพลาดและมีข้อเสนอแนะต่าง ๆ ผู้วิจัยจะนำมาแก้ไขปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.2.2 การทดสอบช่วงเบต้า (Beta testing) เป็นการประเมินหาประสิทธิภาพของระบบในด้านการใช้งานของระบบ (Usability evaluation) โดยการนำระบบที่ผ่านการทดสอบช่วงแอลฟามาแล้ว ให้กลุ่มประชากรผู้ใช้งานระบบ จำนวน 20 คน ทดสอบการใช้งาน จากนั้นประเมินจากแบบประเมินประสิทธิภาพของระบบ โดยสถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยการนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51–5.00 หมายความว่า ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51–4.50 หมายความว่า ระดับมาก

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.51–3.50 หมายความว่า ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.51–2.50 หมายความว่า ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.01–1.50 หมายความว่า ระดับน้อยที่สุด

ค่าที่ยอมรับได้ คือ 3.50 ขึ้นไป คือ มีความพึงพอใจในระดับมาก

ขั้นตอนที่ 6 การนำระบบไปใช้ หลังจากดำเนินการทดสอบระบบเป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้น จะนำระบบไปติดตั้งเพื่อการใช้งาน โดยเจ้าหน้าที่หน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการในสถานการณ์จริง ซึ่งในขั้นตอนนี้หากเกิดปัญหาของการใช้งาน ผู้วิจัยจะแก้ไขปรับปรุงให้มีความสอดคล้องกับงานของหน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการมากขึ้น-และจะจัดทำเอกสารคู่มือการใช้งานระบบ รวมถึงการฝึกอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ต่อไป

ขั้นตอนที่ 7 การบำรุงรักษา หลังจากได้นำระบบฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้งานเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็จะเป็นขั้นตอนของการบำรุงรักษาเพื่อให้ระบบยังสามารถใช้งานได้ปกติ และอาจมีการปรับปรุงแก้ไขให้ทันสมัยต่อเทคโนโลยีปัจจุบัน

ผลการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับการระบบฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิของหน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยได้ดำเนินการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิของหน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม สามารถแบ่งส่วนการทำงานเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ผู้ดูแลระบบ ซึ่งจะสามารถจัดการข้อมูล การเพิ่ม การแก้ไข การค้นหา และการลบข้อมูลรายละเอียดของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้ในส่วนของผู้ดูแลระบบจะต้องกรอกข้อมูลผู้ใช้งานเข้าใช้ระบบ

และระบบจะตรวจสอบความถูกต้อง และด้านความปลอดภัย เพื่ออนุญาตให้สามารถเข้าใช้ระบบได้
ตามสิทธิ์ที่ได้ถูกกำหนดไว้ในระบบ ซึ่งแสดงการทำงานตามภาพต่อไปนี้

กรุณาเข้าสู่ระบบ

Username

Password

เข้าสู่ระบบ

ลงทะเบียน

ภาพที่ 5 หน้าจอการเข้าสู่ระบบ

สื

รหัสผู้ใช้งาน : administrator

หน้าสำหรับผู้ดูแลระบบ

ออกจากระบบ

รายการข้อมูล

เพิ่มข้อมูล

รายงาน

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ

เพิ่มสาขา

ค้นหา

ดาวน์โหลด

ลำดับ รายชื่อ	ตำแหน่ง/ บรรณารักษ์	ชื่อ - สกุล	สาขาวิชา	อีเมล/สาขา/ สถานที่ทำงาน	โทรศัพท์	อีเมล	ที่อยู่	หมายเลข	การ จัดการ
264	ศาสตราจารย์ ดร.	จำลอง สาขานวน	กฎหมาย ธุรกิจ	กฎหมายธุรกิจ มหาวิทยาลัย	083- 3333333	jamlong2@gmail.com	บ้านเลขที่ 43/1 ถนนพหลโยธิน แขวงเมือง นนทบุรี		ลบข้อมูล แก้ไข
263	ศาสตราจารย์ ดร.	จำลอง สาขานวน	เทคโนโลยี สารสนเทศ	รวม คอมพิวเตอร์	โทร- 8888888	jamlong2@gmail.com	บ้านเลขที่ 13 แขวง/เขต สามพราน กรุงเทพมหานคร 10230		ลบข้อมูล แก้ไข
262	รอง ศาสตราจารย์ ดร.	จำลอง สาขานวน	บริหารธุรกิจ	การบัญชี	089- 8888888	jamlong1@gmail.com	บ้านเลขที่ 11/1 แขวง/เขต สามพราน กรุงเทพมหานคร 10230		ลบข้อมูล แก้ไข

ภาพที่ 6 หน้าจอการใช้งานของผู้ดูแลระบบ

[illegible]

ภาพที่ 7 หน้าจอแสดงสำหรับการจัดการข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิ

ส่วนที่ 2 ผู้ใช้งานระบบ ในส่วนการใช้งานระบบจะเป็นหน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ซึ่งจะสามารถค้นหาข้อมูลปัจจุบันของผู้ทรงคุณวุฒิและรายงานข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิได้ ทั้งนี้ในส่วนของผู้ใช้งานระบบจะต้องกรอกข้อมูลผู้ใช้งานเข้าใช้ระบบ และระบบจะตรวจสอบความถูกต้อง และด้านความปลอดภัย เพื่ออนุญาตให้สามารถเข้าใช้ระบบได้ตามสิทธิ์ที่ได้ถูกกำหนดไว้ในระบบ ซึ่งสามารถเข้าใช้ระบบในการค้นหาข้อมูล ด้วยคำสำคัญ เช่น ชื่อ-นามสกุล สาขาวิชา เบอร์โทรศัพท์ เพื่อใช้สำหรับจัดทำรายงานรวมถึงประกอบการทำงานในขั้นตอนอื่น ๆ แสดงตามภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 8 หน้าจอแสดงการค้นหาข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิ สำหรับผู้ใช้งาน

2. ผลการประเมินประสิทธิภาพระบบการจัดการฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิของหน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม แสดงค่าคะแนนเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผู้วิจัยได้ประเมินระบบทั้งด้านประสิทธิภาพการทำงานของระบบ โดยกลุ่มประชากรผู้ใช้งานระบบ จำนวน 20 คน ซึ่งผลการประเมินเป็นดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินประสิทธิภาพการทำงานของระบบ

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านตรงตามความต้องการ	4.40	0.48	มาก
2. ด้านสามารถทำงานได้ตามหน้าที่	4.36	0.65	มาก
3. ด้านความง่ายต่อการใช้งาน	4.38	0.56	มาก
4. ด้านประสิทธิภาพ	4.37	0.48	มาก
5. ด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล	4.34	0.59	มาก

ประสิทธิภาพโดยรวม	4.37	0.55	มาก

จากตารางที่ 1 กลุ่มประชากรผู้ใช้งานประเมินประสิทธิภาพการทำงานของระบบประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.37, S.D. = 0.55) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นด้านตรงความต้องการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.48) ด้านความง่ายต่อการใช้งาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = 0.56) ด้านประสิทธิภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.37, S.D. = 0.48) ด้านความสามารถทำงานได้ตามหน้าที่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.65) และด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.34, S.D. = 0.59)

อภิปรายผล

1. การพัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิของหน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม สามารถแบ่งส่วนการทำงานเป็น 2 ส่วน คือ 1) ผู้ดูแลระบบ สามารถจัดการข้อมูล การเพิ่ม การแก้ไข การค้นหา และการลบข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิภายในระบบได้ และ 2) ผู้ใช้งานระบบ สามารถค้นหาข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิภายในระบบได้ เพื่อจัดทำรายงานประกอบการพิจารณาในขั้นตอนการทำงานของหน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการได้สะดวกและรวดเร็ว โดยที่ผู้ดูแลระบบและผู้ใช้งานระบบ จะต้องผ่านการตรวจสอบด้านความปลอดภัยของระบบก่อนเพื่อเข้าใช้งานตามสิทธิ์ที่กำหนดไว้

2. การประเมินประสิทธิภาพระบบการจัดการฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิของหน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยกลุ่มประชากรผู้ใช้งานระบบ จำนวน 20 คน พบว่า ด้านประสิทธิภาพโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.37, S.D. = 0.55) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นด้านตรงความต้องการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.48) ด้านความง่ายต่อการใช้งาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = 0.56) ด้านประสิทธิภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.37, S.D. = 0.48) ด้านความสามารถทำงานได้ตามหน้าที่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.65) และด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.34, S.D. = 0.59)

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยพัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิของหน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ซึ่งเป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการทำงานของหน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการให้มีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการทั้งเจ้าหน้าที่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารและคณาจารย์ และเพื่อให้เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการให้ดียิ่งขึ้น ควรมีการปรับปรุงและพัฒนา

ให้สามารถบริการคณาจารย์ที่ยื่นขอกำหนดตำแหน่งเข้าตรวจสอบความเคลื่อนไหวและทราบขั้นตอนการทำงานของหน่วยกำหนดตำแหน่งทางวิชาการได้

เอกสารอ้างอิง

- จิรันทร ปุ๊ฮวดใช้, และณัฐพัชร ศรีราชจันทร์. (2558: มีนาคม). การพัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิ สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. ใน *พัฒนางานวิจัย สร้างสรรค์ประเทศไทย ก้าวไกลสู่ประชาคมอาเซียน. การประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ครั้งที่ 7* (หน้า 1261-1268). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- วรทัศน์ วัฒนชีวินปกรณ์. (2563: กรกฎาคม-ธันวาคม). การพัฒนาระบบฐานข้อมูลของงานพัสดุ วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *วารสารวิชาการนวัตกรรมการสื่อสารสังคม*. 8(2), 150-165.
- ศัชชญาส์ ดวงจันทร์. (2559). การพัฒนาระบบฐานข้อมูลการให้บริการออนไลน์ ศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาวิทยาลัยสวนดุสิต. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 9(2), 1-10.
- โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. (2551). *ระบบฐานข้อมูล*. ซีเอ็ดดูเคชั่น.

การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนยุคใหม่
ด้วยการออกแบบการเรียนรู้เชิงพหุปัญญาเป็นฐาน 6 มิติ ผ่านกระบวนการ SELVES Process
Promoting Learning Management to Develop Modern Learners by Designing
Learning Based on Multiple Intelligences Based on 6 Dimensions Through
the SELVES Process

สุดคณิง อาจชอบการ^{1*}, วรพล ศรีเทพ² และเปรมพันธ์ ชูสิทธิ์³
Sutkhanueng Autchobkarn¹, Worapol Srithep² and Prampan Shoosit³

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน^{1*,2,3}
Office of the Basic Education Commission^{1*,2,3}

*Corresponding Author, E-mail: worapol.sri@hotmail.com

Received: May 9, 2024

Revised: June 12, 2024

Accepted: June 25, 2024

บทคัดย่อ

ในยุคที่การศึกษาและการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การพัฒนาการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนตอบสนองความต้องการของโลกยุคใหม่เป็นสิ่งจำเป็น โดยบทความนี้ผู้เขียนนำเสนอแนวคิดการจัดการเรียนรู้ผ่านการออกแบบเชิงพหุปัญญาเป็นฐาน 6 มิติ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งมิติด้านภาษา การเคลื่อนไหว ตรรกศาสตร์ มิติสัมพันธ์ มนุษย์สัมพันธ์ และธรรมชาติ ผ่านกระบวนการ SELVES Process ซึ่งมีกระบวนการดังนี้ 1) วิเคราะห์จุดแข็ง 2) สร้างสภาพแวดล้อม 3) ออกแบบบทเรียน 4) เข้าใจและยอมรับความหลากหลาย 5) ประเมินผลตามสภาพจริง และ 6) สำนวญตนเองกระตุ้นตามความถนัด ซึ่งกระบวนการทุกขั้นตอนจะส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะและศักยภาพได้เต็มที่ ตอบสนองต่อความท้าทายและความต้องการในยุคปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ: การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้เชิงพหุปัญญาเป็นฐาน
SELVES Process

Abstract

In an era of rapidly changing education and learning, the development of learning methods to meet the demands of the modern world is essential. This article introduces a learning management concept through a Six-dimensional Multiple Intelligence-based

design to enhance diverse learning in linguistic, kinesthetic, logical, spatial, interpersonal, and naturalistic dimensions through the SELVES Process, which involves: (1) analyzing strengths, (2) creating an environment, (3) designing lessons, (4) understanding and accepting diversity, (5) conducting authentic assessments, and (6) exploring oneself to foster individual aptitudes. Each step of this process enables learners to develop their skills and potentials comprehensively to meet current challenges and demands effectively, and sustainably.

Keywords: *Learning Management Promotion, Six-Dimensional Multiple Intelligence-Based Learning Design, SELVES Process*

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่โลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและความท้าทายใหม่ ๆ เกิดขึ้นเรื่อย ๆ การศึกษาและการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนยุคใหม่จำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับบริบททางสังคม เทคโนโลยี และความต้องการที่แตกต่างหลากหลายมากยิ่งขึ้น เพื่อสร้างศักยภาพในการแข่งขันและพัฒนาตนเองอย่างมีคุณภาพ การจัดการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองความหลากหลายนี้จำเป็นต้องมีกลยุทธ์การออกแบบที่สอดคล้องกับความสนใจและความสามารถเฉพาะตัวของผู้เรียนทุกคน (สมศักดิ์ คงเที่ยง, 2560)

ทฤษฎีพหุปัญญาของ Howard Gardner เป็นแนวคิดที่เน้นย้ำถึงความแตกต่างหลากหลายของความฉลาดในมนุษย์ โดย Gardner ได้นิยามปัญญาไว้ 8 ประเภท ได้แก่ ปัญญาด้านภาษา ปัญญาด้านตรรกะคณิตศาสตร์ ปัญญาด้านดนตรี ปัญญาด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ ปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง ปัญญาด้านการเข้าใจผู้อื่น และปัญญาด้านธรรมชาติ การเรียนรู้แบบพหุปัญญาเป็นฐานจึงมีเป้าหมายในการยอมรับและกระตุ้นปัญญาหลากหลายประเภทนี้ในแต่ละบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดงศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ และสร้างการเรียนรู้ที่ตรงกับความสนใจ ความถนัด และศักยภาพเฉพาะตัว (ทวิศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, 2560: ออนไลน์)

สำนักงานการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ได้สำรวจปัญหาด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน พบว่า นักเรียนมีปัญหาในด้านความสามารถทางการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ ซึ่งผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะเหล่านี้ยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษาและสำนักงานประเมินมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา (สมศ.) กำหนด (ศรินรัตน์ เพ็ญสุพรรณ, 2560) ด้วยเหตุนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนสำหรับนักเรียนยุคใหม่จึงควรมุ่งเน้นการใช้หลักทฤษฎีพหุปัญญาของโฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ โดยครูจะต้องเอาใจใส่และดูแลนักเรียนในทุกเรื่อง เพื่อค้นหาความถนัดที่เป็นเลิศในแต่ละบุคคล และส่งเสริมให้พัฒนาปัญญาในด้านนั้น ๆ อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้เด็กมีเขavnปัญญาหลายด้านหรือพหุปัญญา

8 ด้าน ตามทฤษฎีของโฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็น "คนเก่ง คนดี" ในปัจจุบัน ความดีต้องครอบคลุมทั้งต่อตนเองและสังคม นักเรียน ควรเข้าใจตนเองและสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (บัวลักษณ์ เพชรงาม, 2567)

บทความนี้จึงศึกษาและเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงพหุปัญญาอย่างละเอียด ตั้งแต่หลักการ ทฤษฎี จนถึงการประยุกต์ใช้จริงในห้องเรียน รวมถึงยกตัวอย่างรูปแบบกิจกรรมและการสอนที่สอดคล้องกับปัญญาแต่ละด้าน ซึ่งผู้เขียนได้เลือกพหุปัญญา 6 มิติ ได้แก่ มิติด้านภาษา การเคลื่อนไหว ตรรกศาสตร์ มิติสัมพันธ์ มนุษย์สัมพันธ์ และธรรมชาติ เนื่องด้วยทั้ง 6 มิติมีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาโดยทั่วไป ผ่านกระบวนการ SELVES อันประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์จุดแข็ง 2) การสร้างสภาพแวดล้อม 3) การออกแบบบทเรียน 4) การเข้าใจและยอมรับความหลากหลาย 5) การประเมินผลตามสภาพจริง และ 6) การสำรวจตนเองกระตุ้นตามความถนัด โดยกระบวนการนี้สนับสนุนทฤษฎีพหุปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพผ่านการประเมินและการส่งเสริมศักยภาพที่หลากหลายของนักเรียน เช่น การวิเคราะห์จุดแข็งช่วยให้นักเรียนรู้จักและพัฒนาความสามารถเฉพาะตัว การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย การออกแบบบทเรียนที่เน้นความเข้าใจและยอมรับความหลากหลายช่วยให้ทุกคนได้รับการสนับสนุนตามความถนัด การประเมินผลตามสภาพจริงช่วยให้สามารถวัดผลการเรียนรู้ที่แท้จริงได้ และการสำรวจตนเองกระตุ้นตามความถนัดช่วยส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้ตลอดชีวิต กระบวนการทั้งหมดนี้ไม่เพียงแต่ส่งเสริมพหุปัญญาของนักเรียนแต่ละด้าน แต่ยังสนับสนุนการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและยั่งยืน เพื่อเป็นแนวทางให้ครูและผู้ที่สนใจได้นำไปปรับใช้กับการเรียนการสอนของตนเอง ให้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างรอบด้านและสอดคล้องกับศักยภาพเฉพาะตัวของผู้เรียนแต่ละคน

การจัดการเรียนรู้

ความหมายของการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ (Learning Management) หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ครอบคลุมการวางแผน การดำเนินการสอน และการประเมินผล โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น สร้างโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหาผ่านกิจกรรมและการมีส่วนร่วมต่าง ๆ ของตนเอง การจัดการเรียนรู้ควรมีความยืดหยุ่นในการออกแบบเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการและลักษณะเฉพาะของผู้เรียนแต่ละคน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การวางแผน การออกแบบ และการดำเนินการเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ ทศนคติ และคุณค่าที่เหมาะสม

ครูและผู้สอนจึงทำหน้าที่เป็นผู้นำทางและจัดการกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

กล่าวสรุป คือ การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่รวมการวางแผน การออกแบบ การจัดเตรียมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และการนำไปปฏิบัติ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ การศึกษาได้ โดยเน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่เหมาะสม ทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้พัฒนาตนเองและประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นหัวใจของการพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพราะเป็นกระบวนการที่นักเรียนได้รับความรู้ ทักษะ และค่านิยมที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพและประสบความสำเร็จ การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นพื้นฐานในการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้เต็มที่ สร้างความเข้มแข็งด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557) รวมถึงการเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวในสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งการเตรียมความพร้อมของนักเรียนในสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 นั้น จำเป็นต้องครอบคลุมหลายด้านที่สำคัญ ประการแรกคือ การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถประเมินข้อมูลและสถานการณ์ที่ซับซ้อนอย่างมีเหตุผล ประการที่สองคือการเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาเพื่อให้นักเรียนสามารถเผชิญหน้าและจัดการกับปัญหาที่ไม่คาดคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การทำงานร่วมกันเป็นทีมยังเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องปลูกฝัง เพราะการทำงานร่วมกันช่วยสร้างความสามารถในการสื่อสารและการปรับตัวต่อการทำงานในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย ทั้งหมดนี้ ควรเสริมด้วยการปลูกฝังค่านิยมและจริยธรรมที่เหมาะสม เพื่อให้มั่นใจว่านักเรียนสามารถดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีคุณธรรมและมีคุณภาพ การเตรียมความพร้อมในลักษณะนี้จะช่วยให้นักเรียนมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวได้ดีในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง โดยความสำคัญมีดังนี้

1. พัฒนาทักษะที่จำเป็น การจัดการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานและชีวิต เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการแก้ปัญหา เป็นสิ่งที่ผู้เรียนต้องใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิต การจัดการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะเหล่านี้ (Dewey, 1938)

2. สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย การวางแผนการสอนที่หลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนทำให้พวกเขาเข้าใจและประยุกต์ใช้ความรู้ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์จริงช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตได้ง่ายขึ้น (Bransford, Brown & Cocking, 2000)

3. ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักค้นหาข้อมูลและเรียนรู้ด้วยตนเอง และจะกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักการค้นคว้าด้วยตนเองและพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นทักษะสำคัญสำหรับการเติบโตและพัฒนาตนเองในอนาคต (Darling-Hammond, & Bransford, 2005)

4. สร้างความสัมพันธ์ที่ดี การเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันและมีส่วนร่วมกับผู้อื่น จะช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคมและการปรับตัวในองค์กร กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการทำงานเป็นกลุ่มหรือการมีส่วนร่วมจะช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะทางสังคมที่แข็งแกร่ง (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2560) ซึ่งนับเป็นสิ่งสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ในอนาคตจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการพัฒนาทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การจัดการเรียนรู้ในอนาคตจะต้องปรับตัวอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคมอย่างรวดเร็ว ลักษณะสำคัญคือการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์ ระบบการเรียนรู้ผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ และเครื่องมือการเรียนรู้แบบอินเทอร์แอคทีฟ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้จะเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้ต้องมีความยืดหยุ่นสูง ปรับเปลี่ยนเนื้อหาและวิธีการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน การประเมินผลการเรียนรู้จะเน้นการประเมินแบบต่อเนื่องเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนในยุคใหม่ต้องการทักษะที่แตกต่างจากเดิม การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวและประสบความสำเร็จในโลกที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมั่นใจผู้เรียนยุคใหม่ต้องเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อนขึ้น รวมถึงความต้องการทักษะใหม่ที่แตกต่างกันที่เคยเป็นมา การจัดการเรียนรู้จึงต้องปรับตัวเพื่อสร้างความพร้อมและศักยภาพที่เหมาะสมสำหรับอนาคตที่ไม่แน่นอนนี้ โดยมีแนวทางสำคัญของการจัดการเรียนรู้ในอนาคต (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557) ดังนี้

1. การบูรณาการเทคโนโลยี (Integration of technology) เทคโนโลยีจะมีบทบาทสำคัญในการออกแบบการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ สื่อดิจิทัล และเครื่องมือการเรียนรู้ต่าง ๆ ผู้สอนสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างการเรียนรู้ที่เข้าถึงได้อย่างทั่วถึง และเพิ่มความยืดหยุ่นในการเข้าถึงเนื้อหาสำหรับผู้เรียน

2. การเน้นทักษะที่ไม่ซ้ำซ้อนกับเครื่องจักร (Emphasis on human skills) ทักษะเชิงมนุษย์ เช่น การคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา และการสื่อสารจะเป็นทักษะที่เครื่องจักรไม่สามารถทดแทนได้ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จะเน้นพัฒนาทักษะเหล่านี้ให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับงานที่ซับซ้อนและต้องการความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น

3. การบูรณาการวิชาการและการปฏิบัติ (Integration of theory and practice): การเชื่อมโยงความรู้เชิงทฤษฎีกับการปฏิบัติผ่านโครงการฝึกงาน กิจกรรมจำลอง หรือการฝึกฝนทักษะในสถานการณ์จริง จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานและสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างมั่นใจ

4. การเรียนรู้แบบยืดหยุ่น (Flexible learning) ผู้เรียนจะต้องการรูปแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นมากขึ้น เช่น การเรียนแบบโมดูล โครงการฝึกอบรมระยะสั้น และการเรียนรู้ผ่านโครงการ เพื่อให้สามารถปรับการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความต้องการเฉพาะบุคคล

5. การวางแผนเส้นทางการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล (Personalized learning path) การใช้ข้อมูลการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อวางแผนเส้นทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสนใจและความสามารถเฉพาะตัว ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะได้ในรูปแบบที่ตรงกับตนเองและบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวสรุป คือ การจัดการเรียนรู้ในอนาคตต้องปรับตัวเพื่อสร้างความพร้อมและศักยภาพที่เหมาะสมสำหรับอนาคตที่ไม่แน่นอน โดยมีแนวทางสำคัญหลายประการ ได้แก่ การบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มการเข้าถึงและความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์และสื่อดิจิทัล การเน้นพัฒนาทักษะที่เครื่องจักรไม่สามารถทดแทนได้ การบูรณาการวิชาการและการปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการฝึกงานและกิจกรรมจำลอง การเรียนรู้แบบยืดหยุ่นที่ตอบสนองต่อความต้องการและสถานการณ์เฉพาะบุคคล และการวางแผนเส้นทางการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคลโดยใช้ข้อมูลการเรียนรู้เพื่อปรับให้เหมาะสมกับความสนใจและความสามารถของผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะและบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนยุคใหม่

การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนยุคใหม่เป็นสิ่งสำคัญในการเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคตในยุคดิจิทัลและพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 (บัวลักษณ์ เพชรงาม, 2567) โดยมีแนวทางดังนี้

1. ส่งเสริมการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-Centered Approach) ผู้เรียนควรได้รับโอกาสในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ของตนเอง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเชิงรุก เช่น การแก้ปัญหาเชิงปฏิบัติ จะช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจที่เป็นอิสระ

การเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ที่ตรงกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและวิธีการเรียนรู้ ทำให้รู้สึกถึงความรับผิดชอบและเป็นเจ้าของการเรียนรู้มากขึ้น การทำกิจกรรมเชิงรุกช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเชิงปฏิบัติและฝึกทักษะในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ แนวทางนี้เสริมสร้างทักษะการ

คิดวิเคราะห์และการตัดสินใจ ทำให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการตีความข้อมูลและตัดสินใจด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21

2. การใช้เทคโนโลยีในการสอน (Using Technology in Teaching) สื่อดิจิทัลและเครื่องมือเทคโนโลยีสามารถนำมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอนและสร้างความน่าสนใจในบทเรียน อุปกรณ์อินเทอร์เน็ตที่พอจะส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายและน่าตื่นเต้น

การใช้เทคโนโลยีในการสอนปรับปรุงการเรียนรู้ให้ทันสมัยและเหมาะสมกับยุคดิจิทัล เทคโนโลยีช่วยให้การนำเสนอข้อมูลชัดเจนและเข้าถึงง่ายขึ้น ผู้สอนสามารถใช้วิดีโอ กราฟิก และสื่อดิจิทัลอื่น ๆ เพื่อเสริมความเข้าใจในหัวข้อที่ซับซ้อน เนื้อหาที่หลากหลายและเครื่องมือโต้ตอบ เช่น เกม การศึกษาและโปรแกรมจำลอง ช่วยเพิ่มความน่าสนใจและสนุกสนานในบทเรียน อุปกรณ์อินเทอร์เน็ตที่พอ เช่น สมาร์ทบอร์ด แท็บเล็ต และแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ เทคโนโลยียังสามารถวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ทำให้ครูปรับเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน การใช้เทคโนโลยีจึงเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการสร้างสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ที่สนุกสนานและส่งเสริมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

3. การพัฒนาทักษะการแสวงความรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Development of Information Seeking Skills and Lifelong Learning) เน้นที่ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแสวงความรู้ และคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน การเรียนรู้ด้วยตนเองและการสืบค้นความรู้เป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้พวกเขาปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

การพัฒนาทักษะการแสวงความรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนยุคใหม่ในยุคดิจิทัล แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สามารถทำได้โดยการให้ความสำคัญกับประเด็นดังต่อไปนี้ ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการตรวจสอบ วิเคราะห์ และประเมินข้อมูลจากมุมมองต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแยกแยะข้อเท็จจริงจากความคิดเห็นและตัดสินใจด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล ทักษะการคิดสร้างสรรค์ กระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์วิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาและเผชิญกับความท้าทาย ด้วยการนำเสนอแนวคิดหรือโครงการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดลองและค้นหาวิธีการที่หลากหลาย การเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถจัดการการเรียนรู้ของตนเอง โดยให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายและสร้างแผนการเรียนรู้ เพื่อให้มีวินัยในการเรียนรู้และรู้วิธีค้นหาคำตอบจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ด้วยตนเอง ทักษะการสืบค้นความรู้ ฝึกฝนให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากรที่เชื่อถือได้ผ่านการใช้อินเทอร์เน็ต ห้องสมุดดิจิทัล และสื่ออื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาความรู้ในหัวข้อที่สนใจ ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ปลูกฝังทักษะที่เกี่ยวกับความยืดหยุ่นและการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกดิจิทัล ผ่านการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งแนวทาง

เหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนยุคใหม่มีความพร้อมและความมั่นใจในการเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ ที่มาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

4. การทำงานร่วมกันและการสื่อสาร (Collaboration and Communication) การจัดการเรียนรู้ด้วยโครงการกลุ่มและกิจกรรมที่ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันจะพัฒนาทักษะการสื่อสารและการแก้ปัญหาาร่วมกัน พร้อมเสริมสร้างความสัมพันธ์และการปรับตัวในสังคม

การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนยุคใหม่ในด้านนี้สามารถทำได้โดย โครงการกลุ่ม (project works) การแบ่งผู้เรียนให้ทำงานร่วมกันในโครงการหรือปัญหาที่กำหนด ช่วยให้พวกเขาได้ฝึกฝน การแบ่งปันความคิดเห็น ประสานงาน และแบ่งหน้าที่กันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการทำงานร่วมกันในองค์กรหรือการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน กิจกรรมที่ต้องอาศัยการทำงานร่วมกัน (collaborative activities) การเรียนรู้ผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การให้ข้อเสนอแนะหรือการสร้างผลงานร่วมกัน เช่น การอภิปรายกลุ่ม (group discussion) จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการรับฟังและแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ตลอดจนปรับปรุงทักษะการเจรจาต่อรองและการรับมือกับความเห็นที่หลากหลาย การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ สอนให้ผู้เรียนสื่อสารอย่างชัดเจนและตรงประเด็นในการพูดและเขียน เพื่อให้สามารถถ่ายทอดข้อมูลและความคิดของตนให้ผู้อื่นเข้าใจได้ รวมถึงการฝึกใช้สื่อดิจิทัลในการสื่อสารเพื่อให้เหมาะกับบริบทปัจจุบัน การแก้ปัญหาร่วมกัน จัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนระดมสมองและพัฒนากลยุทธ์ในการแก้ปัญหาร่วมกัน เพื่อให้พวกเขาเรียนรู้การใช้ทรัพยากรร่วมกัน รวมถึงการคิดค้นแนวทางที่ผสมผสานระหว่างความคิดเห็นที่หลากหลาย เสริมสร้างความสัมพันธ์และการปรับตัวในสังคม การทำงานร่วมกันในทีมทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีผ่านการเคารพความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้อื่น นอกจากนี้ยังช่วยให้พวกเขาเรียนรู้ที่จะปรับตัวต่อการทำงานในสภาพแวดล้อมที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลง ซึ่งทักษะเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนยุคใหม่สามารถสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรหรือชุมชนในอนาคต

5. การประเมินผลที่เน้นพัฒนาการ (Developmental Assessment) วิธีประเมินผลแบบต่อเนื่องและเน้นพัฒนาการจะช่วยให้ครูชี้แนะเส้นทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน

การประเมินผลที่เน้นพัฒนาการ เป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยครูวางแผนและปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน การประเมินผลแบบนี้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนยุคใหม่ในหลายด้าน ดังนี้ ได้แก่ การประเมินผลแบบต่อเนื่อง (continuous assessment) การประเมินอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาที่สม่ำเสมอจะช่วยให้ครูสามารถติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนและเข้าใจถึงทักษะหรือความรู้ที่ต้องการการพัฒนาเพิ่มเติม โดยประเมินผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น โครงการ รายงาน หรือแบบฝึกหัด การประเมินผลที่

เน้นพัฒนาการ แนวทางการประเมินที่ให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าเป็นรายบุคคลจะช่วยให้ครูสามารถเสนอแนะกลยุทธ์หรือแนวทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะและความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง การให้ข้อมูลย้อนกลับที่สร้างสรรค์ (constructive feedback) การให้ข้อเสนอแนะที่ชัดเจนและสร้างสรรค์แก่ผู้เรียนในทุกขั้นตอนของการประเมินจะช่วยให้พวกเขาเข้าใจถึงจุดที่ควรปรับปรุง พร้อมทั้งมีกำลังใจที่จะปรับปรุงตนเองต่อไป การร่วมวางแผนการเรียนรู้ (collaborative planning) การวางแผนเส้นทางการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียนเองจะทำให้พวกเขามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและเข้าใจถึงแนวทางที่จะไปถึงเป้าหมายนั้น ครูสามารถสนับสนุนด้วยคำแนะนำเฉพาะบุคคล ปรับปรุงการเรียนรู้ การประเมินที่เน้นพัฒนาการจะช่วยครูปรับปรุงการสอนและกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนยุคใหม่ เพื่อให้พวกเขามีส่วนร่วมและมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดี ซึ่งการประเมินผลที่เน้นพัฒนาการช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการพัฒนาตนเอง พร้อมทั้งทำให้ครูสามารถปรับเปลี่ยนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะบุคคลได้

6. การบูรณาการวิชาการและการปฏิบัติ (Integration of Academic and Practice) การประยุกต์ใช้ทฤษฎีในสถานการณ์จริง เช่น วิธีการสอนด้วยสถานการณ์จำลอง จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่มีความหมายและความรู้ที่เป็นประโยชน์

การบูรณาการวิชาการและการปฏิบัติ เป็นการเชื่อมโยงระหว่างความรู้ที่ได้รับจากทฤษฎีกับการใช้งานจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่มีความหมาย แนวทางนี้จะส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนยุคใหม่ได้ดังนี้ ได้แก่ การประยุกต์ใช้ทฤษฎีในสถานการณ์จริง การออกแบบโครงการหรืองานวิจัยที่ผู้เรียนต้องใช้ทฤษฎีที่ได้ศึกษาไปแก้ไขปัญหาในชีวิตจริงจะช่วยให้พวกเขาเข้าใจแนวคิดเชิงวิชาการและวิธีการปฏิบัติในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างชัดเจนขึ้น สถานการณ์จำลอง (simulated scenarios) การสร้างสถานการณ์จำลองที่คล้ายคลึงกับปัญหาในโลกจริงจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ เช่น การใช้กรณีศึกษา (case studies) หรือแบบจำลองดิจิทัล (digital simulation) โครงการที่เกี่ยวข้องกับชุมชนหรือภาคธุรกิจ การจัดโครงการที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับชุมชนหรือภาคธุรกิจจะช่วยให้พวกเขามีโอกาสประยุกต์ใช้ความรู้ที่เรียนมาในการแก้ปัญหาหรือสร้างประโยชน์ให้กับสังคม และเรียนรู้การทำงานร่วมกับคนอื่น การฝึกงานหรือการทำงานภาคสนาม (internships or fieldwork) การให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมฝึกงานในองค์กรหรือทำงานภาคสนามจริงจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นภาพการประยุกต์ใช้ทฤษฎีและพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานที่จำเป็นการสะท้อนประสบการณ์ (reflective practice) การสนับสนุนให้ผู้เรียนสะท้อนประสบการณ์จากกิจกรรมที่ได้ทำ จะช่วยให้พวกเขาเข้าใจถึงกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง สามารถปรับปรุงและพัฒนาทักษะต่อไป ซึ่งการบูรณาการระหว่างทางทฤษฎีและการปฏิบัติเป็นการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับโลกการทำงานและความท้าทายในชีวิตจริง ช่วยสร้างทักษะและความรู้ที่นำไปใช้ได้จริง และทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจ

ในการเผชิญกับอนาคตในยุคดิจิทัล แนวทางเหล่านี้สามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ในการเตรียมผู้เรียนยุคใหม่ให้พร้อมสำหรับโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาผ่านทักษะที่สำคัญในยุคดิจิทัล

รูปแบบการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่

การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่เพื่อพัฒนาผู้เรียนยุคใหม่เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เนื่องจากสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี รูปแบบการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพควรคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ตลอดจนส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการใช้ทักษะทางสังคม โดยรูปแบบการส่งเสริมที่นิยมมีดังนี้

1. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนทำงานเป็นทีม ร่วมมือกันในการแก้ปัญหาและทำกิจกรรม ส่งเสริมทักษะการสื่อสารและการทำงานเป็นกลุ่ม (Johnson & Johnson, 2009)
2. การเรียนรู้แบบโครงงาน (project-based learning) ให้ผู้เรียนได้ทำงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจริงในชีวิตประจำวัน ช่วยเสริมสร้างทักษะการวิจัย การวางแผน และการคิดวิเคราะห์ (Thomas, 2000)
3. การเรียนรู้ผ่านปัญหา (problem-based learning) ผู้เรียนจะได้รับโจทย์ปัญหาจริงเพื่อค้นคว้าและเสนอแนวทางแก้ไข ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา (Barrows & Tamblyn, 1980)
4. การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (experiential learning) เน้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงผ่านกิจกรรมจริงหรือสถานการณ์จำลอง เพื่อเรียนรู้และปรับใช้ทักษะที่ได้จากประสบการณ์ (Kolb, 1984)
5. การเรียนรู้แบบผสมผสาน (blended learning) เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานรูปแบบการเรียนในชั้นเรียนแบบดั้งเดิมเข้ากับการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ วิธีนี้ช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นและประสิทธิภาพในการเรียนรู้ โดยผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาบทเรียนได้หลากหลายรูปแบบ ทั้งการฟังบรรยายในห้องเรียน การทำกิจกรรมกลุ่ม และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองผ่านสื่อดิจิทัล เช่น วิดีโอ บทเรียนออนไลน์ หรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ การผสมผสานนี้ไม่เพียงช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามจังหวะและความสามารถของตนเอง แต่ยังส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง การคิดวิเคราะห์ และการใช้เทคโนโลยี ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 (Garrison & Kanuka, 2004)

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่กล่าวถึงข้างต้นส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 ทั้งด้านการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีม รวมถึงทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การปรับตัว และการประยุกต์ใช้ความรู้ รูปแบบการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เหล่านี้ควรนำไปใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้

การเรียนรู้เชิงพหุปัญญาเป็นฐาน

การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนยุคใหม่ด้วยการออกแบบการเรียนรู้เชิงพหุปัญญาเป็นฐานนั้น สอดคล้องกับทฤษฎีพหุปัญญาของโฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ซึ่งเสนอว่ามนุษย์มีปัญญาหลายด้าน โดยแบ่งออกเป็น 6 มิติ (Gardner, 1983; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ศูนย์พัฒนาวิชาการ, 2561) ดังนี้

1. มิติด้านภาษา (Linguistic Intelligence) หมายถึง ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การอ่าน การเขียน และการจัดระบบความคิด อันเป็นการพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร ทั้งการเข้าใจและการใช้ภาษาที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการเรียนรู้ภาษาที่สอง เพื่อเพิ่มทักษะในการคิดวิเคราะห์และการสื่อสารระหว่างบุคคล

ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การอ่าน การเขียน และการจัดระบบความคิดนั้น สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพหุปัญญาด้านนี้ได้ดังนี้ การอ่านหนังสือ วรรณกรรม บทกวี เรื่องสั้น และการวิเคราะห์เนื้อหาและรูปแบบภาษาที่ใช้ การเขียนเรียงความ บทความ ร้อยกรอง การเขียนสร้างสรรค์ต่าง ๆ กิจกรรมการพูด เล่าเรื่อง อภิปราย แสดงบทบาทสมมติ การเล่นเกมคำศัพท์ เกมคำพ้อง สำนวน สุภาษิต การฟังเพลง ฟังรายการวิทยุ ฟังบรรยาย และวิเคราะห์เนื้อหาและรูปแบบภาษาที่ใช้ การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้จดบันทึก สรุปใจความสำคัญ เรียบเรียงความคิด การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ศึกษาอุปประโยค โครงสร้างภาษา

2. มิติด้านการเคลื่อนไหว (Bodily-Kinesthetic Intelligence) หมายถึง ความสามารถในการใช้ร่างกายของตนเองได้อย่างคล่องแคล่ว และการควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกาย อันเป็นการใช้กิจกรรมทางกายภาพเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างการเคลื่อนไหวและการเรียนรู้ทั้งทางด้านจิตใจและร่างกาย ทำให้ผู้เรียนมีสุขภาพที่ดีและพัฒนาการทางสมอง

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถทางด้านการเคลื่อนไหว และทักษะทางร่างกายในการเรียนรู้ ดังนี้

2.1 การใช้กิจกรรมทางกายภาพเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ เช่น การละเล่น การเคลื่อนไหวประกอบจังหวะ การทำกิจกรรมนอกสถานที่ เป็นต้น

2.2 สร้างความสัมพันธ์ระหว่างการเคลื่อนไหวกับการเรียนรู้ทางด้านจิตใจและสมอง ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น

2.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพร่างกายที่ดี ได้ออกกำลังกาย ผ่อนคลายความตึงเครียด

2.4 พัฒนาการทางสมองของผู้เรียน เนื่องจากการเคลื่อนไหวร่างกายกระตุ้นการทำงานของสมองได้ดีขึ้น

การสอดแทรกกิจกรรมการเคลื่อนไหวในการเรียนการสอนจึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยตอบสนองความถนัดด้านนี้ของผู้เรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สนุกสนาน และช่วยพัฒนาทั้งร่างกายและสมองควบคู่กันไป

3. มิติด้านตรรกศาสตร์ (Logical-Mathematical Intelligence) หมายถึง ความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล การคิดวิเคราะห์ การคำนวณ และการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ อันเป็นการพัฒนาความสามารถในการใช้เหตุผล วิเคราะห์ข้อมูล และแก้ไขปัญหา การเรียนรู้ในด้านนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจและคิดอย่างมีเหตุผลได้ดีขึ้น

มิติด้านตรรกศาสตร์ เป็นการนำข้อมูลที่มีอยู่มาสร้างเป็นหลักการและขั้นตอนอย่างมีเหตุผล เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปหรือคำตอบที่สมเหตุสมผลมีความสำคัญในการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์เชิงระบบ การใช้เหตุผล และการแก้ไขปัญหาเชิงกลยุทธ์ การมีทักษะนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจและคิดอย่างมีเหตุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลดีทั้งต่อการศึกษา การทำงาน และการดำเนินชีวิตประจำวัน สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพหุปัญญาด้านนี้ได้โดยการฝึกฝนทักษะการแก้ไขปัญหา การคำนวณ และการวิเคราะห์สถานการณ์อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังควรเน้นส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกตั้งคำถามเชิงตรรกศาสตร์ เพื่อกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ที่ลึกซึ้งมากขึ้น

4. มิติด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial Intelligence) หมายถึง ความสามารถในการมองเห็นและจินตนาการภาพ รูปทรง สี และมิติต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง อันเป็นการเข้าใจความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริมให้คิดเชื่อมโยงและรู้จักมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน

การทำความเข้าใจความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ผ่านการมองภาพที่ครอบคลุมและชัดเจน ผู้ที่มีความสามารถสูงในด้านนี้สามารถมองเห็นและเชื่อมโยงปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบและมีความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ยังมีทักษะในการคิดเชิงภาพ การวาดและการสร้างแบบจำลองที่ซับซ้อน เพื่อส่งเสริมความสามารถในด้านมิติสัมพันธ์ สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพหุปัญญาด้านนี้ได้ เช่น การวาดภาพ การสร้างแบบจำลองสามมิติ หรือการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิก นอกจากนี้ การสอนให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน จะช่วยกระตุ้นให้พวกเขาเข้าใจในความสัมพันธ์และรูปแบบของสิ่งต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

5. มิติด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Intelligence) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึก ความคิด และแรงจูงใจของผู้อื่น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อันเป็นการฝึกฝนทักษะการทำงานร่วมกันในสังคม เช่น การทำงานกลุ่ม การรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการอยู่ร่วมกัน

มิติด้านมนุษยสัมพันธ์เป็นความสามารถสำคัญในการสร้างและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยทักษะหลายด้าน เช่น ความเข้าใจผู้อื่น การทำงานกลุ่ม การรับฟังความคิดเห็น การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการอยู่ร่วมกัน ทักษะเหล่านี้ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนที่สร้างสรรค์ ส่งเสริมความสามัคคีและการทำงานร่วมกัน ซึ่งสามารถฝึกฝนได้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาและที่ทำงาน

6. มิติด้านธรรมชาติ (Naturalist Intelligence) หมายถึง ความสามารถในการสังเกต จำแนก และเข้าใจธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้อย่างลึกซึ้ง อันเป็นการสร้างความรู้สึกรักชื่นชมในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว เช่น การศึกษาเกี่ยวกับระบบนิเวศ การปลูกต้นไม้ และการอนุรักษ์พลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ

ผู้ที่มีความสามารถด้านธรรมชาติวิทยามีความเชื่อมโยงกับธรรมชาติ ตระหนักรู้และชื่นชมธรรมชาติในหลายแง่มุม ทักษะนี้ประกอบด้วยการสังเกตและจำแนกสิ่งมีชีวิตและลักษณะทางธรรมชาติ ความเข้าใจระบบนิเวศ การศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้ยังมีความสามารถในการทำกิจกรรมกลางแจ้ง เช่น การปลูกต้นไม้และดูแลสวน ซึ่งส่งเสริมความรู้สึกรักเคารพและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

กล่าวสรุป คือ การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยยึดหลักการพหุปัญญาเป็นฐานจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองในด้านต่าง ๆ อย่างครบถ้วนและสมดุล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการศึกษายุคใหม่ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม หลักการพหุปัญญาของ Gardner (1983) เน้นว่าผู้เรียนมีความสามารถและศักยภาพที่หลากหลายในด้านต่าง ๆ การจัดการเรียนรู้ที่ใช้หลักการนี้จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาในทุกด้านอย่างสมดุล โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผลที่หลากหลายและครอบคลุมทุกด้านของปัญญา การออกแบบนี้ยังเน้นการปรับการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจเฉพาะบุคคลของผู้เรียน เพื่อให้ทุกคนได้รับการพัฒนาทางปัญญาอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพในทุกด้านของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ทำไมต้องส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงพหุปัญญาเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้เชิงพหุปัญญา (Multiple Intelligences-Based Learning) ที่มาจากทฤษฎีพหุปัญญาของ Howard Gardner นั้นมีความสำคัญและจำเป็นด้วยเหตุผลดังนี้ (กมลวรรณ ชุมทอง, 2566)

1. ยอมรับความแตกต่างของผู้เรียน ในการศึกษาสมัยใหม่ ควรยอมรับว่าแต่ละบุคคลมีความถนัดเฉพาะตัว การเรียนรู้แบบพหุปัญญาช่วยให้ครูออกแบบแผนการสอนที่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน ซึ่งเสริมสร้างศักยภาพที่โดดเด่นในแต่ละด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การเรียนรู้ตรงกับความต้องการและเพิ่มโอกาสความสำเร็จในการพัฒนาความสามารถเหล่านั้น

2. เสริมสร้างทักษะหลากหลาย ระบบการศึกษาที่เน้นเพียงทักษะวิชาการไม่อาจตอบโจทย์ความต้องการของโลกปัจจุบันได้ การจัดการเรียนรู้เชิงพหุปัญญาเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะทั้งด้านความคิดสร้างสรรค์ การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และทักษะทางสังคม ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการใช้ชีวิตและการทำงานในยุคปัจจุบัน

3. กระตุ้นแรงจูงใจและความสนใจ เมื่อผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจและถนัด พวกเขาจะรู้สึกสนุกและมีกำลังใจในการเรียนรู้มากขึ้น เพราะกิจกรรมการเรียนการสอนตอบสนองความสนใจส่วนบุคคลของพวกเขา ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและมีคุณภาพ

4. พัฒนาบุคลิกภาพและความมั่นใจในตัวเอง เมื่อผู้เรียนรู้สึกกว่าความสามารถของตนเองได้รับการยอมรับและเห็นคุณค่า จะส่งเสริมให้พวกเขามีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น รวมทั้งกล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ทำให้เกิดการเติบโตทั้งด้านบุคลิกภาพและจิตใจที่เข้มแข็ง

5. เตรียมความพร้อมสำหรับอนาคต การค้นพบและพัฒนาความถนัดเฉพาะทางของตนเอง ตั้งแต่ในวัยเรียน จะช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการประกอบอาชีพในอนาคต ทั้งยังสามารถเลือกเส้นทางการศึกษาและการทำงานที่สอดคล้องกับศักยภาพและความถนัดของตนเองได้อย่างมั่นใจ

การเรียนรู้เชิงพหุปัญญาไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน แต่ยังสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย ส่งเสริมการยอมรับในความแตกต่าง และกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นความถนัดของแต่ละบุคคลอย่างแท้จริง

หลักการและแนวคิดที่สนับสนุนการออกแบบการเรียนรู้เชิงพหุปัญญา

หลักการและแนวคิดที่สนับสนุนการออกแบบการเรียนรู้เชิงพหุปัญญาผ่านกระบวนการ SELVES Process สามารถเชื่อมโยงกับแนวคิดและทฤษฎีการศึกษา ได้แก่ การจัดการเรียนรู้เชิงพหุปัญญาเป็นฐาน คือแนวคิดที่มุ่งเน้นการออกแบบการเรียนรู้ให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน โดยอ้างอิงจากทฤษฎีของโฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ ที่เชื่อว่ามนุษย์มีความสามารถในหลายด้าน ทั้งปัญญาด้านภาษา ตรรกะ คณิตศาสตร์ มิติสัมพันธ์ ร่างกาย ดนตรี มนุษย์สัมพันธ์ ตนเอง และธรรมชาติ แนวคิดนี้ช่วยให้การออกแบบการเรียนรู้เป็นไปตามจุดแข็งและความถนัดของแต่ละบุคคล ส่งเสริมการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงพหุปัญญาเป็นฐาน (รังสรรค์ โฉมยา, 2565) มีดังนี้

1. ทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences Theory) ทฤษฎีของ Howard Gardner ในปี 1983 ระบุว่ามนุษย์มีปัญญาหลายรูปแบบ 8 ด้าน ได้แก่ ปัญญาด้านภาษา (การใช้ภาษา) ตรรกศาสตร์ และคณิตศาสตร์ (การใช้ตรรกะและเลขคณิต) ดนตรี (ความสามารถทางดนตรี) ร่างกายและการเคลื่อนไหว (การเคลื่อนไหวร่างกาย) มิติสัมพันธ์ (การจินตนาการและการจัดการกับพื้นที่) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (การเข้าใจและสื่อสารกับผู้อื่น) ความเข้าใจตนเอง (การรู้และเข้าใจตนเอง) และธรรมชาติวิทยา (การรู้และเข้าใจธรรมชาติ) คนเรามีปัญญาทุกด้าน แต่จะมีด้านที่โดดเด่นแตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง

2. การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) แนวคิดนี้โดย David Kolb มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง โดยมีวงจรการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ประสบการณ์ตรง (concrete experience) ผู้เรียนมีประสบการณ์หรือเหตุการณ์ใหม่ การสังเกตและสะท้อน (reflective observation) ผู้เรียนสะท้อนและคิดวิเคราะห์ประสบการณ์ที่เกิดขึ้น การสร้างแนวคิดเชิงนามธรรม (abstract conceptualization) ผู้เรียนใช้ข้อสังเกตเพื่อสร้างทฤษฎีหรือความคิดเชิงนามธรรม การทดสอบแนวคิด (active experimentation) ผู้เรียนใช้แนวคิดใหม่ ๆ ในสถานการณ์หรือบริบทจริง เพื่อทดสอบทฤษฎีที่ได้คิดขึ้น วงจรนี้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายมากยิ่งขึ้น เพราะพวกเขาได้เชื่อมโยงแนวคิดเข้ากับประสบการณ์ตรงของตนเอง

3. ทฤษฎีการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment Theory) การประเมินตามสภาพจริงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนแสดงความสามารถหรือความรู้ในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง มากกว่าการใช้การสอบแบบดั้งเดิม วิธีนี้สามารถรวมถึงการทำงานโปรเจกต์ การเขียนรายงาน การนำเสนอ หรือการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งช่วยให้ครูประเมินทักษะต่าง ๆ อย่างรอบด้านและสมบูรณ์มากขึ้น

4. การจัดการศึกษาแบบที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (Differentiated Instruction) แนวคิดนี้ส่งเสริมให้ครูปรับวิธีการสอนตามความต้องการของนักเรียนที่มีความแตกต่างกัน เช่น ระดับความรู้ สไตล์การเรียนรู้ หรือความสนใจ ด้วยการปรับเนื้อหา วิธีการสอน หรือกิจกรรมให้เหมาะกับนักเรียนแต่ละคน เพื่อให้ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวสรุป คือ การประยุกต์ใช้หลักการเหล่านี้ในกระบวนการเรียนการสอนจะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนยุคใหม่มากขึ้น

กระบวนการ SELVES Process

กระบวนการ SELVES Process ซึ่งออกแบบโดยผู้นิพนธ์บทความวิชาการ ประกอบด้วย 6 มิติ ได้แก่ การวิเคราะห์จุดแข็งของผู้เรียน การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนาบทเรียนที่หลากหลาย การยอมรับความแตกต่างของผู้เรียน การประเมินผลหลายรูปแบบ และการสำรวจศักยภาพ

ของตนเอง หลักการเหล่านี้ถูกสนับสนุนโดยทฤษฎี พหุปัญญาของโฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ ที่มองว่ามนุษย์มีความสามารถในหลายด้านอย่างน้อย 8 ด้าน และทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของเดวิด โคลบ์ ที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การสะท้อนผล การวิเคราะห์ และการทดลอง ทฤษฎีการประเมินตามสภาพจริงมุ่งเน้นวัดทักษะที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การสังเกตและการแก้ปัญหา ในขณะที่แนวคิดการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลได้นำมาใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับจุดแข็งและความถนัดของผู้เรียน (สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์, 2564) นอกจากนี้ การสำรวจตนเองช่วยให้ผู้เรียนตั้งคำถามและค้นหาคำตอบตามความสนใจ เพื่อพัฒนาความสามารถเฉพาะตัว โดยกระบวนการ SELVES Process ผสานองค์ประกอบหลักทั้งหกเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้สอนสามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ นำไปสู่การเรียนรู้ที่มีความหมายและเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตยุคปัจจุบัน

ภาพที่ 1 การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนยุคใหม่ด้วยการออกแบบการเรียนรู้เชิงพหุปัญญาเป็นฐาน 6 มิติ ผ่านกระบวนการ SELVES Process

การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนยุคใหม่ด้วยการออกแบบการเรียนรู้เชิงพหุปัญญาเป็นฐาน 6 มิติ ผ่านกระบวนการ SELVES Process โดยการออกแบบการเรียนรู้เชิงพหุปัญญาเป็นฐาน 6 มิติผ่านกระบวนการ SELVES Process มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนในหลายด้านอย่างสมดุล มีการเชื่อมโยงกระบวนการและการดำเนินการอย่างเป็นระบบ และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้เรียน ในขณะที่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มักมีเป้าหมายเฉพาะเจาะจง ดำเนินการแบบแยกส่วน และไม่มี ความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์มีรายละเอียด ดังนี้

1. **S – Strength:** วิเคราะห์จุดเด่นและความถนัดเฉพาะของผู้เรียน เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนับสนุนความโดดเด่นทางปัญญาในด้านนั้น ๆ

2. **E – Environments:** จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีมุมประสบการณ์ สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกสนใจและมีส่วนร่วม

3. **L – Lessons:** พัฒนาและออกแบบบทเรียนหรือกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้หลายรูปแบบตามความถนัดทางปัญญา ทั้งการฝึกปฏิบัติและการทำงานร่วมกัน

4. **V – Varieties:** เข้าใจและยอมรับความหลากหลายของผู้เรียน จัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล

5. **E – Evaluations:** ใช้วิธีประเมินผลที่หลากหลายตามสภาพจริง ทั้งการสังเกต การทดสอบ และการประเมินงานชิ้นต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมมิติของการเรียนรู้

6. **S – Self-Exploration:** ส่งเสริมการสำรวจตนเองและกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ในสิ่งที่ตนถนัดอย่างลึกซึ้ง พัฒนาศักยภาพตามแนวความถนัด

โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดพหุปัญญา ซึ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนยุคใหม่ โดยการผสมผสานการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การจัดบทเรียนที่มีความหลากหลาย การประเมินผลที่ครอบคลุม และการกระตุ้นให้ผู้เรียนสำรวจความถนัดของตนเอง ซึ่งการดำเนินการในหกมิติดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

1. **มิติด้านภาษา** ในการพัฒนาทักษะด้านภาษา การเรียนรู้สามารถมุ่งเน้นไปที่การสำรวจความสนใจในด้านการเขียน การพูด หรือการอ่านของผู้เรียน โดยมีการเชื่อมโยงกับหลักการ SELVES Process ดังนี้ Strengths วิเคราะห์ความถนัดทางภาษา เช่น การเขียนบทความหรือการเล่าเรื่อง Environments สร้างสภาพแวดล้อมที่มีมุมอ่านหนังสือและแหล่งข้อมูล Lessons จัดบทเรียนที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทั้ง การพูดและการเขียน Evaluations ประเมินจากผลงานภาษา เช่น บทความ การพูดในที่สาธารณะ Self-Exploration กระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ในสิ่งที่สนใจในเชิงลึก

2. **มิติด้านการเคลื่อนไหว** สำหรับการพัฒนาความสามารถทางกายภาพ เช่น กีฬาและการเต้น ผู้เรียนควรได้รับการสนับสนุนผ่านการจัดเตรียมพื้นที่และกิจกรรมที่เหมาะสม โดยมีการเชื่อมโยงกับหลักการ SELVES Process ดังนี้ Strengths วิเคราะห์ความสามารถในการเคลื่อนไหวผ่านการแสดงหรือกีฬา Environments จัดสภาพแวดล้อมที่มีอุปกรณ์การกีฬา Lessons จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติการเคลื่อนไหว Evaluations ประเมินจากการทำผลงานหรือการสังเกตพฤติกรรม Self-Exploration เปิดโอกาสให้ผู้เรียนค้นพบกีฬาหรือการเต้นที่ชอบ

3. **มิติด้านตรรกศาสตร์** ผู้เรียนที่ถนัดด้านการวิเคราะห์และแก้ปัญหาสามารถพัฒนาได้ผ่านการจัดการเรียนรู้ที่ท้าทาย โดยมีการเชื่อมโยงกับหลักการ SELVES Process ดังนี้ Strengths วิเคราะห์ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา Environments จัดอุปกรณ์การทดลองวิทยาศาสตร์และ

คณิตศาสตร์ Lessons ออกแบบบทเรียนที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ข้อมูล Evaluations ประเมินจากการแก้โจทย์ปัญหา Self-Exploration กระตุ้นให้ผู้เรียนสำรวจความสนใจในสาขาวิทยาศาสตร์หรือคณิตศาสตร์

4. มิติด้านมิติสัมพันธ์ สำหรับผู้เรียนที่มีความสามารถด้านการคิดมิติสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมควรครอบคลุมการออกแบบและศิลปะ โดยมีการเชื่อมโยงกับหลักการ SELVES Process ดังนี้ Strengths วิเคราะห์ความสามารถในการออกแบบและสร้างงานศิลป์ Environments จัดสภาพแวดล้อมที่สร้างแรงบันดาลใจ เช่น พิพิธภัณฑ์ Lessons ให้ผู้เรียนได้ฝึกสร้างแบบจำลองหรือภาพวาด Evaluations ประเมินจากผลงานศิลปะ Self-Exploration ส่งเสริมให้ผู้เรียนสำรวจศักยภาพในงานออกแบบ

5. มิติด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะทางสังคมที่ดีจะช่วยให้ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยมีการเชื่อมโยงกับหลักการ SELVES Process ดังนี้ Strengths วิเคราะห์ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม Environments จัดพื้นที่สำหรับการพบปะและทำงานร่วมกัน Lessons สร้างบทเรียนที่ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน Evaluations ประเมินจากการทำงานเป็นทีม Self-Exploration เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสำรวจบทบาทที่เหมาะสมในทีม

6. มิติด้านธรรมชาติ ความสนใจในธรรมชาติจะช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยมีการเชื่อมโยงกับหลักการ SELVES Process ดังนี้ Strengths วิเคราะห์ความสามารถในการสำรวจธรรมชาติ Environments จัดพื้นที่กลางแจ้ง เช่น สวนหรือฟาร์ม Lessons สร้างบทเรียนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม Evaluations ประเมินจากการสำรวจข้อมูลภาคสนาม Self-Exploration ให้โอกาสผู้เรียนสำรวจความสนใจในสัตว์ พืช หรือสภาพแวดล้อม

จะเห็นได้ว่า แนวคิด SELVES Process ที่ออกแบบการเรียนรู้เชิงพหุปัญญาเป็นฐาน 6 มิติ มีจุดเด่น ในด้านการวิเคราะห์และสนับสนุนความถนัดเฉพาะของผู้เรียน จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พัฒนาบทเรียนที่หลากหลาย ยอมรับและปรับตัวให้เข้ากับความแตกต่างของผู้เรียน ประเมินผลตามสภาพจริง และส่งเสริมการสำรวจตนเองอย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้ การเชื่อมโยงกระบวนการเหล่านี้ทำให้การเรียนรู้มีความสมดุล ครอบคลุมทุกด้าน และยืดหยุ่นตามสถานการณ์ ซึ่งน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้จริงในสภาพแวดล้อมการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

ในยุคสมัยที่การศึกษาและการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ตอบสนองต่อความต้องการของโลกยุคใหม่จึงเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งผู้เขียนเสนอแนวคิดในบทความนี้เกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนยุคใหม่ผ่านการออกแบบการเรียนรู้เชิงพหุปัญญาเป็นฐาน 6 มิติ สามารถเสริมสร้างการเรียนรู้ที่หลากหลายและครอบคลุม ทั้งมิติด้านภาษา

การเคลื่อนไหว ตรรกศาสตร์ มิติสัมพันธ์ มนุษย์สัมพันธ์ และธรรมชาติ โดยผ่านกระบวนการ SELVES Process ที่เน้นการสำรวจความแข็งแกร่ง (Strengths) ของผู้เรียน สร้างสภาพแวดล้อม (Environments) ที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ นำเสนอแผนบทเรียน (Lessons) ที่มีความหลากหลาย (Varieties) และมีการประเมินผล (Evaluations) เพื่อให้เกิดการสำรวจตนเอง (Self-Exploration) ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะและศักยภาพในด้านต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ ตอบสนองความต้องการและความท้าทายของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ ชุมทอง. (2566). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีพหุปัญญา เพื่อส่งเสริมความสามารถการอ่านภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 8(7), 613-626
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. โรงพิมพ์ ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2557). *คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning*. สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2560). *ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences)*. ศูนย์วิชาการ แฮปปี้โฮม. <https://www.happyhomeclinic.com/Download/article/a01multiple%20intelligence.pdf>
- บัวลักษณ์ เพชรงาม. (2567). รายงานการวิจัยเรื่องการใช้เทคนิคพหุปัญญาและกิจกรรมบทบาทสมมติ ช่วยเสริมสร้างให้ประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็วในด้านการพูดและการศึกษาในโรงเรียน. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- รังสรรค์ โฉมยา. (2565). การประเมินพหุปัญญา. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 16(3), 1-10.
- ศรินรัตน์ เพ็ญสุพรรณ. (2560). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ทฤษฎีพหุปัญญาประกอบกลุ่มร่วมมือวิชาคณิตศาสตร์เพื่อเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2560). การศึกษาเพื่อประเทศไทย. *วารสารรวมคำแห่งฉบับศึกษาศาสตร์*, 1(1), 41-49.
- สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ. (2561). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *คู่มือการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*.
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ศูนย์พัฒนาวิชาการ. (2561). *แนวทางการจัดการเรียนรู้
ตามแนวคิดทฤษฎีพหุปัญญา*. ศูนย์พัฒนาวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน.
- สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์. (2564). การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานกับกิจกรรมพหุปัญญา.
Journal of Roi Kaensarn Academi, 6(11), 370-384.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2560). *ปฏิรูปการศึกษา สร้างคน สร้างชาติ*. มติชน.
- Barrows, H. S., & Tamblyn, R. M. (1980). *Problem-based learning: An approach to
medical education*. Springer Publishing Company.
- Bransford, J. D., Brown, A. L., & Cocking, R. R. (2000). *How people learn: brain, mind,
experience, and school*. National Academy Press.
- Darling-Hammond, L., & Bransford, J. (2005). *Preparing Teachers for a Changing World:
What Teachers Should Learn and Be Able to Do*. Jossey-Bass.
- Dewey, J. (1938). *Experience and Education*. Macmillan.
- Gardner, H. (1983). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*. Basic Books.
_____. (1993). Multiple intelligence. *The Theory in Practice*, 76(8), 92 - 102.
- Garrison, D. R., & Kanuka, H. (2004). Blended learning: Uncovering its transformative
potential in higher education. *The internet and higher education*, 7(2), 95-105.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2009). An educational psychology success story: Social
interdependence theory and cooperative learning. *Educational researcher*,
38(5), 365-379.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and
development*. Prentice Hall.
- Thomas, J. W. (2000). *A review of research on project-based learning*. Autodesk
Foundation.

อิทธิบาท 4 : หลักธรรมนำการบริหารสถานศึกษาสู่ความสำเร็จ

The Four Iddhipada : Principle Leading School Administration to Success

สายฟ้า หาสีสุข*

Saifa Haseesuk

รองผู้อำนวยการโรงเรียนมหาชัยพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคพื้นถิ่น*

Deputy Director, Mahachai Pittayakhom School Kalasin Secondary Educational Service Area Office

*Corresponding Author, E-mail: sky.saifa20@gmail.com

Received: May 22, 2024

Revised: June 12, 2024

Accepted: June 19, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 กับการบริหารสถานศึกษาสู่ความสำเร็จตามพระพุทธศาสนาได้แสดงหลักแห่งการบริหารจัดการที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินกิจการต่าง ๆ รวมถึงด้านการบริหารการศึกษา ประกอบด้วย 1) ฉันทะ ความรัก พอใจในสิ่งที่มีอยู่หรือสิ่งที่ทำ 2) วิริยะ เป็นความขยันหมั่นเพียรในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย 3) จิตตะ เป็นความเอาใจใส่พร้อมที่จะรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้น และ 4) วิมังสา เป็นการหมั่นตรวจตราหาเหตุผลเพื่อแก้ไขโดยใช้ปัญญา สถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชนของประเทศ จึงต้องมีการบูรณาการในการบริหารโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาให้เกิดความสมดุลในการขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จตามที่มุ่งหวัง

คำสำคัญ: อิทธิบาท 4 การบริหารสถานศึกษา ความสำเร็จ

Abstract

This article aims to represent guidelines for implementing the Four Iddhipada to school administration for success followed by the Buddhist the principle showing of management that promote the work efficiency. The Four Iddhipada is the main principle leading to success in various business operations, including educational administrations, consisting of: 1) Chantha (love, satisfaction with what one has or what one has done), 2) Viriya (diligence in achieving one's goals), 3) Citta (attentiveness and readiness to take

responsibility for the results that will be occurred), and 4) Vimansa is the diligence in inspecting for reasons in order to solve them using wisdom. Schools play an important role in the development of the country's youth. Therefore, it is essential to be the integration in management using the Buddhist principle to promote the balance to mobilize to the expected success.

Keywords: *The Four Iddhipada, school administration, success*

บทนำ

หลักการจัดการศึกษาอันเป็นหลักการที่ได้รับการยอมรับทั่วโลกคือการจัดการศึกษาเพื่อทุกคน(Education for All) และทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (All for Education) นอกจากนี้ การจัดการศึกษาจะต้องคำนึงถึงอุดมการณ์สำคัญของการจัดการศึกษา ซึ่งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษากล่าวไว้ว่า “อุดมการณ์สำคัญของการจัดการศึกษา คือ การจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตและสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้” (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาการ, 2546) การจัดการศึกษาจึงเป็นการสร้างคุณภาพชีวิตและสังคม สำหรับการบริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นองค์การทางการศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชนของประเทศให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพในอนาคต จึงต้องมีการบูรณาการในการบริหารโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาให้เกิดความสมดุลในการขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จตามที่มุ่งหวัง

พระพุทธศาสนาได้แสดงหลักแห่งการบริหารจัดการที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานอย่างมหาศาล อันสามารถที่จะให้งานนั้นบังเกิดผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ที่เรียกว่า อิทธิบาทธรรม อันประกอบด้วย 1) ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น 2) วิริยะ ความเพียรพยายามทำในสิ่งนั้น 3) จิตตะ เอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้นไม่วางธุระ และ 4) วิมังสา หมั่นพิจารณาสอบสวนหาเหตุผลในสิ่งนั้นให้กระจ่างชัด อิทธิบาทธรรม ทั้ง 4 ประการนี้ เป็นคุณเครื่อง หรือเครื่องมือให้เกิดการบรรลุถึงผลของการจัดการเรียนการสอน ในการปฏิบัติงานเชิงพุทธ โดยที่ในการทำงานกิจการทุกอย่างนั้น หากประยุกต์หรือนำหลักธรรมคืออิทธิบาทธรรม 4 มาประสานให้เป็นเนื้องานเดียวกันย่อมทำให้งานหรือหน้าที่ ที่ผู้หนึ่งผู้ใดกระทำอยู่นั้นมีคุณค่าขึ้นมา เช่น ในการปฏิบัติธรรมก็ดี ในการเล่าเรียนศึกษา หรือประกอบกิจการงานอื่นใดก็ดี เมื่อต้องการสมาธิ เพื่อให้กิจที่ทำนั้นดำเนินไปอย่างได้ผลดีก็พึงปลูกเร้าและชักจูงอิทธิบาทธรรม 4 อย่างนี้ให้เกิดเป็นองค์ธรรมเด่น นำขึ้นสักข้อหนึ่ง แล้วสมาธิความสุขสบายใจ และการทำงานที่ได้ผล ก็เป็นอันหวังได้เป็นอย่างมากกว่าจะเกิดมีตามมาเอง พร้อมกันนั้น การฝึกสมาธิหรือการปฏิบัติธรรมส่วนหนึ่งก็จะเกิดมีขึ้นในห้องเรียน ในบ้าน ในทุ่งนา ในการทำงาน และในสถานที่ทุก ๆ แห่ง (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546)

สังคมมนุษย์เป็นสังคมที่ประกอบด้วยองค์การหรือหน่วยงานนานาชนิด ซึ่งองค์การเหล่านี้จะมีความผูกพันกับวิถีชีวิตมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิด กล่าวคือ มนุษย์ถือกำเนิดในโรงพยาบาลได้รับการศึกษาจากสถาบันการศึกษา และประกอบอาชีพทั้งทางภาครัฐและภาคเอกชน ดังนั้น องค์การหรือหน่วยงานไม่ใช่สิ่งแปลกใหม่ แต่เป็นสิ่งที่มาตั้งแต่สมัยโบราณ องค์การมักเป็นที่รวมของงานและบุคคลที่ต่างมีหน้าที่รับผิดชอบต่างกันออกไปตามตำแหน่งและสิ่งที่รับผิดชอบของแต่ละบุคคล โดยงานจะสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับหลักการบริหารและการจัดการองค์การเป็นสำคัญ เมื่อใดก็ตามที่ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจ ในธรรมชาติขององค์การบริหารก็สามารถประยุกต์หลักการบริหารให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ หลักการบริหารนั้นหากมองในแง่ของกลุ่มคนผู้บริหารจะต้องบริหารการโดยเน้นมนุษย์สัมพันธ์ แต่หากมองในแง่ของระบบผู้บริหารก็ควรเน้นความสำคัญในทุกส่วนขององค์การ ดังที่กล่าวมาแล้วว่า องค์การจะประกอบด้วยงานและบุคลากรเสมอ ดังนั้น เมื่อผู้บริหารต้องการให้องค์การมีประสิทธิภาพพร้อมด้าน ผู้บริหารจึงต้องให้ความสำคัญกับทั้งสองด้านดังที่กล่าวข้างต้นควบคู่กันอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมนั่นเอง (สมคิด บางโม, 2561)

ดังนั้น ในบทความนี้จึงมุ่งนำเสนอผลการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ 1) ความหมายของการบริหารสถานศึกษา 2) ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และ 3) การประยุกต์ใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนผู้ที่สนใจสามารถศึกษาและนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษาและนำไปใช้ในเชิงวิชาการต่อไป

ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมายของการบริหารสถานศึกษาจากนักวิชาการ นักการศึกษาได้เสนอไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานด้วยกระบวนการที่หลายคนเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาทุกด้านจนบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร และสามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ พัฒนาสังคม ให้ดำรงชีวิตในสังคม เป็นไปด้วยความสงบสุข (ธีระ รุญเจริญ, 2553) เป็นการวินิจฉัยสั่งการ ควบคุม และการจัดการในเรื่องเกี่ยวกับงานหรือกิจการสถานศึกษา ทั้งการบริหารธุรกิจของสถานศึกษา โดยมุ่งให้บรรลุตามจุดหมายของสถานศึกษาที่ได้ตั้งไว้ ภาระหน้าที่ดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับครู นักเรียน บุคลากรอื่น ๆ ในสถานศึกษา (ปรัชญา เวสารัชช, 2554) โดยจะต้องอาศัยกระบวนการทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ผู้บริหารจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ ตลอดจนความสามารถในการติดต่อสื่อสารด้วยภาวะผู้นำมนุษย์สัมพันธ์ เพื่อบริหารงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จันทราณี สงวนนาม, 2553) ซึ่งกระบวนการบริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน (planning) ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การ และการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 2) การจัดการองค์การ (organizing)

แผนงานจะดำเนินการไปได้ด้วยดีก็ด้วยการจัดองค์การที่ดี ซึ่งประกอบด้วย การนำปัจจัยทางการบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการบริหารที่จะทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผล การจัดองค์การ จึงหมายถึง การนำเอาทรัพยากรทางการบริหารทุกประเภทมาบูรณาการเพื่อดำเนินการ 3) การจูงใจ (motivating) คือ การจูงใจที่จะช่วยให้พนักงานทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ การจูงใจในที่นี้หมายถึง การอำนวยความสะดวก (directing) การติดต่อสื่อสาร (communicating) และการเป็นผู้นำในการดำเนินการ (leading) 4) การควบคุมงาน (controlling) เป็นการติดตามและประเมินผลเพื่อเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับแผนที่ได้กำหนดไว้ว่า มีความเบี่ยงเบนไปจากความคาดหวังมากน้อยเพียงใด (koontz, & o'donnell, 2001) และจำแนกขอบข่ายและภารกิจการบริหารสถานศึกษาออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

จากการศึกษาความหมายของการบริหารสถานศึกษา สรุปได้ว่า การดำเนินการของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษาได้กำหนดไว้ซึ่งเป็นการใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการตามขอบข่ายที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ประกอบด้วย 4 กลุ่มงาน ดังนี้ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล และ 4) การบริหารงานทั่วไป

ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาบุคลากรของประเทศเป็นความคาดหวังของสังคมที่จะนำบ้านเมืองสู่อารยประเทศ การบริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญในการดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ จะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยองค์การปฏิบัติ คือ สถานศึกษา ซึ่งหมายถึง การปฏิรูปหน้าที่ของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถดำเนินการตามแนวทางการจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดีและผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) เป็นการบริหารจัดการที่มีระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการ มีรูปแบบ ขั้นตอน กติกาและวิธีดำเนินการ มีทรัพยากรสนับสนุน และมีกระบวนการประเมินผลการศึกษาเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ (ปรัชญา เวสารัชช์, 2554) โดยการบริหารสถานศึกษาเป็นบทบาทของผู้บริหารในการสั่งการ การควบคุมดูแลงานและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นภาระหน้าที่ของสถานศึกษา เพื่อให้การปฏิบัติงานเหล่านั้นนำไปสู่ความสัมฤทธิ์ผลในการจัดการศึกษาให้ตรงเป้าหมายทุกประการ การกระทำของผู้นำในการเปลี่ยนแปลง จูงใจให้บุคคลปฏิบัติงานตามแนวปฏิรูปการศึกษาที่คาดหวัง (Good, 1973) เพื่อให้มุ่งไปสู่การบรรลุความต้องการในผลงานระดับสูง สามารถนำบุคลากรผู้ได้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้ได้รับความสำเร็จตาม

ภารกิจอย่างรวดเร็ว ต้องสนับสนุนการปฏิบัติงานของครูในด้านอื่น ๆ ด้วย (วิชัย ต้นศิริ, 2547) นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องบริหารกิจการตามขอบข่ายของกระทรวงศึกษาธิการกำหนดแล้ว ยังมีภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ต้องแสดงบทบาทและภารกิจของผู้นำ ดังต่อไปนี้ 1) เป็นผู้นำทางการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในความก้าวหน้าทางวิชาการโดยเข้าร่วมเป็นสมาชิกกับสมาคมวิชาชีพของตน รู้จักผลิตและใช้งานวิจัยเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา แสดงให้เห็นว่าจุดหมายของโรงเรียนย่อมเหนือกว่าจุดหมายของตนเอง รู้จักใช้คนให้เหมาะกับงาน เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความเชื่อมั่นและเชื่อในศักดิ์ศรีของผู้ร่วมงาน รู้จักวิธีที่จะขอคำปรึกษาจากคนอื่น ห่วงใยสวัสดิภาพของเพื่อนร่วมงาน มีความศรัทธาในวิชาชีพของตนเอง 2) สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เนื่องจากสถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้น โรงเรียนควรให้บริการสังคมและสังคมควรได้ช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียนด้วย 3) เป็นผู้นำในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อการศึกษา ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องจัดหาวัสดุอุปกรณ์ บำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนอาคารสถานที่ เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปด้วยความสะดวกและเกิดประโยชน์สูงสุด และ 4) รู้จักประเมินผลงานของตนเอง ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ปฏิบัติเฉพาะงานประจำวันเท่านั้น ยังต้องมีความเป็นผู้นำและส่งเสริมการเรียนการสอน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องประเมินบทบาทของตนเองอยู่เสมอ (Jones, 1969)

จากการศึกษาความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาจากนักวิชาการ นักการศึกษา จะเห็นได้ว่า การบริหารสถานศึกษา มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงบทบาทของผู้นำในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ มีแนวทางการบริหารจัดการที่มีระบบ ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการอย่างสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย และที่สำคัญการบริหารสถานศึกษาเป็นการพัฒนาและส่งเสริมให้เยาวชนรวมทั้งบุคลากรมีคุณธรรม จริยธรรม สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขท่ามกลางความผันแปรในยุคโลกาภิวัตน์

การประยุกต์ใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 ในการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงและความเจริญทางด้านเทคโนโลยีอย่างไม่หยุดยั้ง จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ นำไปสู่ประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยสังคมไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา มีหลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและประคับประคองให้ดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องตามหลักศีลธรรมในการบริหารสถานศึกษาก็เช่นเดียวกัน จึงต้องอาศัยหลักธรรมอิทธิบาท 4 หลักพุทธวิธีเพื่อการบริหารองค์การให้มุ่งสู่ความสำเร็จอันเป็นเป้าหมายสูงสุดขององค์การ ซึ่งในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสหลักพุทธวิธีการบริหารอันจะเป็นแนวทางในการบริหารองค์การให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งในหลัก

พุทธวิธีทางพระพุทธศาสนาที่ผู้บริหารควรมีในการบริหารองค์การนั้น ประกอบด้วยหลักธรรมที่เรียกว่า อิทธิบาท 4 ซึ่งปรากฏในสุตตันตปิฎกทีฆนิกายมหาวรรคว่า “พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้ทรงเห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติอิทธิบาท 4 ประการนี้ และเพื่อเพิ่มพูนความสำเร็จ เพื่อให้ชำนาญในเรื่องความสำเร็จ เพื่อพลิกแพลงให้ความสำเร็จ” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) มี 4 อย่าง ได้แก่ ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิดจดจ่อ) และวิมังสา (ความสอบสวนไตร่ตรอง) แปลให้ง่ายตามลำดับว่า มีใจรักพากเพียรทำเอาจิตฝักใฝ่ใช้ปัญญาสอบสวน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2548) โดยจะได้นำเสนอแนวทางในการประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา ดังนี้

1. ฉันทะ ความพอใจ การบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจที่ต้องรับผิดชอบทั้งผู้เรียน ครู และบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรับทั้งผิดและชอบในการบริหาร เมื่อก้าวเข้าสู่ตำแหน่งต้องมีความพอใจที่จะดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายของภารกิจนั้นหมายถึง ต้องมีความเต็มใจที่จะรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการไม่ว่าจะสำเร็จหรือล้มแล้ว ผู้บริหารองค์การจำเป็นต้องพอใจในงานที่ตนเองบริหารอยู่ หากผู้บริหารองค์การขาดฉันทะ คือ ไม่ได้รักในงานของตน จะนำไปสู่ความล้มเหลวทั้งหน้าที่การงานของตนและความล้มเหลวขององค์การได้ ผู้บริหารที่ดีต้องมีฉันทะ คือ ผู้บริหารต้องรักในงานของตนอยู่เสมอเพื่อให้ตนมีจิตฝักใฝ่ที่จะให้งานของตนนั้นบรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหารจึงต้องทำในสิ่งที่ดีงาม ถูกต้อง และมีความสุจริต ยุติธรรมเพียรทำในงานให้สำเร็จ ด้วยความรักในงาน รักในองค์กร และรักผู้ร่วมงาน มีความเต็มใจในการช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานในหน่วยงาน มีความปรารถนาดีต่อสิ่งที่ทำ ผู้บริหารก็จะทำให้องค์การนั้นประสบความสำเร็จได้ (พระโฆสิต โฆสิตธมโม, 2564)

2. วิริยะ ความเพียร ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้นำขององค์การต้องมีความมุ่งมั่น มุมานะที่จะนำพาองค์การไปสู่ความสำเร็จ ความขยันหมั่นเพียรเป็นคุณสมบัติของผู้นำที่ดี คือ มีความขยันหมั่นเพียรในการแสวงหาความรู้อยู่เสมอ มีความขยันหมั่นตรวจตราการดำเนินงานอยู่ตลอดเวลา เพื่อจะได้แก้ไขข้อผิดพลาดได้ทันท่วงที ดังที่มีนักวิชาการเสนอว่า วิริยะจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ ฉันทะดังนั้นการจะขยันหมั่นเพียรทำงานให้สำเร็จได้ต้องสร้างฉันทะให้มาก พากเพียรทำรักแล้วต้องขยันความขยันคือภาคปฏิบัติของการความรัก ความรักในงานจะทำให้เรารู้ว่าควรทำงานอะไร ส่วนความขยันจะทำให้งานนั้นก้าวไปสู่ความสำเร็จ การทำงานถ้าขาดความขยัน ความชำนาญก็จะไม่เกิด (พระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี, 2561)

3. จิตตะ ความคิดจดจ่อ เป็นการบริหารสถานศึกษาแบบมีเป้าหมาย ผู้บริหารจึงต้องมีภาวะผู้นำและใช้การบริหารเชิงกลยุทธ์ในการบริหารจัดการมุ่งไปสู่เป้าหมาย เพราะการบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นจุดบรรจบของความรู้สาขาต่าง ๆ ในวิชาการบริหารกับพลังแห่งข้อมูลข่าวสาร เพื่อกำหนดขึ้นเป็นนโยบายที่หนักแน่นแม่นยำ เป็นระบบบริหารที่มีวิวัฒนาการมาจากระบบธุรกิจ ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้

ได้กับองค์การไม่ว่าใหญ่หรือเล็ก รัฐหรือเอกชน และจำเป็นต่อการบรรลุผลสำเร็จขององค์การด้วย ดังนั้น การบริหารที่ดีและต้องการประสบความสำเร็จในอนาคตจะต้องเริ่มต้นด้วยการศึกษาการบริหารเชิงกลยุทธ์ การนำหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา จะช่วยให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ และมาตรฐานตามที่ต้องการได้ ซึ่งการบริหารเชิงกลยุทธ์จะให้คำตอบพื้นฐานสำคัญแก่ผู้บริหาร คือ เราจะทำอะไรเราจะกระทำเพื่อใคร เราจะต้องบรรลุเป้าหมายอะไร และเราจะบรรลุเป้าหมายอย่างไร (สมยศ นาวิการ, 2545) การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (environment analysis) ขั้นที่ 2 การจัดวางทิศทางขององค์การ (establishing organizational direction) ขั้นที่ 3 การกำหนดกลยุทธ์ (strategy formulation) ขั้นที่ 4 การปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ (strategy implementation) และขั้นที่ 5 การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ (strategy control) (ณัฐพันธุ์ เขจรนันท์, 2555) ด้วยการบริหารเชิงกลยุทธ์ เป็นการกำหนดทิศทางหรือวิถีทางในการดำเนินงานขององค์การเพื่อให้งานบรรลุผลตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งการกำหนดแนวทางหรือทิศทางในการดำเนินงานนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องทำการวิเคราะห์และประเมินปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกองค์การ เพื่อจัดทำแผนงานดำเนินงานที่เหมาะสมที่สุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์, 2558) การบริหารงานต้องมีความหนักแน่นและมีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการองค์การการบริหารองค์การคงไม่ได้ราบรื่นตลอดเวลา ผู้บริหารจึงต้องมีความหนักแน่นในแผนที่วางไว้ยึดมั่นในข้อบังคับกฎระเบียบ กติกาองค์การ และมีความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนเกิดความมั่นใจในแนวทางขององค์การ และก่อให้เกิดความทุ่มเทในการทำงาน เพื่อสนององค์การแต่หากองค์การที่ผู้บริหารขาดความหนักแน่น ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ ผู้ปฏิบัติงานก็จะเกิดความท้อแท้ และไม่มีแรงจูงใจในการปฏิบัติ และสุดท้ายองค์การก็อาจไม่บรรลุตามแผนที่วางไว้ (วีระพงศ์ เกียรติไพรยศ, 2562)

4. วิมังสา การสอบสวนไตร่ตรองเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการบริหารสถานศึกษาผู้บริหารที่ดีต้องมีการตรวจสอบผลการดำเนินงานอยู่เป็นประจำเมื่อพบข้อบกพร่องจะได้รับแก้ไข เพราะหากปล่อยไปจะทำให้เป็นอุปสรรคในการทำงาน เช่น เมื่อมีการมอบหมายสั่งการบุคลากร ต้องมีการติดตามผลเป็นระยะ ทั้งก่อนดำเนินการ ขณะดำเนินการ และหลังจากดำเนินการเสร็จสิ้น ความไตร่ตรองหรือทบทวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้นมีการวางแผน วัตถุประสงค์ วิธีแก้ไขปรับปรุง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2548) ประกอบด้วย 1) การใช้ปัญญาคิดวิเคราะห์ก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ 2) การใช้ปัญญาคิดวิเคราะห์ตามครรลองคลองธรรม และ 3) การแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องและพัฒนาในการเรียนด้วยปัญญา จำจะมาซึ่งการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ (โสภณ บัวจันทร์, 2562)

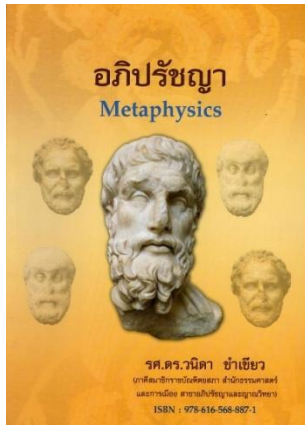
สรุป

การบริหารสถานศึกษาท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาวิวัตน์ที่มีความเจริญทางวัตถุอย่างรวดเร็ว ซึ่งการบริหารเป็นการดำเนินการของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในทุก ๆ ด้าน มีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบในความก้าวหน้าทางวิชาการโดยเข้าร่วมเป็นสมาชิกกับสมาคมวิชาชีพของตน รู้จักผลิตใช้งานวิจัย และสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงบทบาทของผู้นำในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ สิ่งสำคัญผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำทางการศึกษาต้องมีการบริหารจัดการองค์การเพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จควบคู่กับการพัฒนาจิตใจทั้งตัวผู้เรียน บุคลากร และผู้บริหาร หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอริยสัจ 4 จึงเป็นวิถีทางแห่งการปฏิบัติของผู้บริหารยุคใหม่พึงกระทำ ประกอบด้วย ฉันทะ มีความพอใจในสิ่งที่ตนเลือกและพร้อมอุทิศตนในการดำเนินการไม่ลังเลสงสัย วิริยะ ผู้บริหารต้องความเพียรในการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิผล จิตตะ มีความคิดจดจ่อเอาใจใส่อย่างเต็มที่ มีการบูรณาการด้วยการบริหารเชิงกลยุทธ์เข้ามาใช้ควบคู่กับหลักธรรม และวิมังสา หมั่นตรวจสอบตรวจตราเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาด หากผู้บริหารสถานศึกษามีการนำหลักธรรมอริยสัจ 4 ประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาในยุคโลกาวิวัตน์ จะส่งผลให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมุ่งไปสู่ประสิทธิผล คือเกิดความสำเร็จอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2553). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). บัณฑิตวิทยาลัย.
- ณัฐพันธุ์ เขจรนันท์. (2555). *การจัดการเชิงกลยุทธ์*. ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษาเพื่อปฏิรูปรอบ 2 และประเมินภายนอกรอบ 3*. ข้าวฟ่าง.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2554). *หลักการจัดการศึกษา*. ภาพพิมพ์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2546). *พุทธธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 10). โรงพิมพ์ บริษัทสหธรรมิก จำกัด.
- _____. (2547). *พุทธธรรม (ฉบับเดิม)* (พิมพ์ครั้งที่ 11). โรงพิมพ์ บริษัทสหธรรมิก จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2548). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 13). บริษัท เอส.อาร์. พรินติ้งแมส โปรดักส์ จำกัด.
- พระมหาวิมลชัย วชิรเมธี. (2551). *คนสำราญงานสำเร็จ*. อมรินทร์.

- พระโฆสิต โขสิตธมโม. (2564). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อการบริหารองค์การสู่ความสำเร็จ. *วารสารธรรมวัตร*, 3(1), 47.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์*. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- วิชัย ต้นศิริ. (2547). *วัฒนธรรมการเมืองและการปฏิรูป* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สถาบันนโยบายศึกษา.
- วีระพงศ์ เกียรติไพรยศ. (2562). อิทธิบาทธรรมกับการบริหารองค์การ. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 2(1), 56-62.
- สมคิด บางโม. (2561). *องค์การและการจัดการ*. บริษัทวิทย์พัฒน์.
- สมยศ นาวิการ. (2545). *การบริหารและพฤติกรรมองค์การ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). บรรณกิจ 1991.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษา*. โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2546). *ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. พิมพ์ดี.
- สุธรรม ธรรมทัศน์. (2558). *หลักการ ทฤษฎีและนวัตกรรมการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- โสภณ บัวจันทร์. (2562). การนำหลักอิทธิบาทธรรมไปประยุกต์ใช้ในการเรียนของนิสิต วิทยาลัยสงฆ์สุราษฎร์ธานี. *วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น*, 3(2), 32 -33.
- Good, V. (1973). *Dictionary of education*. McGraw Hill.
- Jones, G. N. (1969). *Planned organizational change: A study in change dynamics*. Frederick a Praeger.
- Koontz, H., & O'Donnell, C. (2001). *Essentials of management* (3rd ed.). TATA.

บทวิจารณ์หนังสือเรื่อง “อภิปรัชญา Metaphysics”

เขียนโดย วนิดา ขำเขียว

Book Review: Metaphysics Written by Wanida Kumkeiw

พระจาดูรงค์ อาจารย์สุโก^{1*} และพระเกรียงศักดิ์ สิริสกุโก²

PhraJaturong Ajarasupho¹ and PhraKriengsak Sirisakko²

พระพระจาดูรงค์ อาจารย์สุโก คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{1*}

พระเกรียงศักดิ์ สิริสกุโก คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย²

Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University¹

Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University²

*Corresponding Author, E-mail: rong2553@yahoo.com

Received: April 17, 2024

Revised: May 25, 2024

Accepted: June 18, 2024

บทนำ

หนังสือเรื่อง “อภิปรัชญา Metaphysics” เขียนโดย วนิดา ขำเขียว ภาควิชาอักษรศาสตร์บัณฑิตยสภา สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 1 กรกฎาคม 2563 พิมพ์ที่ห้างหุ้นส่วนจำกัดบางกอกบล็อก กรุงเทพมหานคร หนังสือเล่มนี้มี 6 บท จำนวน 160 หน้า

สรุปสาระสำคัญ

หนังสือเรื่อง “อภิปรัชญา Metaphysics” เขียนโดย วนิดา ขำเขียว มี 6 บท คือ บทที่ 1 ปฐมบท บทที่ 2 แนวคิดอภิปรัชญาสมัยความเจริญของกรีก บทที่ 3 แนวคิดอภิปรัชญาสมัยหลังอริสโตเติล บทที่ 4 แนวคิดอภิปรัชญาสมัยกลาง บทที่ 5 แนวคิดอภิปรัชญาสมัยใหม่ บทที่ 6 ปัจฉิมบท มีรายละเอียดโดยสังเขปดังนี้

บทที่ 1 ปฐมบท

มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่มีลักษณะแตกต่างจากสัตว์อื่น คือ ช่างสงสัยอยากรู้อยากเห็นและรู้คิด ดังนั้นเมื่อเกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางธรรมชาติ เช่น ฝนตก พายุพัด ไฟไหม้ ฟ้าผ่า ภูเขาไฟระเบิด แผ่นดินไหว น้ำท่วมรวมถึงปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่มีการเกิดการตาย เป็นเหตุที่ทำให้พวกเขาต้องคิดใคร่ครวญในความมีอยู่ของตัวเองและสรรพสิ่ง เกิดความประสพซึ่งจะรู้จักโลกจักรวาล ความหมายของชีวิตและธรรมชาติของความจริงขั้นสูงสุดเพราะมนุษย์ต้องการพื้นฐานที่มั่นคงและต้องการรูปแบบในการใช้ชีวิต

ความเป็นมาของคำว่า อภิปรัชญา ทากาตุระ อันโด (Tagatura Ando) ศาสตราจารย์ปรัชญา มหาวิทยาลัยริตสึเมคัง (Ritsumeikan) ที่เกียวโตได้กล่าวไว้ว่าอภิปรัชญานี้ในภาษาอังกฤษใช้ metaphysics ซึ่งมาจากภาษากรีกที่ออกเสียงว่า ta meta ta physika อันเป็นงานของอริสโตเติล แต่อริสโตเติลไม่ได้เป็นคนตั้งชื่อนี้ ท่านเรียกงานชุดนี้ว่า first philosophy หรือ theology โดยมีเป้าหมายในการในเรื่องการฝึกฝนด้านปัญญาและประวัติของคำว่า metaphysics เกิดขึ้นโดยบังเอิญเมื่อประมาณ ศตวรรษก่อนคริสตกาลโดยมีแอนโดรนิคัส (Andronicus) ผู้ทำหน้าที่รวบรวมงานเขียนของอริสโตเติลเพื่อนำไปเผยแพร่ ในขณะที่มีการจัดเรียงงานเขียนทั้งหมดตามลำดับรายชื่อนี้ถูกวางไว้หลังงานฟิสิกส์ และเป็นงานที่แต่เดิมมาได้เป็นงานที่สมบูรณ์อย่างต่อเนื่องแต่เกิดจากการบรรยายหลายครั้งในช่วงเวลาที่แตกต่างกันและผู้เขียนคืออริสโตเติลไม่ได้ให้ชื่อแน่นอน แอนโดรนิคัสเรียกว่า ta meta ta physika ซึ่งตรงกับภาษาละตินว่า metaphysics และภาษาอังกฤษใช้คำว่า metaphysics ซึ่งมีความหมายว่างานที่มาหลังฟิสิกส์

ประเด็นปัญหาทางอภิปรัชญาสรุปได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ จิตนิยม สสารนิยมหรือวัตถุนิยม ธรรมชาตินิยม ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาอภิปรัชญา 1. ทำให้ผู้ศึกษาเป็นคนมีความรู้ความสามารถในการเข้าใจอะไรต่าง ๆ ได้ชัดเจนและดีขึ้น 2. ทำให้เป็นผู้มีความสามารถในการวินิจฉัยสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างละเอียดและเป็นขั้นตอน 3. ทำให้มีความสามารถในการใช้เหตุผลโต้แย้งหรือยืนยันสนับสนุนแนวคิดของตนได้อย่างมั่นใจ 4. ทำให้มีความสามารถในการประนีประนอมความคิด และ 5. ทำให้เกิดปัญญาอันเป็นสาระสำคัญที่สุดที่ทำให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

บทที่ 2 แนวคิดอภิปรัชญาสมัยความเจริญของกรีก

แนวคิดอภิปรัชญาสมัยก่อนโสกราตีส สำนัก ไมเลเซียน (Milesian) มี 3 ท่านคือ เทลีส (Thales) อแนกซิแมนเดอร์ (Anaximenes) อะแนกซิเมนิส (Anaximenes) โดยสรุปคือ เทลีส (Thales) เชื่อว่าปฐมธาตุคือน้ำ อแนกซิแมนเดอร์ (Anaximenes) เชื่อว่าปฐมธาตุคือ อนันต์ (infinite) อะแนกซิเมนิส (Anaximenes) เชื่อว่าปฐมธาตุคืออากาศเพราะเป็นสิ่งจำเป็นต่อทุกชีวิต พิทาโกรัส (Pythagorus) ยอมรับจำนวนเลขที่ครอบครองจักรวาล เฮราคลิตุส (Heraclitus) สังเกตว่าทุกอย่างรอบตัวล้วนมีไฟเข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิตและมีความสำคัญต่อมนุษย์ไฟจึงเป็นความจริงสูงสุดเพราะทุกอย่างเกิดจากไฟและกลับสู่ไฟ สรรพสิ่งมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปเพราะไฟมีพลังที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง หลักคำสอนที่สำคัญของท่านคือ ท่านไม่สามารถก้าวเป็นครั้งที่ 2 ในแม่น้ำสายเดียวกันเพราะน้ำใหม่ก็ไหลผ่านเรา ปาร์เมนิเดส (Parmenides) เห็นว่า ทุกสิ่งคือหนึ่งเดียว แก่นของสรรพสิ่งจะต้องไม่มีการเปลี่ยนแปลง คือสิ่งที่เรียกว่าสัต (being) ส่วนการเปลี่ยนแปลงคืออสัต (non-Being หรือ becoming) สิ่งที่เป็นอสัตไม่มีอยู่เพราะเป็นความว่างเปล่าไว้ (void)

แนวคิดอภิปรัชญาของซีโน (Zeno) ซีโนเป็นนักปรัชญา ผู้บุกเบิกการโต้แย้งเชิงตรรกะ เพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าความเปลี่ยนแปลงที่ดูเหมือนว่ามีอยู่ในโลกนี้มันไม่ได้มีอยู่จริงเป็นแต่ภาพลวงตาที่ทำให้เราคิดว่าความเปลี่ยนแปลงมีอยู่ โดยนำเสนอข้อโต้แย้งที่เรียกว่าปฏิทรรศน์ของซีโน

อภิปรัชญาของอะแนกซาโกรัส (Anaxagoras) เห็นว่าสารมีจำนวนที่มหาศาลนับไม่ถ้วนและแบ่งทอดออกไปเรื่อย ๆ อย่างไม่สิ้นสุด การรวมตัวของท่านก็เป็นไปไม่สิ้นสุดจึงไม่มีธาตุบริสุทธิ์แต่มีการปนกันของสารอื่น ๆ สารพสิ่งในโลกก็เช่นกันเป็นการรวมตัวกันของต่าง ๆ และมีธาตุที่แฝงอยู่ไม่ปรากฏอย่างเด่นชัด การที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเป็นเพราะมีจิต

อภิปรัชญาของเดโมคริตุส (Democritus) ท่านเชื่อว่าความแท้จริงนี้ไม่มีอะไรมากไปกว่าความมีอยู่ของปรมาณูหรืออะตอม ซึ่งมาจากภาษากรีกมีความหมายว่าไม่สามารถแบ่งได้อีกต่อไป และสิ่งทั้งหลายนั้นสามารถแบ่งแยกหรือทอนลงไปได้เรื่อย ๆ สิ่งที่เหลืออยู่คือปรมาณูที่มีขนาดต่างกัน แต่มีวัสดุพื้นฐานเดียวกันเป็นสารที่มีจำนวนอนันต์ ขนาดของปรมาณูเล็กมากจนไม่สามารถรับรู้ด้วยผัสสะ 5 และไม่มีใครสร้างให้เพิ่มขึ้น ไม่มีการสูญหาย ปรมาณูสามารถเคลื่อนที่ไปในช่องว่างจึงทำให้เกิดการรวมและการแยก

แนวคิดอภิปรัชญาของเพลโต (Plato) เป็นเรื่องเกี่ยวกับทฤษฎีว่าด้วยแบบ (Form) หรือมโนคติ (idea) อะไรคือความจริงแท้ อะไรคือธาตุแท้และจุดหมายปลายทางของมนุษย์

อะไรคือความจริงแท้ มีโลกแห่งมโนคติ (world of ideas) หรือโลกแห่งแบบ (Form) ว่าเป็นสิ่งจริงแท้ซึ่งมีอยู่อย่างเป็นอิสระและแยกออกจากโลกเรา นี่ ประสาทของมนุษย์ไม่สามารถรับรู้สิ่งเหล่านี้ได้โดยตรงต้องผ่านการใช้เหตุผลและโลกที่เรารับรู้อยู่นี้เป็นเงาหรือภาพจำลองจากโลกแห่งมโนคติมันจึงเป็นโลกของสิ่งเฉพาะหน่วย อะไรคือธาตุแท้และจุดหมายปลายทางของมนุษย์ ธรรมชาติของมนุษย์มี 2 ส่วนคือจิตและกายจิตเป็นอรรถสารทำหน้าที่บังคับบัญชาการอันเป็นสถานจิตมี 3 ภาคคือ ภาคความอยากหรือตัณหา (Appetitive soul) ภาคน้ำใจ (Spiritual soul) และภาคเหตุผลหรือปัญญา (Rational soul)

แนวคิดอภิปรัชญาของอริสโตเติล (Aristotle) โลกนี้มีจริงหรือไม่ โลกนี้มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่อะไรคือธาตุแท้และเป้าหมายสุดท้ายของมนุษย์ อริสโตเติลเชื่อว่าความเป็นจริงคือสัต และสัตเป็นสัตเป็นสิ่งที่มิอยู่ เป็นอยู่โดยการที่เราจะเข้าถึงในเรื่องนี้ต้องใช้ปัญญา ซึ่งสัตในความหมายของอริสโตเติลคือ สิ่งเฉพาะหน่วยที่ประกอบไปด้วยส่วนเฉพาะตัว อันได้แก่ ความมีอยู่และส่วนที่ร่วมกับสิ่งอื่น ๆ คือจรสมบัติ (accident) ได้แก่ ปริมาณ คุณภาพ เวลา สถานที่ ความสัมพันธ์ สถานภาพ และติดตั้ง อริสโตเติลได้อธิบายขั้นตอนของการค้นหาสิ่งสากลซึ่งมีการดำเนินเป็นขั้นตอนดังนี้ 1. วิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ออกเป็นส่วนส่วน 2. ตัดส่วนที่ไม่เหมือนกันทิ้งไป และ 3. นำส่วนที่เหมือนกันมาสังเคราะห์ โลกนี้มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อริสโตเติลได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของวัตถุจะเกิดขึ้นได้ต้องมีสาเหตุที่อธิบายด้วยธรรมชาติของวัตถุ อริสโตเติลได้กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงว่ามีสาเหตุมาจากปัจจัยที่มีความ

เกี่ยวข้อง คือ สสาร (Matter) รูปแบบ (Form) สาเหตุ (Efficient cause) เป้าหมายสุดท้าย (Final cause)

บทที่ 3 แนวคิดอภิปรัชญาสมัยหลังอริสโตเติล

ลัทธิสโตอิก (stoicism) เชื่อว่า แต่เดิมเรามีพระเป็นเจ้าที่เป็นไฟพระองค์ เป็นเหตุผลบริสุทธิ์เป็นตัวการกัมมันต์แล้วไปกระทำต่อสสารซึ่งเป็นตัวการกัมมันต์จึงทำให้เกิดสิ่งต่าง ๆ โลกเรานี้เป็นผลมาจากหลักการดังกล่าวจึงมาจากไฟ และไฟก็ไปเป็นอากาศ น้ำ และดินตามลำดับ ในที่สุดโลกก็ต้องกลับมาสู่ไฟบริสุทธิ์คือพระเป็นเจ้า ในเรื่องมนุษย์นั้นพวกสโตอิกเชื่อว่ามนุษย์ประกอบไปด้วยส่วนกายและจิตอันเป็นส่วนที่ได้รับมาจากไฟอันบริสุทธิ์หรือพระเป็นเจ้า ดังนั้น แนวคิดของสโตอิกเป็นการประนีประนอมแนวคิดต่าง ๆ ของนักปรัชญากรีกคนสำคัญและสำนักต่าง ๆ เช่น เฮราคลิตุส อริสโตเติล สำนักอคาเดมี สำนักไซนิก

แนวคิดอภิปรัชญาของเอพิคิวรัส (Epicurus) เอพิคิวรัสยอมรับในอภิปรัชญาของเดโมคริตุสและลัทธิปรมาณูนิยมที่ว่าสิ่งทั้งหลายทั้งปวงล้วนเป็นสสารซึ่งอยู่ในรูปของปรมาณู หรืออะตอมที่มีขนาดเล็กที่สุดและมีจำนวนอนันต์โดยที่มีรูปร่างแตกต่างกันไป อะตอมเหล่านี้มีมาแต่เดิม ไม่มีการเกิดขึ้นใหม่ไม่มีการสูญสลายไม่มีการเปลี่ยนแปลงอะตอม แต่ละอะตอมเป็นเชิงเดี่ยว ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น ไม่มีรส ไม่มีเสียง ไม่เย็น ไม่ร้อนเพราะล้วนเป็นสิ่งที่สมมุติที่อารมณ์กระทบที่ประสาทของเรา สำหรับเรื่องพระเป็นเจ้านั้น เอพิคิวรัสปฏิเสธการมีอยู่ของพระเป็นเจ้าและไม่ยอมรับว่าพระเป็นเจ้าควบคุมธรรมชาติ อีกทั้งไม่มีอำนาจในการควบคุมมนุษย์ เพราะถ้ามีพระเป็นเจ้าจริงแล้วพระเป็นเจ้าต้องเป็นสสาร

แนวคิดอภิปรัชญาของพลอไทมัส (Plotinus) มนุษย์เชื่อว่ามิใช่พระเป็นเจ้าเป็นสิ่งสูงสุดที่มีเพียงองค์เดียวพระองค์เป็นองค์เอกะ ที่อยู่พ้นจากการรับรู้ของมนุษย์ ผัสสะทั้ง 5 ของมนุษย์มีสมรรถภาพที่ต่ำ แม้แต่ภาษาของมนุษย์ก็ไม่สามารถที่จะบรรยายได้ว่าพระองค์เป็นแบบใด เป็นสิ่งที่ยากที่จะเข้าใจด้วยภาษา พลอไทมัสให้ความสำคัญในเรื่องจิตและมีการวางแบบแนวคิดของเพลโตให้มีการประสานความคิดระหว่างปรัชญากับศาสนา และมีระบบขั้นตอนในการอธิบายอย่างปรัชญา

บทที่ 4 แนวคิดอภิปรัชญาสมัยกลาง

นักบุญออกัสติน (Saint Augustine) เชื่อว่า พระเป็นเจ้าเป็นอันติเมสัจจะหรือความจริงแท้ที่มีความสมบูรณ์อย่างที่สุด ความจริง ความดี ความงาม และความบริสุทธิ์ มีอยู่ในพระองค์จะขาดสิ่งใดไปไม่ได้ เพราะมิฉะนั้นจะไม่สามารถเรียกได้ว่ามีความสมบูรณ์ และสิ่งที่สมบูรณ์ต้องมีอยู่อย่างสมบูรณ์ มาตรฐานมีความบริสุทธิ์และเป็นนิรันดร์ จึงจะเป็นพระเป็นเจ้าผู้ประทานความจริงนิรันดร์

นักบุญ ทอมัส อไควนัส (Saint Thomas Aquinas) ใช้วิธีการสงสัย ไม่แน่ใจว่าจะตอบอย่างไรที่จะได้คำตอบที่น่าเชื่อถือ ไม่มีเหตุผลมาในการอธิบายความมีอยู่ของพระเป็นเจ้าว่าพระองค์เป็นสิ่งที่มีความจริงโดยเสนอข้อพิสูจน์ไว้ 5 ประการคือ 1. การเคลื่อนที่ 2. สาเหตุ 3. ภาวะจำเป็น 4. ความสมบูรณ์ และ 5. ระเบียบของจักรวาล

บทที่ 5 แนวคิดอภิปรัชญาสมัยใหม่

ระยะเวลาสมัยใหม่นิยมแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ

1. ระยะเวลาแห่งการฟื้นฟูปรัชญากรีกและโรมันจนกระทั่งถึงช่วงระยะเวลาของปรัชญาฮูม (Hume) ระยะเวลาในที่นี้จะกล่าวถึงคือ โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) สปิโนซา (Spinoza) และจอร์จ เบิร์กเลีย (George Berkeley)

แนวคิดอภิปรัชญาของฮอบส์ คือสสารเท่านั้นที่มีอยู่จริงและเป็นจริง เป็นรูปธรรมที่เห็นและรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัส สรรพสิ่งในโลกจึงอธิบายได้ด้วยสสารและความมีอยู่ของสสารอยู่ภายใต้กฎฟิสิกส์ อภิปรัชญาของฮอบส์ จึงมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเป็นสาเหตุและลักษณะของกายภาพอันเป็นวัตถุที่มีรูปร่าง ฮอบส์ ได้จำแนกลักษณะของกายภาพออกเป็น 3 ประเภทคือ 1. กายภาพของมนุษย์ 2. กายภาพทางฟิสิกส์ เช่น พวหิน ดิน ทราย และ 3. กายภาพทางการเมือง

อภิปรัชญาของสปิโนซา (Spinoza) ให้ความสำคัญมากในเรื่องพระเป็นเจ้า พระเป็นเจ้าเป็นเรื่องแรกที่ท่านได้พูดถึงปัญหาเกี่ยวกับธรรมชาติและการมีอยู่ของพระองค์ ท่านคิดว่าถ้าทุกคนเข้าใจในเรื่องนี้ก็จะนำไปสู่ข้อสรุปในการกล่าวถึงโลก มนุษย์และพระเป็นเจ้า ในความคิดของสปิโนซาพระเป็นเจ้ามิได้เป็นบุคคลที่มีตัวตนหรือเป็นผู้สร้างโลกตามความหมายในคัมภีร์ของยิวและคริสต์ พระเป็นเจ้าในมุมมองของสปิโนซาเป็นสสาร (Substance) หรือแก่นแท้ที่มีอยู่หนึ่งเดียว อันประกอบไปด้วยคุณลักษณะที่นับจำนวนไม่ถ้วนและคุณลักษณะแต่ละอย่างก็แสดงถึงสารถะอันเป็นนิรันดร์ และปราศจากขอบเขต พระองค์ทรงเป็นสาเหตุของสรรพสิ่ง ทรงอยู่ได้ตามลำพังโดยไม่พึ่งพาสิ่งอื่นใด และทรงอยู่ได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง พระเป็นเจ้าจึงเป็นสัต (Being) ที่เป็นอนันตกาลมีอยู่ในทุก ๆ สิ่ง พระองค์มิได้สร้างทุกสิ่งขึ้นมาพร้อมกัน แต่ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดจากการหลั่งไหลจากธรรมชาติของพระองค์ ดังนั้นจึงมีอยู่จริงในพระองค์

แนวคิดอภิปรัชญาของเบิร์กเลีย (Berkeley) ความรู้เกิดจากประสบการณ์แต่เป็นประสบการณ์ทางจิต ตรงประเด็นนี้นำไปสู่การศึกษาค้นคว้าไปไกลจนสุดขีดถึงกับเป็นที่รู้จักกันว่าท่านเป็นเอกสารนิยม (immaterialist idealism) ที่เชื่อว่ามีสิ่งที่เป็นแก่นแท้หรือสสารของสรรพสิ่งมีเพียงหนึ่งและมีลักษณะเป็นกิจ ประโยคคำพูดของท่านที่สนับสนุนในเรื่องนี้ได้ดีคือ to be is to be perceived ซึ่งหมายความว่าสิ่งที่เป็นอยู่คือ สิ่งที่ถูกรับรู้หรือสิ่งทั้งหลายมีอยู่ เป็นอยู่ได้เพราะมีการรับรู้ ท่านคิดว่าโลกนี้เกิดจากจิตที่มีการรับรู้ เบิร์กเลีย เชื่อว่ามีพระเป็นเจ้าและทุกอย่างมีอยู่ได้ก็เพราะมีพระเป็นเจ้าทรงรับรู้สรรพสิ่ง จึงไม่สามารถมีอยู่ได้อย่างอิสระและเราก็ไม่สามารถรู้อะไรได้หากสิ่งนั้นมีได้อยู่ในจิต มันต้องอยู่ในจิตของเราหรือไม่ ก็ของใครคนใดคนหนึ่ง สิ่งที่เราารู้ได้โดยตรงคือมโนภาพ (idea) ฉะนั้น ความมีอยู่ของสิ่งใดก็ตามมีอยู่เพียงเท่าที่รับรู้ได้เท่านั้น

2. ระยะเวลาปรัชญารูสโซ (Rousseau) จนกระทั่งถึงสมัยปัจจุบัน คือ คานท์ (Immanuel Kant)

เฮเกิล (Hegel) โซเพนเฮาเออร์ (Arthur Schopenhauer) แบร์กซง (Henri Bergson) และมาติน ไฮเดกเกอร์ (Martin Heidegger)

แนวคิดอภิปรัชญาของคานท์ (Immanuel Kant) คานท์คิดว่าความรู้ที่ ต้องอาศัย กระบวนการทำตามแบบวิทยาศาสตร์และความรู้ที่ ต้องอาศัยความสามารถในการคิดความรู้เหล่านี้ต่าง เป็นโครงสร้างของพุทธิปัญญาจึงไม่ถือว่าให้ความรู้ที่ตรงกับความเป็นจริงภายนอกได้ สิ่งที่มีอยู่ซึ่งท่าน เรียกความเป็นจริงนี้ว่า นูมินา(noumena) ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอยู่ในตนเอง (thing in itself) เมื่อผ่าน โครงสร้างของพุทธิปัญญาเราไม่รู้ว่ามีสมรรถภาพของผู้ที่มีปัญญาจะมีการบิदनความเป็นจริงอย่างไร ก่อนที่จะมาปรากฏในสิ่งที่คานท์เรียกปรากฏการณ์เท่าที่ปรากฏแก่ผัสสะนี้ว่าฟิโนมินา (phenomena) กลไกของพุทธิปัญญาหรือสมรรถภาพของปัญญาที่คานท์คิดมี 2 ชั้นคือ 1. แบบบริสุทธ์แห่งความรู้สึก (pure form of sensibility) 2. แบบบริสุทธ์แห่งความเข้าใจ (pure form of understanding) คานท์ กล่าวถึงโลกที่มีความสำคัญ 2 สภาวะคือ 1. โลกที่เป็นจริงในตัวเองเป็นโลกที่เราไม่สามารถรู้ได้ และ 2. โลกแห่งประสบการณ์ เป็นโลกที่เรารับรู้ด้วยตัวเราเอง

แนวคิดอภิปรัชญาของเฮเกิล (Hegel) กล่าวว่า ความเป็นจริงนั้นเป็นสิ่งที่มียู่จริง ไม่มีการ แบ่งแยกแต่เป็นสิ่งที่มียู่เพียงหนึ่งเดียวนั่นคือจิต ซึ่งเป็นพลังรวมที่ดิ้นรนวิวัฒน์ในหน่วยย่อยทั้งหลาย จึงมีความรู้สำนึกในตัวเองและเป็นสิ่งที่ไม่มีขอบเขตจำกัด ไม่มีอะไรมาจำกัดขอบเขต และความสำนึกนี้รู้ ต่างเป็นสิ่งเดียวกันนั่นคือเป็นจิตที่ไม่หยุดนิ่ง แต่วิวัฒน์แบบค่อยเป็นค่อยไปอย่างคงที่และปรากฏตัวใน รูปแบบของมันเอง กระบวนการที่แสดงออกซึ่งการเคลื่อนที่เป็นสภาวะโครงสร้างทั้งสามภาวะนี้มีความสัมพันธ์กันคือ 1. ความรู้พื้นฐาน (thesis) 2. ภาวะขัดแย้ง (antithesis) และ 3. ภาวะสังเคราะห์ (synthesis) แนวคิดอภิปรัชญาของเฮเกิลเป็นจิตนิยม กล่าวได้ว่าจิตนิยมแบบเข้มข้นสุดขีดที่เห็นว่าสรรพสิ่งเป็นจิตที่ไม่หยุดนิ่ง แต่เคลื่อนไปตลอดเวลาและเปลี่ยนแปลงไปในทางสร้างสรรค์โดยมีเป้าหมาย คือองค์สัมพัทธ์ (The Absolute)

แนวคิดอภิปรัชญาของโซเพนเฮาเออร์ (Schopenhauer) ได้กล่าวถึง เจตจำนงไว้ว่า เจตจำนงแสดงออกซึ่งพลังงานบริสุทธ์ โดยไม่มีอะไรมาผลักดัน ไม่ว่าจะเป็น กาลหรือเวลา กฎสาเหตุ หรือกฎใด ๆ เจตจำนงจึงมีความเป็นอิสระ และมีการดิ้นรนตลอดเวลา ทุกสิ่งที่มองเห็นและทุกสิ่ง ที่ปรากฏในเอกภพ ล้วนเป็นการแสดงออกของเจตจำนงในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับต่ำที่สุด คือ สิ่งไม่มีชีวิตสูงขึ้นมาอีกคือ พืช สัตว์มนุษย์ เป็นไปตามลำดับ

อภิปรัชญาของเซอร์เร็น อาปี คีร์เคกอร์ด (Soren Aabye Kierkegaard) คีร์เคกอร์ดวิเคราะห์ อติภาวะโดยแบ่งเป็น 3 ระดับมีดังนี้ 1. ระดับสุนทรียะ เป็นขั้นพื้นฐานของอติภาวะที่พอใจกับ ความสุขที่มาจากผัสสะและสัญชาตญาณ 2. ระดับจริยะ อติภาวะที่ยอมรับกฎเกณฑ์และคุณค่าทาง ศีลธรรม และ 3. ระดับศาสนา เป็นขั้นตอนของภาวะที่พ้นจากความกลัวและความวิตกกังวลเพราะไม่มี การยึดมั่นอะไรอีกไม่ว่าจะเป็นกฎสังคมหรือกฎศีลธรรม อภิปรัชญาของคีร์เคกอร์ด มีความสัมพันธ์เป็น

สายเดียวกับแนวคิดทางความรู้และจริยศาสตร์ แนวคิดปรัชญาของท่านจึงไม่ใช่การสร้างระบบปรัชญาที่ใช้ตรรกศาสตร์เป็นพื้นฐาน หากแต่เป็นปรัชญาที่ต้องการให้มนุษย์ทุกคนสามารถเข้าถึงความมีอยู่ของตนเองด้วยตนเอง เพราะอธิบายภาวะเป็นเรื่องสำคัญ เป็นความรู้พื้นฐานที่ทุกคนต้องรู้ จึงสรุปว่ามนุษย์ไม่ใช่หมโนคติแต่เป็นสิ่งที่มียู่ เป็นอัตถิภาวะ ฉะนั้น ความเป็นจริงคืออัตนัยภาพ (Truth as subjectivity)

อภิปรัชญาของอ็องรี ลูย แบร์กซง (Henri Bergson) เป็นเอกนิยม (monism) แบบชีวิตนิยม (Vitalism) โดยพิจารณาจากการยอมรับช่วงเวลาที่พลังทะยานแห่งชีวิตเป็นแก่นแท้ของสรรพสิ่ง และทำให้สิ่งทั้งหลายทั้งปวงต้องทะยานเคลื่อนไปอย่างไม่มีจุดจบ การเปลี่ยนแปลงจึงเกิดขึ้นในด้านที่มีคุณภาพสูงขึ้น การดิ้นรนอย่างต่อเนื่องนี้ทำให้เกิดประสบการณ์ใหม่ ๆ ช่วงเวลาที่แท้จริงของแบร์กซงเป็นสิ่งที่วัดไม่ได้ ไม่มีจุดจบ เป็นประสบการณ์อย่างมีเสรีที่จะทะยานขึ้นสูงไปเรื่อย ๆ การที่แบร์กซงไม่ให้ความสำคัญของเหตุผลน่าจะเป็นเพราะว่าสังคมในสมัยของท่านเน้นการใช้เหตุผลในการเสนอความจริงและนักคิดทั้งหลายต่างก็ใช้เหตุผลในการหักล้างกันเอง แนวคิดของแบร์กซง มีคุณประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต คือ 1. ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่จะหมุนไปตามกระบวนการเปลี่ยนแปลง 2. ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่จะปรับตนเองเข้าหาช่วงเวลา 3. ทำให้เกิดการเรียนรู้อยู่เสมอ 4. ทำให้มองโลกในแง่ดี 5. ทำให้เกิดแง่คิดในด้านความร่วมมือระหว่างวิทยาศาสตร์และปรัชญา 6. ทำให้เป็นมนุษย์ที่มีพลังและมีความร่าเริง และ 7. ทำให้เกิดแรงบันดาลใจต่อนักคิดต่าง ๆ ที่ต้องการอิสรภาพทางความคิด

แนวคิดอภิปรัชญาของมาติน ไฮเดกเกอร์ (Heidegger) ไฮเดกเกอร์ คิดว่าสัจเป็นสิ่งที่มียู่จริง แต่มีขอบเขตตามกาลและอวกาศที่มีอยู่จริง เมื่อสัจถูกกำหนดโดยช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่งจะมีสถานภาพเป็นภวนต์ย่อย ซึ่งไฮเดกเกอร์ เรียกว่าดาร์ไซน์ (Dasein) อันเป็นภาษาเยอรมันที่มีความหมายตรงกับภาษาอังกฤษว่า Being there หมายถึง มนุษย์ ซึ่งไม่ผิดแต่ต้องทำความเข้าใจก่อนว่าไม่ใช่มนุษย์ในความหมายทั่วไป แต่ในความหมายทางภววิทยา มนุษย์ในฐานะผู้รู้การมีอยู่ของตนเองและของสรรพสิ่งนั้นคือ Dasein หมายถึงการมีอยู่หรือการดำรงอยู่ หรืออัตถิภาวะ (Existence) โครงสร้างสำคัญของ Dasein มี 3 ประการคือ 1. สภาวะที่เป็นจริง คือ Dasein เป็น Being in the world 2. สภาวะความมีอยู่ และ 3. สภาวะตกต่ำ (Fallenness)

บทที่ 6 ปังฉิมบท

อภิปรัชญาในฐานะที่เป็นสาขาหนึ่งในวิชาปรัชญา น่าจะนำมาใช้ได้ในการให้แง่คิด และข้อสำคัญคือช่วยให้มนุษย์เล็งเห็นถึงปัญหาที่เป็นพื้นฐานที่สุดของโลกและชีวิต เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์ทางความคิดและจิตวิญญาณซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตน ทำให้มีความรู้ความสามารถในการเข้าใจอะไร ๆ ได้อย่างชัดเจนขึ้น เพราะอภิปรัชญามีหลักการสำคัญคือ การค้นหาสิ่งที่เป็นพื้นฐานที่สุดโดยลงลึกถึงรากเหง้าของสิ่งต่างๆ ทำให้มีความสามารถในการวินิจฉัยสิ่งต่าง ๆ ได้อย่าง

ละเอียดและเป็นขั้นตอน ทำให้มีความสามารถในการใช้เหตุผลโต้แย้งโดยยืนยันทันทีในแนวคิดของตนได้อย่างมั่นใจ ยังประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ในทัศนะของผู้วิจารณ์หลังจากได้อ่านหนังสือเรื่อง “อภิปรัชญา Metaphysics” เขียนโดย วานิดา ขำเขียว จบแล้ว มีข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ

1. จุดเด่น หนังสือเรื่อง “อภิปรัชญา Metaphysics”

ประเด็นแรก เนื้อหาเป็นการเสนอเนื้อหาแนวคิดทางอภิปรัชญาตั้งแต่แรกเริ่มของกรีกจนถึงอภิปรัชญาของมาติน ไฮเดกเกอร์ (Martin Heidegger) ซึ่งผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ไม่เพียงนำเสนอประเด็นหลักของอภิปรัชญาของแต่ละท่านเท่านั้น หากแต่ยังได้นำเสนอชีวประวัติย่อทำให้สามารถเข้าใจบริบท บรรยากาศ สภาพแวดล้อมของบุคคลที่เป็นส่วนหนึ่งที่หล่อหลอมให้ก่อเกิดแนวคิดทางด้านอภิปรัชญาของตนได้เป็นอย่างดีและผู้อ่านสามารถเชื่อมโยงอย่างเข้าใจถึงแนวคิดทางด้านอภิปรัชญาของนักปรัชญาท่านนั้น ๆ ได้มากยิ่งขึ้น

ประเด็นที่สอง เนื้อหามีความกระชับกระทัดรัดในการทำความเข้าใจในแต่มุมทางด้านอภิปรัชญา และบางครั้งมีการใส่วงเล็บภาษาอังกฤษไว้ด้วยทำให้เพิ่มทักษะในการทำความเข้าใจในแง่ของภาษาของต้นฉบับมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม หนังสือเรื่อง “อภิปรัชญา Metaphysics” เล่มนี้

ประเด็นแรก หนังสือเล่มนี้เป็นการนำเสนอแนวคิดทางอภิปรัชญาที่เป็นสาขาหนึ่งของการศึกษาทางด้านปรัชญาที่เรียกว่าปรัชญาบริสุทธิ์ ซึ่งถ้าหากผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นถึงข้อโต้แย้งที่นำไปสู่การชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องในข้อเสนอของแต่ละทฤษฎีว่าเป็นอย่างไรบ้าง อาจจะทำให้เห็นถึงความโดดเด่นและจะสามารถเป็นการเชื่อมโยงให้เห็นถึงพัฒนาการหรือการต่อยอด เสริมต่อกันได้ดีมากยิ่งขึ้นผ่านการไล่เรียงแนวคิดอภิปรัชญาที่ผู้เขียนได้ไล่เรียงมาจากอดีตถึงสมัยใหม่มาถึงมาติน ไฮเดกเกอร์ (Heidegger)

ประเด็นที่สอง หนังสือเล่มนี้เนื้อหาครอบคลุมเฉพาะอภิปรัชญาของนักปรัชญาสายตะวันตกเท่านั้น ดังนั้น การใช้ชื่อหนังสือควรจะเป็น “อภิปรัชญาตะวันตก” ซึ่งจะเป็นการสื่อความหมายได้จำเพาะที่ชี้ชัดถึงเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือได้มากยิ่งขึ้น

ประเด็นที่สาม หนังสือเล่มนี้เหมาะแก่ผู้ที่ยังไม่มีพื้นฐานทางด้านปรัชญา โดยเฉพาะนักเรียน นักศึกษาทางด้านปรัชญาหรือผู้ที่สนใจทางด้านปรัชญา แต่ยังไม่สามารถเข้าถึงตัวบทในโลกของภาษาอังกฤษได้ หนังสือเล่มนี้พอเป็นเข็มทิศทางปรัชญาเบื้องต้นที่จะสามารถทำให้เข้าใจแนวคิดทางด้านอภิปรัชญาของนักปรัชญาในสำนักและยุคต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

วนิดา ขำเขียว. (2563). *อภิปรัชญา Metaphysics*. ห้างหุ้นส่วนจำกัดบางกอกบล็อก.

วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Journal of Humanities and Social Sciences
Nakhon Pathom Rajabhat University

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
Faculty of Humanities and Social Sciences